

PREDNACRT

**STRATEGIJA ZA REFORMU SEKTORA PRAVDE U BOSNI I HERCEGOVINI
ZA PERIOD OD 2021. DO 2027. GODINE**

Sarajevo, januar 2022. godine

SADRŽAJ

PREDGOVOR	3
IZVRŠNI REZIME	4
POGLAVLJE 1: UVOD U SRSP U BIH	10
POGLAVLJE 2: STRATEŠKI OKVIR I POTICAJI ZA REFORMU	13
POGLAVLJE 3: PREGLED REZULTATA PRETHODNE SRSP U BIH	19
POGLAVLJE 4: OBLASTI REFORME U SEKTORU PRAVDE U BIH	22
POGLAVLJE 5: VIZIJA, MISIJA, OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI	23
POGLAVLJE 6: OPERACIONALIZACIJA SPECIFIČNIH CILJEVA	25
Reformska oblast 1 - Pravosuđe	25
Reformska oblast 2 – Izvršenje krivičnih sankcija	61
Reformska oblast 3 – Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć i briga o korisnicima suda	78
Reformska oblast 4 – Podrška ekonomskom razvoju	87
Reformska oblast 5 – Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor	93
POGLAVLJE 7: FINANSIRANJE PROVOĐENJA SRSP U BIH	99
7.1 Troškovi provođenja SRSP-a u BiH	99
7.2 Izvori finansiranja	100
POGLAVLJE 8: UPRAVLJANJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA	101
8.1 Upravljanje provođenjem SRSP-a u BiH	101
8.2 Inicijative po pitanju politika koje predviđa SRSP u BiH	102
8.3 Praćenje i izvještavanje o provođenju SRSP-a u BiH	103
8.4 Evaluacija	105
POGLAVLJE 9: VEZE IZMEĐU SRSP U BIH I SREDNJOROČNIH PLANOVA RADA	107
POGLAVLJE 10: KONSULTACIJE VOĐENE PRILIKOM IZRADE SRSP-a U BIH	108

PREDGOVOR

Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2021. do 2027. godine (SRSP u BiH) je treći dugoročni planski dokument koji se bavi reformama u sektoru pravde u Bosni i Hercegovini (BiH).

Prva SRSP u BiH je donesena za period od 2008. do 2012. godine, čije važenje je produženo i za 2013. godinu, a druga za period od 2014. do 2018. godine, čije važenje je produženo za 2019. i 2020. godinu.

Iako strategije, poput Okvira za realizaciju ciljeva održivog razvoja, Strateškog okvira za reformu javne uprave i Strategije integrisanja BiH u Evropsku uniju (EU), te međunarodni sporazumi, kao što je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, osiguravaju opći strateški okvir koji daje smjernice za određene elemente planiranja i izrade budžeta u sektoru pravde u BiH, postoji potreba izrade strategije koja se usmjerava na sektor pravde u BiH, kao usklađen sistem u koji je uključen veći broj institucija.

Postojanje SRSP-a u BiH osigurava usklađene i koordinirane aktivnosti koje rezultiraju pozitivnim efektima. To omogućuje institucijama sektora pravde u BiH planiranje i utvrđivanje prioriteta u vezi sa korištenjem nedovoljnih finansijskih sredstava. SRSP u BiH omogućuje da se kod planiranja uzmu u obzir međusobni odnosi između različitih institucija sektora pravde u BiH, posebno kada aktivnosti iz jednog dijela mogu imati uticaj na neki drugi dio ovog sektora.

Svrha i osnovna vodilja u izradi SRSP u BiH je stvaranje zajedničkog dugoročnog strateškog okvira, koji sadrži usaglašene ciljeve za dalji razvoj ovog sektora u cjelini, kao i realne reformske aktivnosti.

SRSP u BiH odražava ustavno-pravno uređenje BiH, Federacije BiH (FBiH) i kantona u njenom sastavu, Republike Srpske (RS) i Brčko distrikta BiH (BD BiH), a definisani specifični i operativni ciljevi će se provoditi planiranim aktivnostima iz Akcionog plana, na način koji uvažava ustavnu podjelu nadležnosti različitih nivoa vlasti u BiH, ne dovodeći ih ni na koji način u pitanje.

Nacrte SRSP u BiH i Akcionog plana je izradila Radna grupa, koju je formiralo Vijeće ministara BiH, a imenovao ministar pravde BiH. U radu Radne grupe učestvovali su predstavnici ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona u njenom sastavu, RS-a, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH (VSTV BiH), Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH (PK BD BiH), kao i predstavnici organizacija civilnog društva (OCD) u BiH: Foruma građana Tuzla, Udruženja Vaša prava, Transparency Internationala, Asocijacije demokratske inicijative i Helsinškog komiteta za ljudska prava, uz konsultacije s udruženjima sudija, tužilaca, advokata, notara, medijatora i OCD-ovima.

Prijedloge SRSP-a u BiH i Akcionog plana je utvrdila Konferencija ministara pravde u BiH i predsjednika VSTV-a BiH i PK BD BiH (MK).

Zahvalu zaslužuju svi koji su doprinijeli izradi nacрта SRSP u BiH i Akcionog plana, a posebno članovi Radne grupe, državni službenici koji su pružali podršku i svi drugi koji su dali svoj doprinos, kroz davanje primjedbi i prijedloga.

IZVRŠNI REZIME

Svrha izrade SRSP u BiH

Kako za prethodne dvije, tako i za ovu SRSP u BiH, svrha izrade je stvoriti zajednički reformski okvir za sektor pravde u BiH¹, koji sadrži usaglašene prioritete razvoja ovog sektora u planskom periodu i realne reformske aktivnosti.

Drugi željeni ishodi SRSP u BiH uključuju: razvijanje okvira za utvrđivanje potencijalnih projekata za instrumente predpristupne pomoći i drugih izvora donatorskog finansiranja i unapređenje komunikacije i koordinacije između institucija sektora pravde u BiH.

Kratki opis metodologije i načina izrade SRSP u BiH i Akcionog plana

Pripreme za izradu nacrtu SRSP-a u BiH i Akcionog plana su počele početkom 2020. godine, ali je izrada dokumentacijske osnove bila usporena zbog pandemije virusa Covid 19. Izrada nacrtu SRSP-a u BiH i Akcionog plana je intenzivirana u periodu od januara do augusta 2021. godine, kada su nacrt SRSP u BiH i Akcioni plan upućeni članovima MK na konsultacije i utvrđivanje prijedloga, a zatim Vijeću ministara BiH, Vladi FBiH, Vladi RS-a i PK BD-a BiH na usvajanje.

Metodologija koja je korištena pri izradi odražava složenu organizaciju upravljanja unutar sektora pravde u BiH. Obuhvatala je široke konsultacije putem e-maila i video sastanka, zbog pandemije virusa Covid 19, kao i web platforme eKonsultacije, radi dobivanja saglasnosti institucija sektora pravde u BiH u pogledu pravaca reforme i da SRSP u BiH i njeno provođenje osjećaju kao svoje i podržavaju.

Prve aktivnosti na izradi nacrtu SRSP u BiH i Akcionog plana preduzelo je Ministarstvo pravde BiH izradom Izvještaja o izvršenoj procjeni provođenja ranije SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine i Analize stanja u sektoru pravde u BiH, te utvrđivanja strateškog okvira i najvažnijih reformskih poticaja, na osnovu nalaza i preporuka iz strateškog okvira sektora pravde u BiH, kao i opsežnih konsultacija sa najvažnijim institucijama iz ovog sektora.

U okviru svake od pet reformskih oblasti, dalje podijeljenih na podoblasti, definisan je određen broj operativnih ciljeva, sa ciljem rješavanja najvažnijih pitanja koja su utvrđena kroz provedeno istraživanje i konsultacije. Provođenje operativnih ciljeva doprinosi ostvarenju općeg i specifičnih ciljeva.

Operativni ciljevi utvrđeni SRSP-a u BiH u Akcionom planu su razrađeni po aktivnostima.

Osnovni principi u provođenju operativnih ciljeva i aktivnosti u sektoru pravde u BiH su: pouzdanost, predvidljivost, odgovornost, transparentnost, finansijska održivost i učešće građana u donošenju i provođenju politika i propisa.

Za izradu nacrtu SRSP-a u BiH i Akcionog plana zadužena je Radna grupa, koju je rješenjem formiralo Vijeće ministara BiH, a imenovao ministar pravde BiH svojim rješenjem. Zadatak Radne grupe je bio da u roku od 90 dana od dana imenovanja članova Radne grupe izradi nacrt SRSP-a u BiH i Akcionog plana i dostavi ga Ministarstvu pravde (MP) BiH, koji ih je nakon dostavljanja prosljedio na konsultacije članovima MK. Iz objektivnih razloga, prouzrokovanih pandemijom virusa Covid 19 i korištenja godišnjih odmora zadatak je izvršen za 150 dana.

¹ Za potrebe SRSP-a u BiH, sektor pravde u BiH uključuje slijedeće institucije, mada nije isključivo ograničen na njih: sudove i tužilaštva u BiH, VSTV BiH, Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, PK BD BiH i zavode za izvršenje krivičnih sankcija FBiH i RS-a. Institucije koje se bave alternativnim rješavanjem sporova, alternativnim sankcijama i pružanjem pravne pomoći, kao i CEST-ovi FBiH i RS-a, takođe se smatraju dijelom sektora pravde u BiH.

Najvažniji postignuti rezultati u reformi sektora pravde u BiH

U oblasti Pravosuđa najznačajniji napredak postignut je u digitalizaciji pravosuđa i kroz nju otvaranja pravosudnih institucija za stručnu i širu javnost, unapređenju efikasnosti i smanjenju broja zaostalih predmeta u radu, te razvoju infrastrukture pravosudnih institucija. Provedeći strateške programe i aktivnosti svake od oblasti, posebno nezavisnosti i odgovornosti izrađen je veliki broj analiza, dijelom i zbog poticaja EU integracija, ukazujući na ojačane kapacitete za analizu navedenih politika pravosuđa.

U oblasti Izvršenja krivičnih sankcija najznačajniji napredak postignut je stavljanjem u funkciju Državnog zatvora i Psihijatrije klinike na Sokocu, kao i ugradnjom aplikacije za upravljanje zavodom, obnovom i izgradnjom zavodske infrastrukture, te primjene pojedinih alternativnih sankcija u entitetima, te izgrađenih kapaciteta za primjenu međunarodnih standarda.

U oblasti Pristupa pravdi najznačajniji napredak postignut je u razvoju kapaciteta za pružanje međunarodne pravne pomoći i saradnje, pravne i institucionalne izgradnje pojedinih dijelova sistema besplatne pravne pomoći, državnog nivoa i pojedinih kantona, kao i kod osiguranja pristupa pravdi za ranjive² i marginalizovane grupe, te podrške svjedocima u pravosudnim postupcima.

U oblasti Podrške ekonomskom rastu najznačajniji napredak postignut je u uvećanom stepenu razvoju kapaciteta za upravljanje zemljišnom administracijom, usklađivanju podataka katastra i zemljišne knjige u FBiH i razvoju pretpostavki za unapređenje pravnog okvira za registraciju poslovnih subjekata, stečaj i likvidaciju, kao i donošenjem pravnog okvira za osnivanje privrednih društava.

U oblasti Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor najznačajniji napredak postignut je u stvaranju pretpostavki za strateško planiranje i uvećanom stepenu razvoja kapaciteta za upravljanje sektorom i projektima.

² U ranjive kategorije ubrajamo: osobe s invaliditetom, djecu, LGBTI osobe (lezbejke, gejevi, biseksualci, transrodne i interseksualne osobe), pripadnike romske zajednice, pritvorenike, migrante i tražioce azila, žrtve rodno zasnovanog nasilja, uključujući i žrtve seksualnog nasilja počinjenog u ratu, kao i nasilja u porodici, krivičnih djela iz mržnje, te trgovine ljudima.

Vizija, misija, opći cilj i specifični ciljevi

Na osnovu nalaza i preporuka proizašlih iz strateškog okvira i provedenih konsultacija, utvrđena je vizija, misija, opći cilj i pet specifičnih ciljeva, po jedan za svaku reformsku oblast, kao što je prikazano u slijedećem grafikonu:

Vizija Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada 10 kantona, Vlade Republike Srpske i Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je organizovati moderan pravosudni sistem na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, koji će osigurati i poštivati principe vladavine prava na kojima počiva funkcionisanje pravosudnog sistema u Evropskoj uniji i doprinijeti uspješnom procesu pridruživanja i pristupanja, te osigurati kvalitetno zadovoljenje potreba građana i pravnih osoba.

Misija Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada 10 kantona, Vlade Republike Srpske i Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je stvaranje uslova za efikasan i koordiniran sistem pravde u Bosni i Hercegovini, koji je odgovoran prema svim građanima i pravnim osobama, te potpuno usklađen sa standardima i najboljom praksom Evropske unije, garantujući vladavinu prava.

Opći cilj SRSP u BiH je doprinijeti osiguranju vladavine prava na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i 10 kantona, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kroz reforme sistema pravosuđa, sistema izvršenja krivičnih sankcija, sistema međunarodne pravne pomoći i pravne pomoći, kao i davanje podrške ekonomskom razvoju, koordinacijom, dobrim rukovođenjem i odgovornošću institucija sektora pravde u BiH.

SPECIFIČNI CILJEVI:

PRAVOSUĐE:

Dalje jačati i održavati nezavisnost i usklađenost, efikasnost i kvalitet, odgovornost i transparentnost, kapacitete i resurse u radu pravosudnog sistema, koji osigurava vladavinu prava u BiH.

IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA:

Razvijati usklađeniji sistem izvršenja krivičnih sankcija u BiH koji, poštujući evropske standarde, osigurava human i zakonit tretman i efektivnu resocijalizaciju u zatvorima u BiH.

MEĐUNARODNA PРАВNA POMOĆ I PRAVOSUDNA SARADNJA I PРАВNA POMOĆ I BRIGA O KORISNICIMA SUDA:

Unaprijediti sistem međunarodne pravne pomoći i pravosudne saradnje i unaprijediti sistem pravne pomoći u BiH i brige o korisnicima suda.

PODRŠKA EKONOMSKOM RAZVOJU:

Definisati i provesti mjere kojim će sektor pravde u BiH doprinijeti stvaranju povoljnijeg okruženja za održiv ekonomski razvoj u BiH.

KOORDINIRAN, DOBRO RUKOVOĐEN I ODGOVORAN SEKTOR:

Unaprijediti koordinaciju i učiniti efektivnijim uloge i odgovornosti institucija sektora pravde u BiH kojima se osigurava efektivniji, otvoreniji, odgovorniji i s EU standardima usklađen sistem pravde u BiH.

Okvir finansiranja

Za provođenje operativnih ciljeva predviđenih SRSP-om u BiH bit će potrebni odgovarajući ljudski i materijalni resursi, odnosno finansijska sredstva. Najveći dio potrebnih resursa odnosi se na redovni angažman zaposlenih u institucijama odgovornim za provođenje. Njihovi troškovi odnose se na bruto primanja zaposlenih u institucijama na svim nivoima vlasti u BiH i finansirat će se kroz redovna budžetska izdvajanja. Troškovi materijalnih resursa, kao što je kancelarijski materijal, komunalije i korištenje postojećih objekata i opreme takođe će se finansirati kroz redovna budžetska izdvajanja institucija sektora pravde u BiH.

Procjenjuje se da će ukupni troškovi provođenja SRSP-a u BiH iznositi oko ___ mil. KM.

Za provođenje određenih aktivnosti bit će potrebni dodatni materijalni resursi, uključujući materijal i usluge, kao što su stručne usluge, putovanja, smještaj, zakup, materijal za obuku itd. i kapitalna ulaganja, kao što je nabavka opreme, objekata i softvera.

Razlog ovakvog pristupa su poteškoće u prikupljanju informacija potrebnih za sačinjavanje kredibilne procjene postojećih troškova. U skladu sa konkretnim zahtjevima za informacijama i raspoloživim resursima, Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona i RS-a, kao i PK BD BiH će razmotriti mogućnost procjene ukupnih troškova prilikom izrade akcionih planova.

Procjena dodatnih troškova bazirana je na principima realizma i efikasnosti. Dodatni resursi planirani su samo za one operativne ciljeve čije provođenje i ostvarenje rezultata nije moguće sa postojećim resursima, a pribavljanje dodatno potrebnih sredstava je realno moguće.

Procjenjuje se da će ukupni dodatni troškovi provođenja SRSP-a u BiH iznositi oko ___ mil. KM.

Postojeći troškovi provođenja SRSP-a u BiH finansirat će se iz budžeta BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i BD BiH, kroz redovna budžetska izdvajanja za troškove zaposlenih, materijala i usluga.

Dodatni troškovi u iznosu od _____ mil. KM finansirat će se kroz:

1. Dodatna budžetska izdvajanja kroz budžetske alokacije institucijama odgovornim za provođenje SRSP-a u BiH,
2. Projekte donatorske pomoći, uključujući projekte IPA i projekte drugih donatora i međunarodnih organizacija, a u dugoročnom periodu, očekuje se podrška kroz IPA ___ korištenjem mehanizma sektorske budžetske podrške Evropske unije.

Provođenje i praćenje provođenja SRSP u BiH

SRSP-om u BiH je predložen nastavak rada MK za sektor pravde u BiH, koje bi se održavale dva puta godišnje, a čija je glavna svrha praćenje provođenja SRSP u BiH, te davanje općih političkih i reformskih smjernica.

Sveukupna koordinacija aktivnosti provođenja, uključujući održavanje sistema za praćenje napretka i pružanje podrške održavanju MK povjerena je Tehničkom sekretarijatu (TS) SRSP u BiH, sastavljenom od rukovodećih državnih službenika Ministarstava pravde BiH, FBiH i RS-a, VSTV-a BiH i Pravosudne komisije (PK) BD BiH.

Za svaku od pet reformskih oblasti planirano je uspostavljanje nove funkcionalne radne grupe (FRG), koju će sačinjavati rukovodeći državni službenici iz nadležnih institucija sektora pravde u BiH i drugi učesnici. FRG će davati smjernice za izradu akcionih planova, srednjoročnih planova rada i godišnjih programa rada institucija sektora pravde u BiH i ocjenjivati provođenje aktivnosti predviđenih u okviru određene reformske oblasti.

Praćenje i ocjenjivanje napretka u provođenju planiranih aktivnosti vršit će se na osnovu utvrđenih mjerljivih pokazatelja, putem šestomjesečnih izvještaja na jedinstvenom formatu, o čemu će biti upoznate nadležne institucije i javnost u BiH.

Sektor za strateška planiranja, koordinaciju pomoći i evropske integracije (SSPKPEI) MP BiH, zajedno sa osobljem za strateško planiranje VSTV-a BiH, Federalnog ministarstava pravde, Ministarstva pravde RS-a i PK BD BiH, pruža tehničku podršku radu FRG, TS SRSP u BiH i MK.

Najvažniji rizici

Analizirajući stepen provođenja SRSP u BiH za period od 2014. do 2020. godine, unutrašnje slabosti i snage, kao i vanjske prilike i prijetnje za SRSP u BiH za period od 2021. do 2027. godine utvrđeno je da postoje dvije grupe najvažnijih unutrašnjih rizika:

- 1) Sadržaj, struktura i prihvaćanje SRSP-a u BiH i
- 2) Mogućnost provođenja aktivnosti i ostvarenja zadanih specifičnih i operativnih ciljeva SRSP-a u BiH.

Specifični rizici prve grupe unutrašnjih rizika su:

- a) slaba osposobljenost institucija sektora pravde u BiH za strateško planiranje može dovesti do neprihvatanja i neodobravanja SRSP-a u BiH od strane nadležnih organa u BiH, a time i neuvrštavanja u srednjoročne planove rada i godišnje programe rada institucija sektora pravde u BiH,
- b) slabo razumijevanje sadržaja strategije, ali i drugi faktori, mogu uticati na neblagovremeno usvajanje SRSP-a u BiH i Akcionog plana od strane Vijeća ministara u BiH, Vlade FBiH, Vlade RS-a i PK BD BiH što će dovesti do odlaganja početka aktivnosti i kašnjenja u njihovom provođenju, a time do nepostizanja zadanih ciljeva i očekivanih ishoda/rezultata.

Specifični rizici druge grupe unutrašnjih rizika su:

- a) slaba osposobljenost institucija sektora pravde u BiH za provođenje aktivnosti iz Akcionog plana, koji se ogledaju u nedostatnim materijalno-tehničkim i ljudskim resursima, znanjima, sposobnostima i vještinama državnih službenika, može dovesti do odlaganja početka provođenja, do djelomičnog provođenja ili potpunog neprovođenja aktivnosti, a za posljedicu bi imalo djelimično postizanje ili nepostizanje zadanih ciljeva i očekivanih ishoda/rezultata,
- b) slaba koordinacija između institucija sektora pravde u BiH u provođenju aktivnosti iz Akcionog plana i učešća u radu interesornih radnih tijela može dovesti do neusklađenog provođenja aktivnosti što za posljedicu može imati djelimično postizanje ili nepostizanje zadanih ciljeva i očekivanih ishoda/rezultata.

Pored nabrojanih najvažnijih unutrašnjih rizika na uspjeh provođenja SRSP u BiH utiču i vanjski rizici, kao što su:

- 1) politička stabilnost u zemlji,
- 2) raspoloživost budžetskih i donatorskih resursa prije otpočinjanja aktivnosti i
- 3) dosljednost provođenja aktivnosti iz procesa EU integracija, kao i drugih preuzetih i novih međunarodnih obaveza.

Za navedene rizike, kao i za rizike aktivnosti utvrđenih Akcionim planom nadležne institucije sektora pravde u BiH trebaju izraditi analizu i plan upravljanja rizicima, koji bi se integrisao u proces provođenja i praćenja provođenja SRSP-a u BiH.

Veze sa srednjoročnim planovima rada i budžetima u institucijama sektora pravde u BiH

Sve institucije sektora pravde u BiH trebaju po usvajanju SRSP-a u BiH i Akcionog plana izraditi vlastite akcione planove, zasnovane na zajedničkom Akcionom planu i izraditi ili ažurirati i usvojiti vlastite srednjoročne planove rada, zasnovane na ovoj i drugim strategijama, a zatim i revidirane godišnje programe rada, zasnovane na akcionim planovima i srednjoročnim planovima rada institucija sektora pravde u BiH.

Aktivnosti preduzete radi ostvarivanja ciljeva SRSP u BiH trebaju biti koordinirane i u skladu sa srednjoročnim okvirima izdataka na svakom od nivoa vlasti u BiH, te moraju biti planirani u budžetima institucija sektora pravde u BiH. Ukoliko budu potrebna dodatna sredstva, potrebno je pokrenuti razgovore sa ministarstvima finansija, koji će se zasnivati na obrazloženjima iz ovog strateškog dokumenta.

Riječi koje su radi preglednosti u ovom dokumentu navedene u jednom rodu bez diskriminacije odnose se i na muški i na ženski rod.

POGLAVLJE 1: UVOD U SRSP U BIH

1.1 Svrha izrade SRSP-a u BiH

Kako za prethodne dvije, tako i za ovu SRSP u BiH, svrha izrade je stvoriti zajednički reformski okvir za sektor pravde u BiH, koji sadrži usaglašene prioritete razvoja ovog sektora u planskom periodu i realne reformske aktivnosti.

Drugi željeni ishodi SRSP u BiH uključuju:

- 1) razvijanje okvira za utvrđivanje potencijalnih projekata za instrumente predpristupne pomoći i drugih izvora donatorskog finansiranja,
- 2) unapređenje komunikacije i koordinacije između institucija sektora pravde u BiH.

1.2 Metodologija izrade SRSP-a u BiH

Za izradu SRSP-a u BiH i Akcionog plana primijenjena je metodologija koja je osigurala konsultacije i učešće svih institucija sektora pravde u BiH, OCD-ova i predstavnika međunarodnih organizacija u uslovima proglašene pandemije virusa Covid 19.

Nacrte SRSP-a u BiH i Akcionog plana izradila je Radna grupa formirana rješenjem Vijeća ministara BiH, donijetog na 25. sjednici, održanoj 03. 02. 2021. godine, na osnovu kojeg je ministar pravde BiH svojim rješenjem, broj 11-07-8002/20, dana 10. 03. 2021. godine na prijedlog institucija u BiH i OCD-ova izvršio imenovanje članova Radne grupe.

Nakon toga Radna grupa, sastavljena od predstavnika ministarstava pravde BiH, FBiH, RS-a, 10 kantona, VSTV-a BiH, PK BD BiH i pet OCD-ova, koje su pratile provođenje SRSP-a u BiH za period od 2014. do 2018. godine, produžene do 2020. godine, je započela izradu nacrtu SRSP-a u BiH.

Radna grupa je u periodu od 16. 03. do 07. 04. 2021. godine, putem e-maila, završila konsultativni proces o Nacrtu izvještaja o izvršenoj procjeni provođenja SRSP u BiH za period od 2014. do 2020. godine, koji je izradilo MP BiH. Većina primjedbi i prijedloga je ugrađeno u nacrt izvještaja, koji je finalizovan 07. 04. 2021. godine, izradom Zapisnika o provedenim konsultacijama, datim i uvažanim primjedbama i prijedlozima. Sve date primjedbe i prijedlozi, osim jedne, su prihvaćeni.

Dana 07. 04. 2021. godine članovima Radne grupe je upućen na konsultacije nacrt Analize stanja u sektoru pravde u BiH, koju je izradilo Ministarstvo pravde BiH. Konsultativni proces po ovom dokumentu je trajao do 26. 04. 2021. godine.

U konsultativnom procesu usaglašen su prijedlozi SRSP-a u BiH i Akcionog plana.

Krajem aprila i tokom maja i juna 2021. godine pripremljen je nacrt SRSP-a u BiH, po reformskim oblastima: pravosuđe, izvršenje krivičnih sankcija, pristup pravdi, podrška ekonomskom razvoju i dobro rukovođen i koordiniran sektor, a svaka reformska oblast se sastoji od nekoliko reformskih podoblasti.

Tokom _____ 2022. godine pripremljen je nacrt Akcionog plana SRSP-a u BiH.

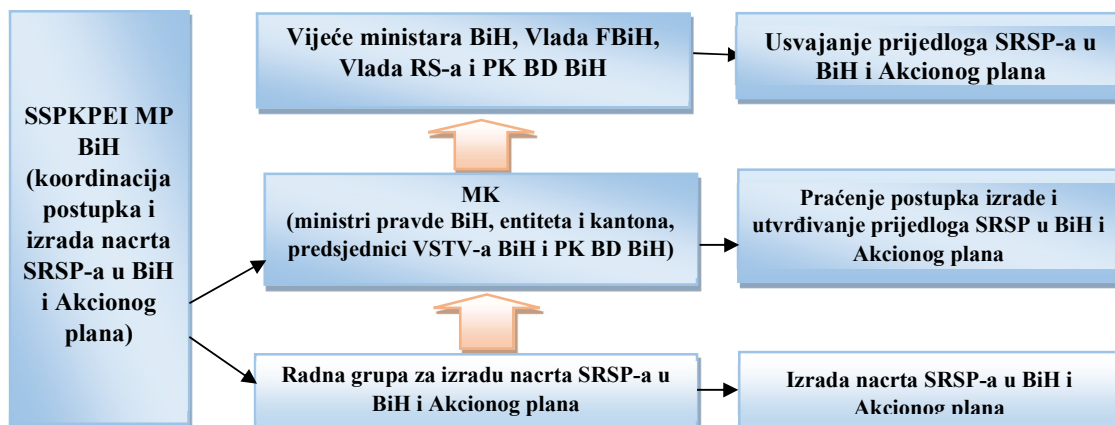
Tokom _____ 2022. godine usvojen prijedlog SRSP-a u BiH i Akcionog plana od strane MK-a.

Tokom _____ 2022. godine provedene su javne konsultacije, putem web platforme eKonsultacije i pribavljena mišljenja nadležnih institucija BiH.

Tokom _____ 2022. godine prijedlozi SRSP-a u BiH i Akcionog plana su upućeni na usvajanje: Vijeću ministara BiH, Vladi FBiH, Vladi RS-a i PK BD BiH.

U konsultativni proces, osim članova Radne grupe, u kojoj je imenovanih pet članova iz OCD-ova, uključeni su i predstavnici međunarodnih organizacija u BiH (Ured Specijalnog predstavnika EU u BiH, Ured Vijeća Evrope u BiH, Misija OSCE-a u BiH, Ured Svjetske banke u BiH), predstavnici donatorskih organizacija koje djeluju u sektoru pravde u BiH i predstavnici profesionalne zajednice u BiH (udruženja sudija, tužilaca, advokata, medijatora, notara).

Struktura upravljanja za izradu SRSP u BiH i Akcionog plana, te uloge i odgovornosti svake od institucija sektora pravde u BiH predstavljani su u slijedećem grafikonu:

1.3 Struktura SRSP-a u BiH

SRSP u BiH je struktuisana na slijedeći način:

Poglavlje 1 pruža uvod u SRSP u BiH, kroz predstavljanje svrhe i metodologije koja je korištena za njenu izradu i usvajanje. Ovo drugo je obuhvatalo postupak zasnovan na saradnji i postizanju konsenzusa, u koji su bile uključene sve važnije institucije sektora pravde u BiH.

Poglavlje 2 objašnjava strateški okvir i najvažnije činioce koji potiču reformu, koji odražavaju najvažnije elemente reforme, izvedene iz strateških dokumenata važnih za sektor pravde u BiH, kao i povratne informacije iz postupka konsultacija.

Poglavlje 3 daje pregled rezultata prethodne SRSP u BiH i ocjene stanja u sektoru pravde u BiH.

Poglavlje 4 predstavlja dugoročna prioritetna pitanja sa kojima se suočava sektor pravde u BiH, grupisana u reformske oblasti. Mada se ne radi o sveobuhvatnim pitanjima, ovdje iznesena pitanja su ona koja se trebaju riješiti u narednih sedam godina, ukoliko će se rješavati najvažniji poticaji za dalje reforme u sektoru pravde u BiH.

Poglavlje 5 iznosi viziju, misiju, opći cilj i specifične ciljeve za sektor pravde u BiH po reformskim oblastima SRSP-a u BiH za period od 2021. do 2027. godine, koje su usaglasile nadležne institucije sektora pravde u BiH.

Poglavlje 6 daje pregled operativnih ciljeva. Radi se o dogovorenim operativnim ciljevima koje je potrebno realizovati do 2027. godine, radi rješavanja najvažnijih pitanja utvrđenih u SRSP u BiH i ostvarivanja dogovorene vizije, misije, općeg i specifičnih ciljeva za sektor pravde u BiH.

Poglavlje 7 daje pregled troškova provođenja i izvora finansiranja provođenja SRSP-a u BiH.

Poglavlje 8 sadrži način upravljanja, praćenja i izvještavanja o provođenju SRSP-a u BiH i Akcionog plana i evaluaciju SRSP-a u BiH.

Poglavlje 9 se bavi pitanjima koja institucije sektora pravde u BiH trebaju razmatrati kada budu izrađivale ili revidirale vlastite srednjoročne planove rada, kako bi iste uskladili sa specifičnim i operativnim ciljevima SRSP-a u BiH.

Poglavlje 10 opisuje konsultacije vođene prilikom izrade SRSP-a u BiH.

U prilogima SRSP-a u BiH su:

Prilog 1 – Članovi i sastanci Radne grupe za izradu SRSP-a u BiH,

Prilog 2 – Bibliografija.

POGLAVLJE 2: STRATEŠKI OKVIR I POTICAJI ZA REFORMU

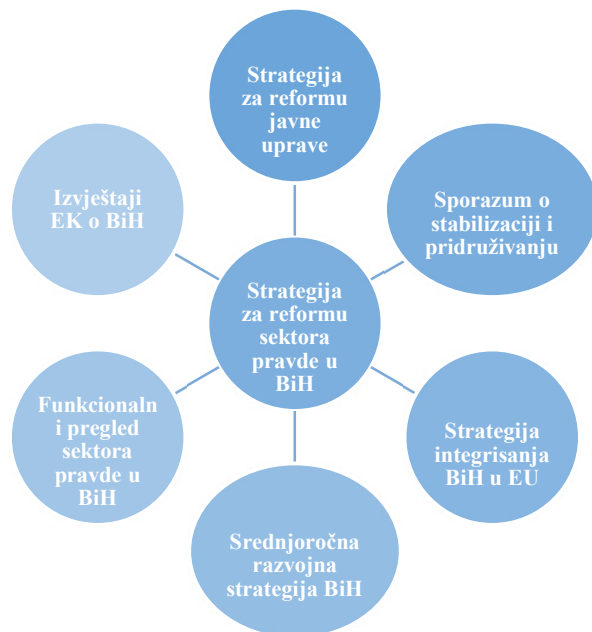
Tokom provođenja ranije dvije SRSP u BiH postignut je određen napredak u reformi sektora pravde u BiH, naročito u oblasti pravosuđa. Usprkos tome, sektor pravde u BiH treba nastaviti sa započetim reformskim aktivnostima. U suprotnom, održivost do sada provedenih reformi je neizvjesna. Zbog toga se trebaju preduzeti dalji koraci da se nadogradi do sada postignuto, kao i da se eliminišu utvrđene slabosti prisutne unutar sektora pravde u BiH.

Na početku izrade nove SRSP u BiH bilo je važno osigurati da sve usaglašene reformske inicijative koje će SRSP u BiH sadržavati budu usklađene s ukupnim reformskim nastojanjima u BiH. Iz navedenog razloga, tokom izrade nacrtu SRSP u BiH, utvrđeni su okvir i najvažniji poticaji za reformu. To je postignuto utvrđivanjem najvažnijih elemenata reforme, koji proizilaze iz postojećih strateških dokumenata relevantnih za sektor pravde u BiH i njihovog analiziranja u svjetlu informacija prikupljenih na osnovu konsultacija sa najvažnijim učesnicima iz sektora pravde u BiH. Reformski poticaji proistekli iz ovoga bili su osnova za donošenje odluke o tome koje su reformske oblasti u SRSP-u u BiH.

2.1 Postojeće reformske inicijative važne za sektor pravde u BiH

Glavne pravce djelovanja za sektor pravde u BiH u dugoročnom periodu postavile su odgovarajuće strategije koje su usvojili Vijeće ministara BiH, Vlada FBiH, Vlada RS-a i Vlada BD BiH, kao i međunarodni sporazumi i odgovarajući izvještaji međunarodnih organizacija.

Ovi strateški dokumenti predstavljani su u slijedećem grafikonu:

Iako postoje razlike između pojedinih aktivnosti, zahtjeva i preporuka iznesenih u ovim dokumentima, iz njih je proizišao određen broj međusobno povezanih i važnih elemenata sveukupne reforme, koje su neophodne za ocjenjivanje važnosti inicijativa reforme i evropskih integracija.

Regulatorni okvir i metodologija za izradu javnih politika, praćenje i usvajanje budžeta nisu usklađeni na svim nivoima vlasti. Ovo je neophodno uskladiti kako bi se osigurao efikasan pristup u kreiranju politike u BiH. Propisi i procedure nisu usklađeni, a sistemi e-potpisa još uvijek nisu interoperabilni u cijeloj zemlji, što je potrebno za efikasno pružanje usluga.

Proces evropskih integracija, u kombinaciji sa decentralizovanom strukturom BiH, čini nužnim uspostavljanje instrumenata koji će osigurati pravnu usklađenost, kao i efektivnu i efikasnu koordinaciju politika između različitih nivoa vlasti u BiH.

Pravnu i efektivnu usklađenost i koordinaciju je teško postići bez razvijenih kapaciteta unutar ministarstava, pravde u BiH, VSTV BiH i PK BD BiH, naročito u pogledu broja zaposlenih, vještina koje posjeduju i odgovarajućih materijalno-tehničkih sredstava.

Kapaciteti koji se odnose na izradu politika i strateško planiranje unutar Ministarstava pravde u BiH, VSTV BiH i PK BD BiH potrebni su radi olakšavanja usklađivanja i koordinacije što je od presudne važnosti za ispunjavanje reformskih zahtjeva čiji broj se povećava,

Sistemi odgovornosti moraju biti uspostavljeni radi pružanja jamstva da reformske inicijative jednako služe zahtjevima građana i procesu evropskih integracija.

Uspostavljanje sistema upravljanja efektima, koji omogućavaju onima koji odlučuju, kao i javnosti, da bolje procijene napredak ostvaren u reformskim inicijativama i utvrde oblasti u kojima su potrebne dodatne inicijative, osnova je za veći nivo odgovornosti, kao i efektivnu usklađenost i koordinaciju.

Svaki od ovih elemenata podržava sistem prikupljanja, razmjenjivanja, analiziranja i predstavljanja informacija, kao preduslova za efektivno upravljanje sadašnjim i budućim reformskim inicijativama u BiH.

2.2 Strategije koje se bave posebnim pitanjima unutar sektora pravde u BiH

U Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji (COM(2019) 261 final) od 29. 05. 2019. godine, datog na osnovu nalaza iz Analitičkog izvještaja, kao priloga Saopćenju Evropske komisije Evropskom parlamentu i Vijeću o navedenom mišljenju (SWD(2019) 222 final), od 29. 05. 2019. godine, se naglašava značaj usvajanja revidirane Državne strategije za rješavanje predmeta ratnih zločina u BiH, što je u međuvremenu učinjeno.

Takođe se navodi da BiH nedostaje cjelodržavna strategija za tranzicijsku pravdu, kako bi se osigurao politički okvir za rješavanje naslijeđa iz prošlosti, a političko okruženje u BiH još uvijek ne vodi pomirenju, što zahtijeva poštenu i činjeničnu ocjenu prošlosti, koja će dolaziti iz samog društava i okupljati sve strane na osnovu svijesti i razumijevanja. Iako je prije desetak godina izrađen Nacrt strategije tranzicijske pravde u BiH, isti još nije usvojen.

U 2020. godini je izrađen Nacrt strategije za alternativno rješavanje sporova, koji je potrebno usvojiti.

Ranije je kao posebno pitanje tretirana maloljetnička delinkvencija, što je u nadležnosti entiteta, kantona i lokalne zajednice. Ovo pitanje strateški je tretirano različitim pristupima tako da na pojedinim nivoima još uvijek postoje važeći strateški dokumenti i akcioni planovi.

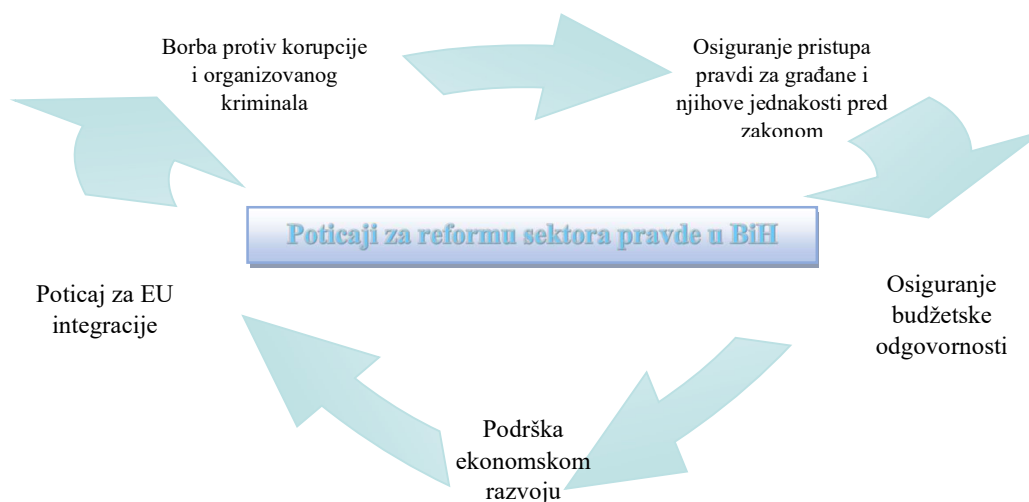
Operativni ciljevi utvrđeni u ovim strategijama ne ponavljaju se u SRSP u BiH. Da bi aktivnosti predviđene SRSP u BiH sigurno bile usklađene s aktivnostima predviđenim u pomenutim posebnim strategijama iz sektora pravde u BiH, njihovo provođenje treba biti koordinirano. Radi osiguranja koordinacije, pomenute strategije treba pratiti putem MK-a.

Institucije nadležne za provođenje inicijativa predviđenih u pomenutim strategijama trebaju redovno izvještavati članove MK-a o napretku, u skladu sa metodologijom koja će se koristiti za praćenje SRSP-a u BiH.

2.3 Poticaji za reformu

Nakon utvrđivanja najvažnijih elemenata reforme, koje proizilaze iz postojećih strateških dokumenata, dalja analiza ovih pitanja i konsultacije u sektoru pravde u BiH doveli su do utvrđivanja određenog broja najvažnijih reformskih poticaja. Ovi poticaji su pomogli donošenju odluka u vezi sa strateškim oblastima reforme koji su uključeni u SRSP u BiH.

Ti poticaji su predstavljeni u sljedećem grafikonu i detaljnije opisani u dijelu teksta koji slijedi.

2.3.1 Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala

U Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji (COM(2019) 261 final) od 29. 05. 2019. godine, datog na osnovu nalaza iz Analitičkog izvještaja, kao priloga Saopćenju Evropske komisije Evropskom parlamentu i Vijeću o navedenom mišljenju (SWD(2019) 222 final), od 29. 05. 2019. godine, se navodi da borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala u BiH ometaju nedovoljno usklađeni propisi u zemlji i slaba institucionalna saradnja i koordinacija. Raširena je korupcija i svi nivoi vlasti pokazuju znakove da su pod kontrolom politike, što direktno utiče na svakodnevni život građana, posebno u oblastima zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja i javnih nabavki. Okvir strateške politike, te institucionalni i pravni okvir za sprečavanje korupcije su rascjepkani i imaju značajne nedostatke. Agencije za provođenje zakona su rascjepkane i podložne neprimjerenom političkom uplitanju. Tužioci nisu dovoljno proaktivni. Finansijske istrage i zapljena imovine su uglavnom neefikasni. Potrebno je intenzivirati borbu protiv pranja novca. Pravosnažne osuđujuće presude u predmetima korupcije na visokom nivou su vrlo rijetke i sankcije nemaju adekvatan preventivni efekat.

BiH treba usvojiti i provesti propise o sukobu interesa i zaštiti prijavitelaca korupcije (uzbunjivača), osigurati efektivno funkcionisanje i koordinaciju tijela za borbu protiv korupcije, uskladiti propise i ojačati kapacitete za javne nabavke, osigurati efikasnu saradnju između agencija za provođenje zakona i tužilaštava, pokazati napredak u ostvarivanju rezultata proaktivnih istraga, potvrđenih optužnica, krivičnih progona i pravosnažnih osuđujućih presuda u predmetima organizovanog kriminala i korupcije, uključujući i one na visokom nivou.

Na nivou BiH u toku je postupak usvajanja Strategije za borbu protiv korupcije za period od 2020. do 2024. godine i njen akcioni plan, gdje postupak sektorske koordinacije vodi Agencija za prevenciju i koordinaciju borbe protiv korupcije. Na nivou FBiH i BD BiH važeća strategija je istekla, dok je u RS-u na snazi Strategija i akcioni plan za period od 2018. do 2022. godine.

U pogledu provođenja mjera iz navedenih strategija, kao i posebnih mjera identifikovanih ovom strategijom potrebno je osigurati komunikaciju između pravosudnih institucija u BiH i nevladinog sektora. Takođe, dosljedna primjena Zakona o slobodi pristupa informacijama povećat će otvorenost i odgovornost, te doprinijeti provođenju strategija za borbu protiv korupcije.

Borba protiv korupcije u pravosuđu je još jedan od vidova reforme sektora pravde u BiH, koji je usmjeren na zaštitu ljudskih prava. Postoji nekoliko razloga za to: korupcija u pravosuđu potkopava povjerenje građana u vladavinu prava, oduzima im ustavno pravo na nepristrasno i pravedno suđenje i pravedne sudske odluke. Korumpirani nosioci pravosudnih funkcija prijetnja su pravu građana da imaju jednak tretman pred zakonom. Jednako je važno osigurati da je pravosuđe zaštićeno od pritisaka i uticaja i da sudije i tužioci snose odgovornost u slučajevima korupcije.

2.3.2 Osiguranje pristupa pravdi za građane i njihove jednakosti pred zakonom

U Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji (COM(2019) 261 final) od 29. 05. 2019. godine, datog na osnovu nalaza iz Analitičkog izvještaja, kao priloga Saopćenju Evropske komisije Evropskom parlamentu i Vijeću o navedenom mišljenju (SWD(2019) 222 final), od 29. 05. 2019. godine, se navodi da su procesna prava osumnjičenih, optuženih, svjedoka i žrtava, uključuju pretpostavku nevinosti, pristup advokatu, pravo na informacije, pisano i usmeno prevođenje sadržana u zakonima o krivičnom postupku i drugim pravnim aktima i generalno se poštuju. Četiri zakona o krivičnom postupku u BiH su u velikoj mjeri međusobno usklađena. Praksa nije u potpunosti u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava i pravnom tekovinom Evropske unije u pogledu prava na neposredan pristup advokatu dok je osoba zadržana od strane policije.

Neusklađenost rascjepkanog pravnog okvira u BiH dovodi do razlika u zaštiti procesnih prava i do nejednakog pristupa pravdi na osnovu mjesta prebivališta. Ugrožene grupe kao što su žrtve i svjedoci u predmetima ratnih zločina, uključujući slučajeve seksualnog nasilja, suočavaju se sa posebnim preprekama. Ustavni sud BiH je utvrdio sistemske nedostatke u organizaciji pravosuđa i efikasnom vršenju nadležnosti na različitim nivoima vlasti u BiH, što je dovelo do sistemskog kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku. Vlasti trebaju razviti i provesti sveobuhvatan skup mjera za rješavanje sistemskih povreda prava na pravično suđenje u razumnom roku i prava na efikasan pravni lijek.

Bez sveobuhvatne pokrivenosti i jasnih minimalnih zajedničkih standarda za pravnu pomoć koji se primjenjuju na sve nivoe vlasti u BiH i za sve vrste postupaka, pravo na pravnu pomoć se i dalje ne poštuje dosljedno, posebno na štetu najugroženijih grupa. FBiH i Srednjobosanski kanton trebaju usvojiti zakone o pravnoj pomoći. Potrebno je izvršiti procjenu potreba za pravnom pomoći u BiH kako bi se utvrdili glavni nedostaci. To bi trebalo da pomogne da se osiguraju minimalni standardi i efektivan jednak pristup pravdi za sve, bez obzira na to gdje žive.

2.3.3 Osiguranje budžetske odgovornosti

Sposobnost i odgovornost pravosuđa u BiH u upravljanju budžetskim sredstvima je važna pretpostavka za osiguranje njegove odgovornosti pred građanima, te osiguranje nezavisnosti od izvršnih i zakonodavnih vlasti. Ovo zahtijeva da je pravosuđe u BiH otvoreno i odgovorno za utrošak traženih i odobrenih finansijskih sredstava. U tom smislu, promovisanje vrijednosti, poput efikasnosti i kontrole troškova ne mogu se ostvariti kroz prosto uvođenje pokazatelja koji imaju za cilj mjerenje kvantitativnog učinka nosilaca pravosudnih funkcija u BiH, bez uzimanja u obzir kvalitete njihovog rada. Zadovoljavajući sistem odgovornosti zahtjeva uspostavljanje odgovarajućih vidova međuinstitucionalne saradnje između učesnika i između njih i društvene zajednice. Cilj ove saradnje je da na otvoren način pokaže veze između pravosuđa, njegovog budžeta i usluga koje se pružaju.

2.3.4 Podrška ekonomskom razvoju

Održiv ekonomski razvoj je jedan od važnijih specifičnih ciljeva BiH iz Programa socioekonomskih reformi, razvojnih strategija i sl. Sektor pravde u BiH igra značajnu ulogu u podržavanju ekonomskog razvoja i stabilnosti.

Neefikasan pravosudni sistem u BiH i sporost u rješavanju predmeta su jedan od glavnih faktora koji utiču na poslovnu klimu, a posljedično i na investicije i ekonomski rast. Investitore generalno odbija kompleksan regulatorni okvir, nedostatak povjerenja u pravosudni sistem, te njegova nedovoljna transparentnost, efikasnost i finansijska pristupačnost. Ovo utiče na pristup pravdi za poslovne subjekte. Prema Izvještaju o lakoći poslovanja Svjetske banke za 2020. godinu (*Ease of Doing Business*), BiH zauzima 90. mjesto na listi od 190 zemalja, sa prosječnim bodom od 65,4 na skali od 0-100, što predstavlja pad sa 79. mjesta u 2016. godini³. BiH je posebno nisko rangirana u oblastima pokretanja biznisa (184. mjesto) i građevinskih dozvola (173. mjesto).

U tu svrhu, u dugoročnom periodu, sektor pravde u BiH mora pokazati efektivnost, efikasnost i transparentnost u svom radu. Ovo su najvažniji činioci koji će povećati investicije i privredne aktivnosti. Naročito su važni instrumenti koje sektor pravde u BiH podržava sa ciljem osiguravanja brze registracije poslovnih subjekata i rješavanja sporova između poslovnih subjekata. Jednako važni za održiv ekonomski razvoj u BiH su oblasti koja definišu pitanja likvidacije i stečaja poslovnih subjekata i zaštitu njihovih imovinskih prava.

2.3.5 Integracija u Evropsku uniju

U Izvještaju Evropske komisije za BiH za 2020. godinu se navodi da: „*BiH treba dadoneše novu Strategiju za reformu sektora pravde*“. Na 5. sastanku Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost, održanom online 17. i 18. 12. 2020. godine, data je preporuka da BiH treba: „*Usvojiti novu Strategiju za reformu sektora pravde i Akcioni plan nakon 2020. godine, uključujući niz objektivnih pokazatelja pomoću kojih će se mjeriti i izvještavati o napretku u reformama.*“

U Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji (COM(2019) 261 final) od 29. 05. 2019. godine, datog na osnovu nalaza iz Analitičkog izvještaja, kao priloga Saopćenju Evropske komisije Evropskom parlamentu i Vijeću o navedenom mišljenju (SWD(2019) 222 final), od 29. 05. 2019. godine, izrađenih, među ostalim, i na osnovu odgovora institucija BiH na Upitnik Evropske komisije za Političke kriterije, kao i preporuka Evropske komisije i propisa Evropske unije za poglavlja 3, 6, 23 i 24. se navodi da su u BiH provedene važne reforme u oblasti pravosuđa, posebno kroz osnivanje Suda BiH i samoregulatornog pravosudnog tijela, VSTV-a BiH.

³ Dostupno na: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/bosnia-and-herzegovina>.

Sudstvo je organizovano u četiri sistema od kojih svaki ima svoje nadležnosti i unutrašnje institucionalne strukture. Ustavni i zakonodavni okvir je nepotpun i ne garantuje u dovoljnoj mjeri nezavisnost, samostalnost, odgovornost i efikasnost pravosuđa.

U cilju jačanja garancija nezavisnosti sudstva i samostalnosti tužilaštva, između ostalog i od svih oblika politizacije i pritisaka, VSTV BiH i sudski sistem na državnom nivou treba imati izričit ustavni status.

Zakon o VSTV-u BiH treba revidirati kako bi se bolje regulisala imenovanja i ocjenjivanje rada članova pravosuđa i disciplinski postupci protiv njih, te osigurali odgovarajući pravni lijekovi protiv pravosnažnih odluka VSTV-a BiH. Potrebno je usvojiti Zakon o sudovima BiH, u cilju sprečavanja sukoba nadležnosti i osiguranja neophodne pravne sigurnosti u krivičnim stvarima.

BiH nema vrhovni sud na državnom nivou. Dosljednost sudske prakse između pravnih sistema u BiH se unapređuje na dobrovoljnoj osnovi kroz panele za ujednačavanje sudske prakse među najvišim sudskim instancama. Na kraju, BiH treba uspostaviti pravosudno tijelo koje će osigurati dosljedno tumačenje zakona i ujednačavanje sudske prakse, a pri tom u potpunosti osigurati princip nezavisnosti sudija.

Složena institucionalna struktura u BiH dovodi do otvaranja značajnih pitanja koja se odnose na koordinaciju i usklađivanje stavova u pogledu politike BiH, posebno po pitanju usklađivanja i propisa propisa koji proizilaze iz pravne tekovine Evropske unije. Imajući u vidu da 14 nivoa u BiH ima nadležnosti koje su povezane sa provođenjem pravne tekovine Evropske unije, potrebno je uložiti značajne napore i u velikoj mjeri ojačati kapacitete na svim nivoima u BiH ili objediniti resurse i kapacitete kako bi se BiH mogla nositi sa obavezama u pogledu članstva u Evropskoj uniji. Ovo je posebno izraženo na kantonalnom nivou gdje su nedostatni kapaciteti za ispunjavanje obaveza za članstvo. Vlasti u BiH su preduzele određene korake kako bi se osigurala koordinacija u pitanjima evropskih integracija, uključujući uspostavljanje mehanizma koordinacije procesa evropskih integracija.

Konkretni zahtjevi EU integracija na koje SRSP u BiH pokušava da odgovori i riješi, sadržani su u velikom broju preporuka EK i propisa Evropske unije za poglavlja 3, 6, 23 i 24 pravne tekovine Evropske unije.

2.3.6 Pandemija Covida 19

Kriza koju je izazvala pandemija Covida 19 stvorila je do sada neviđene izazove za sektor pravde u BiH. Pandemija je posebno ukazala na izazove vezane za nedovoljno razvijeni zakonodavni okvir i infrastrukturu za elektronsku identifikaciju i elektronske usluge, što znatno ograničava korištenje elektronske komunikacija između sektora pravde u BiH i korisnika njihovih usluga. Ovim se stvorio dodatni pritisak na efikasnost, transparentnost i kvalitet rada institucija sektora pravde u BiH. Sudski sistem u BiH oslanja se u velikoj mjeri na fizička ročišta, jer parničnim postupkom nisu predviđena online ročišta. Oslanjanje na tradicionalne načine komuniciranja uz očekivano povećanje broja predmeta kao rezultat krize je u 2020. godini dovelo do povećanja zaostataka u rješavanju predmeta. Sve ovo ukazuje na nužnost digitalne transformacije pravosuđa, koja neće uključiti samo modernizaciju tehnologija i regulative, već i promjenu svijesti svih aktera. Kriza je već inspirisala promjenu u načinu razmišljanja i rezultirala većim korištenjem elektronske komunikacije. Ovo može biti snažan stimulans za reforme u pravcu digitalne transformacije i prelaska na elektronsko pravosuđe.

POGLAVLJE 3: PREGLED REZULTATA PRETHODNE SRSP U BIH**3.1 Provođenje SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine**

SRSP u BiH za period od 2014. do 2018. godine je definisana 2013. godine, nakon izrade Izvještaja o provođenju SRSP-a u BiH za period od 2008. do 2013. godine. Na osnovu informacija nadležnih tijela za provođenje i praćenje procesa provođenja SRSP u BiH vidljivo je da postoje brojni izazovi i neusaglašenosti oko pojedinih dijelova tog procesa. Iako su SRSP-om u BiH i Akcionim planom izostavljene polazne i ciljane vrijednosti pokazatelja, Izvještaj o procjeni provođenja SRSP u BiH izdvaja rezultate provođenja reformskih aktivnosti.

SRSP u BiH je bila sastavljena od pet strateških oblasti reforme: 1) Pravosuđe, 2) Izvršenje krivičnih sankcija, 3) Pristup pravdi, 4) Podrška ekonomskom razvoju i 5) Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor, koje su povezane općim ciljem gdje za svaku oblast određen poseban cilj, a na osnovu kojih je izrađen Akcioni plan sastavljen od strateških programa i aktivnosti razvrstanih po podoblastima reforme.

Odgovornost za provođenje dugoročnih prioriteta i strateških programa predviđenih SRSP u BiH je bila na svim odgovornim institucijama sektora pravde u BiH navedenim u SRSP-u u BiH, a prvenstveno na onim koje su označene koordinatorima za provođenje. Politički i strateški nadzor provođenja SRSP u BiH je vršen kroz MK, sastavljenu od ministara pravde sa državnog, entitetskih i kantonalnih nivoa, kao i predsjednika VSTV-a BiH i PK-a BD BiH.

Za sve strateške oblasti reforme utvrđene u SRSP-u BiH, MK je razmatrala napredak ostvaren na polugodišnjem nivou u odnosu na predložene strateške programe i donošeni zaključci o daljem smjeru reformu za naredno polugodište. Praćenje i prijedlog ocjene provođenja na polugodišnjem nivou vršili su FRG-ovi formirani po oblastima reforme.

Provođenjem reformskih programa i aktivnosti iz SRSP-a u BiH u periodu od od 2014. do 2020. godine dijelovi sektora pravde u BiHsu unaprijeđeni na svim nivoima vlasti izmjenama i dopunama zakonodavstva, kao i njenom poboljšanom primjenom, a kapaciteti institucija sektora pravde u BiH za vođenje procesa reforme su djelimično unaprijeđeni, iako željeni stepen ostvarenja rezultata nije ostvaren. Reformske aktivnosti provedene su na osnovu Akcionog plana u periodu 2016. do 2018. godine i revidiranim Akcionim planom za period od 2019. do 2020. godine. U navedenom periodu za sve strateške oblasti je provedeno ukupno 53,90 % aktivnosti.

U narednoj tabeli je dat pregled realizacije po strateškim oblastima reforme preuzetaj iz Izvještaja o procjeni provođenja SRSP u BiH za period od 2014. do 2020. godine:

Strateška oblast	Broj planiranih strateških programa	Broj planiranih aktivnosti	Status aktivnosti							
			Potpuno ispunjeno		Djelimično ispunjeno		Odloženo		Nije ispunjeno	
			Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Pravosuđe	25	59	41	69,50	15	25,40	0	0	3	5,10
Izvršenje krivičnih sankcija	14	48	24	50,00	13	27,10	8	16,70	3	6,25
Pristup pravdi	11	27	18	66,70	8	29,60	0	0	1	3,70
Podrška ekonomskom rastu	7	19	10	52,60	5	26,30	4	21,00	1	5,30
Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor	10	27	4	14,80	10	37,00	11	40,70	2	7,40
UKUPNO:	67	180	97	53,90	51	28,30	23	12,70	9	5,10

U oblasti Pravosuđa, koju su činili dijelovi nezavisnost pravosuđa i usklađenost zakona i sudske prakse, efikasnost i efektivnost, odgovornost i profesionalizam, kao i otvorenost u radu, najznačajniji napredak postignut je u digitalizaciji pravosuđa i kroz nju otvaranja pravosudnih institucija za stručnu i širu javnost, unapređenju efikasnosti i smanjenju broja zaostalih predmeta u radu, te razvoju infrastrukture pravosudnih institucija. Provodeći strateške programe i aktivnosti svake od oblasti, posebno nezavisnosti i odgovornosti izrađen je veliki broj analiza, dijelom i zbog poticaja EU integracija, ukazujući na ojačane kapacitete za analizu navedenih politika pravosuđa.

U oblasti Izvršenja krivičnih sankcija, koju su činili dijelovi upravljanja sistemom, unapređenja primjene alternativnih sankcija i unapređenja primjene međunarodnih standarda, najznačajniji napredak postignut je stavljanjem u funkciju Državnog zatvora i Psihijatrije klinike na Sokocu, kao i ugradnjom aplikacije za upravljanje zavodom, obnovom i izgradnjom zavodske infrastrukture, te primjene pojedinih alternativnih sankcija u entitetima, te izgrađenih kapaciteta za primjenu međunarodnih standarda.

U oblasti Pristupa pravdi, koju su činili dijelovi međunarodna pravna pomoć i saradnja, besplatna pravna pomoć i Pristup pravdi, najznačajniji napredak postignut je u razvoju kapaciteta za pružanje međunarodne pravne pomoći i saradnje, pravne i institucionalne izgradnje pojedinih dijelova sistema besplatne pravne pomoći, državnog nivoa i pojedinih kantona, kao i kod osiguranja pristupa pravdi za ranjive i marginalizovane grupe, te podrške svjedocima u pravosudnim postupcima.

U oblasti Podrške ekonomskom rastu, koju su činili dijelovi zemljišna administracija u FBiH i privredno sudovanje, najznačajniji napredak postignut je u uvećanom stepenu razvoju kapaciteta za upravljanje zemljišnom administracijom, usklađivanju podataka katastra i zemljišne knjige u FBiH i razvoju pretpostavki za unapređenje pravnog okvira za registraciju poslovnih subjekata, stečaj i likvidaciju, kao i donošenjem pravnog okvira za osnivanje privrednih društava.

U oblasti Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor, koju su činili dijelovi koordinacija i EU integracije, jačanje kapaciteta za izradu analiza i politika i donatorska koordinacija, najznačajniji napredak postignut je u stvaranju pretpostavki za strateško planiranje i uvećanom stepenu razvoja kapaciteta za upravljanje sektorom i projektima.

Izazovi vezani za oblasti i podoblasti reforme u sektoru pravde u BiH navedeni su u Izvještaju o procjeni provođenja SRSP-a u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine i Analizi stanja u sektoru pravde u BiH, koji su korišteni kao osnova za izradu SRSP-a u BiH.

3.2 Naučene lekcije

Provođenje SRSP u BiH i Akcionog plana često je kasnilo ili je odloženo provođenje aktivnosti, a najčešći razlozi su nedovoljno vodstvo i upravljanje reformom, kao i politička neusaglašenost po pojedinim pitanjima, te slabi i u određenim oblastima nedovoljni kapaciteti, materijalni i ljudski resursi, a u pojedinim pitanjima i nejasno određene institucije koordinatori, partneri i nosioci programa i aktivnosti. Izvještaj o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog pplana za period od 2014. do 2020. godine ističe kako bi stepen provođenje SRSP-a u BiH bio značajno veći da su institucije sektora pravde u BiH bile opredijeljene za reformu i uspostavile funkciju planiranja, te da su strateški programi i aktivnosti iz SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine proizašli iz planova institucija sektora pravde u BiH. Vezano uz praćenje i procjenu provođenja SRSP u BiH veliki nedostatak je bio nedovoljno kvalitetno postavljene pokazatelji i njihove vrijednosti.

Vezano uz navedeno naučene lekcije su:

- a) mehanizam upravljanja, praćenja i ocjene provođenja SRSP u BiH sa jasno razgraničenim ulogama i odgovornostima svih učesnika u provođenju reformskih aktivnosti na političkom, operativnom i tehničkom nivou osigurava dosljedno provođenje reformskih aktivnosti,
- b) sistem praćenja i evaluacije provođenja SRSP u BiH sa jasno definisanim pokazateljima i njihovim vrijednostima omogućuje realnu ocjenu provođenja i donošenja objektivnih odluka za nastavak reformi i evaluaciju prema pokazateljima učinka,
- c) planiranje materijalnih i ljudskih resursa, kao i iskazivanja finansijskih sredstava uz analizu rizika za provođenje planiranih strateških programa i aktivnosti omogućuju efikasno provođenje aktivnosti bez odlaganja i pridonosi većem stepenu uspjeha reforme.

3.3 Ocjena stanja reforme od strane međunarodnih i domaćih organizacija

Prateći provođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropska komisija izrađuje godišnje izvještaje za BiH. U ovom izvještaju reforme sektora pravde u BiH se navode u dijelu političkih kriterija i vladavine prava, poglavlja 23. Pravosuđe i osnovna prava i dijelom u poglavlju 24. Pravda, sloboda i sigurnost. U izvještaju za 2020. godinu Evropska komisija navodi da je BiH „...u ranoj fazi i da je postignut određeni nivo pripremljenosti...“, te da je „...nastavljeno je opstruiranje reforme pravosuđa od strane političkih aktera i unutar pravosuđa, dok loše funkcionisanje pravosudnog sistema građane i dalje onemogućava u ostvarivanju njihovih prava i podriva borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala“. Preporuka iz izvještaja vezana za strateški okvir je da BiH treba „da donese novu Strategiju za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini“.

Projekat „Podrška aktivnostima praćenja i evaluacije u BiH (MEASURE BiH)“, Indeks efektivnosti pravosuđa, Izvještaj za 2019. godinu, septembar 2020. godine,⁴ navodi da je tokom 2019. godine vrijednost indeksa efektivnosti pravosuđa u BiH u 2019. godini iznosila 57,39 indeksnih poena, od maksimalnih 100. Iako je ukupna vrijednost indeksa za 2019. godinu bila gotovo 3 indeksna poena veća od vrijednosti iz 2015. godine, poboljšanje u odnosu na rezultate iz 2018. godine bilo je nazatno - samo 0,11 indeksnih poena.

Na osnovu Memoranduma o razumijevanju institucija sektora pravde u BiH i pet organizacija civilnog društva (Asocijacija demokratske inicijative, Helsinški odbor za ljudska prava Bijeljina, Forum građana Tuzla, Vaša prava i Transparency International) omogućeno je učešće OCD-ova u procesu praćenje i procjene provođenja reformi, ali i direktno učešće u razvoju sektora pravde u BiH. U svom Izvještaju o praćenju i provođenju SRSP u BiH i Akcionog plana se navodi da „iako se kasnilo sa usvajanjem SRSP 2014.-2018. godine u BiH (septembar 2015. godine), ipak je u potpunosti ili djelimično proveden određeni broj planiranih mjera i aktivnosti“...“U pogledu 169 aktivnosti i 66 programa predviđenih da budu provedeni u vremenskom okviru 2019. – 2020. godina, predviđenim revidiranim Akcionim planom, zaključno sa 30. 06. 2020. godine, provedeno je ukupno 43 aktivnosti i 10 strateških programa, djelimično je provedeno 60 aktivnosti i 45 strateških programa (pokazatelj stepena provođenja: djelimično provedena/odgođena/kasni se sa realizacijom), dok je 66 aktivnosti i 11 strateških programa ostalo neprovedeno.“...“Analizirajući napredak ostvaren u ovom izvještajnom periodu u svim strateškim oblastima/ciljevima, dolazi se do zaključka da se reforme, zbog sve više očiglednog nedostatka političke podrške, gotovo isključivo provode na profesionalno, operativno-tehničkom nivou.“

⁴ USAID projekat „Podrška aktivnostima praćenja i evaluacije u BiH“, Indeks efektivnosti pravosuđa (dostupno na internet stranici: <http://www.measurebih.com/judicial-effectiveness-index>).

POGLAVLJE 4: OBLASTI REFORME U SEKTORU PRAVDE U BIH

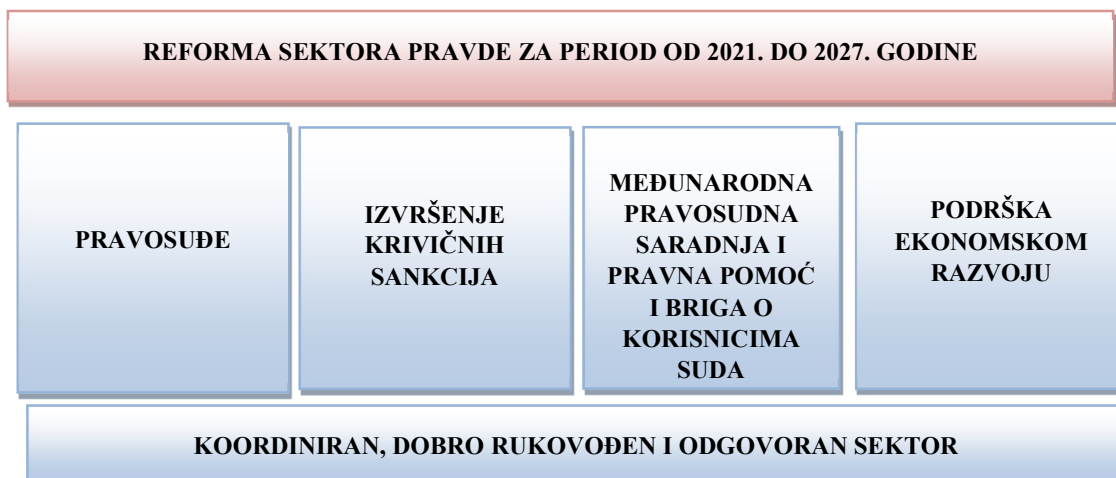
Sektor pravde u BiH suočava se sa određenim brojem pitanja koja zahtijevaju posebnu pažnju tokom planskog perioda. Ova pitanja moguće je grupisati u nekoliko oblasti. Iako sam sektor pravde u BiH obuhvata mnogo više od reformskih oblasti utvrđenih za potrebe SRSP u BiH, zaključeno je da će djelovanje u ovim reformskim oblastima imati najveće efekte u vezi sa najvažnijim reformskim potrebama, te da će odgovoriti na specifične zahtjeve koji potiču reforme u sektoru pravde u BiH.

Tri reformske oblasti u sektoru pravde u BiH, koji neposredno proizilaze iz najvažnijih poticaja za reformu su: **pravosuđe, međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć i briga o korisnicima suda, te podrška ekonomskom razvoju.**

Ocijenjeno je da je jedan od najvažnijih preduslova za održanje do sada ostvarenog napretka u reformi krivičnog zakonodavstva reforma sistema za izvršenje krivičnih sankcija. S obzirom na mnogo pitanja kojim se treba pozabaviti u ovoj oblasti, **oblast izvršenja krivičnih sankcija** utvrđena je kao četvrta reformska oblast u planskom periodu.

S obzirom na složenu pravnu i institucionalnu organizaciju u BiH, od posebne važnosti za ostvarivanje ciljeva iz svake od ove četiri najvažnije reformske oblasti su uspostavljanje sistema, postupaka i kapaciteta za koordiniranje i usklađivanje aktivnosti reforme. Njihovo rješavanje je potrebno da se osigura da su reformski naponi na svakom od nivoa vlasti u BiH usmjereni prema sličnim strateškim smjerovima i usklađeni sa zahtjevima EU integracija. Ukoliko se dodatno ne razviju kapaciteti ministarstava pravde da upravljaju reformama i da sebe i druge smatraju odgovornim za napredak koji je ostvaren ili nije ostvaren, uspjeh planiranih reformi će biti upitan. Zbog toga su **pitanja vezana za koordinaciju, rukovođenje i odgovornost sektora pravde u BiH** utvrđena kao peta reformska oblast.

Najvažnije reformske oblasti sektora pravde u BiH predstavljeni su u slijedećem grafikonu:

Osim pitanja koja će se na koordiniran način rješavati putem ove strategije, svaka institucija sektora pravde u BiH suočava se sa vlastitim izazovima. Pitanja kojima se bavi ova strategija su ona u vezi kojih je potrebno skoro, ali isto tako i koordinirano, te u većini slučajeva zajedničko djelovanje, radi ispravljanja onih nedostataka za koje se ocijeni da su od prioritnog značaja za cjelokupni sektor pravde u BiH.

Pitanja koja su posebna za institucije sektora pravde u BiH će se rješavati putem vlastitih srednjoročnih planova rada, koji će podržavati široke pravce djelovanja iznesene u ovoj strategiji. Osnovni elementi koje treba uzeti u obzir prilikom povezivanja ove strategije i pojedinačnih srednjoročnih planova rada su obrazloženi na kraju ovog dokumenta.

POGLAVLJE 5: VIZIJA, MISIJA, OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI

Potrebno je da sektor pravde u BiH reaguje na najvažnije poticaje za reformu i pozabavi se pitanjima koja se trenutno pred njim nalaze, tako što će nastojati da ispuni određen broj uslova u planskom periodu, kao što su: efikasnost, efektivnost, koordinacija, odgovornost, usklađenost s EU standardima, osiguranje vladavine prava i slično.

Vizija, misija, opći cilj i pet specifičnih ciljeva, po jedan za svaku reformsku oblast, predstavljeni su po reformskim oblastima u slijedećem grafikonu:

Vizija Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada 10 kantona, Vlade Republike Srpske i Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je organizovati moderan pravosudni sistem na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, koji će osigurati i poštivati principe vladavine prava na kojima počiva funkcionisanje pravosudnog sistema u Evropskoj uniji i doprinijeti uspješnom procesu pridruživanja i pristupanja, te osigurati kvalitetno zadovoljenje potreba građana i pravnih osoba.

Misija Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada 10 kantona, Vlade Republike Srpske i Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je stvaranje uslova za efikasan i koordiniran sistem pravde u Bosni i Hercegovini, koji je odgovoran prema svim građanima i pravnim osobama, te potpuno usklađen sa standardima i najboljom praksom Evropske unije, garantujući vladavinu prava.

Opći cilj SRSP u BiH je doprinijeti osiguranju vladavine prava na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i 10 kantona, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kroz reforme sistema pravosuđa, sistema izvršenja krivičnih sankcija, sistema međunarodne pravne pomoći i pravne pomoći, kao i davanje podrške ekonomskom razvoju, koordinacijom, dobrim rukovođenjem i odgovornošću institucija sektora pravde u BiH.

SPECIFIČNI CILJEVI:

PRAVOSUĐE:

Dalje jačati i održavati nezavisnost i usklađenost, efikasnost i kvalitet, odgovornost i transparentnost, kapacitete i resurse u radu pravosudnog sistema, koji osigurava vladavinu prava u BiH.

IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA:

Razvijati usklađeniji sistem izvršenja krivičnih sankcija u BiH koji, poštujući evropske standarde, osigurava human i zakonit tretman i efektivnu resocijalizaciju u zatvorima u BiH.

MEĐUNARODNA PRAVNA POMOĆ I PRAVOSUDNA SARADNJA I PRAVNA POMOĆ I BRIGA O KORISNICIMA SUDA:

Unaprijediti sistem međunarodne pravne pomoći i pravosudne saradnje i unaprijediti sistem pravne pomoći i brige o korisnicima suda u BiH.

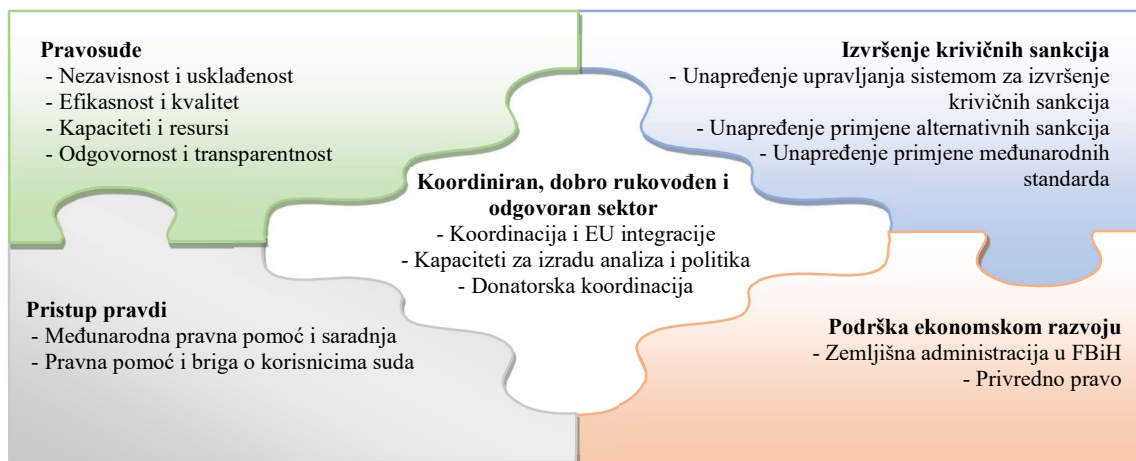
PODRŠKA EKONOMSKOM RAZVOJU:

Definisati i provesti mjere kojim će sektor pravde u BiH doprinijeti stvaranju povoljnijeg okruženja za održiv ekonomski razvoj u BiH.

KOORDINIRAN, DOBRO RUKOVOĐEN I ODGOVORAN SEKTOR:

Unaprijediti koordinaciju i učiniti efektivnijim uloge i odgovornosti institucija sektora pravde u BiH kojima se osigurava efektivniji, otvoreniji, odgovorniji i s EU standardima usklađen sistem pravde u BiH.

Radi lakšeg predstavljanja i praćenja provođenja SRSP-a u BiH, reformske oblasti su podijeljene u nekoliko reformskih podoblasti i usaglašene kroz konsultacije sa predstavnicima institucija iz sektora pravde u BiH, a predstavljene su u slijedećem grafikonu:

Kao što se može vidjeti iz ovog grafikona, specifični ciljevi su međusobno povezani i provođenje jedne grupe specifičnih ciljeva odražava se na provođenje svake druge grupe specifičnih ciljeva.

POGLAVLJE 6: OPERACIONALIZACIJA SPECIFIČNIH CILJEVA

Reformrska oblast 1 - Pravosuđe

Specifični cilj za reformsku oblast 1 – Pravosuđe je:

Dalje jačati i održavati nezavisnost i usklađenost, efikasnost i kvalitet, odgovornost i transparentnost, kapacitete i resurse u radu pravosudnog sistema, koji osigurava vladavinu prava u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Procijenjeni nivo napretka u reformskoj oblasti Pravosuđe	Postoji određen nivo napretka ⁵	Zadržan određeni nivo napretka	Ostvaren umjeren napredak

1.1 Nezavisnost i usklađenost

1.1.1 Postojeće stanje

Nezavisnost sudova i samostalnost tužilaštava

Nezavisnost sudova i samostalnost tužilaštava nije izričito zagantovana Ustavom BiH, u kome se načelno poziva na princip vladavine prava. Ustav FBiH, Ustav RS-a i Statut BD BiH sadrže princip nezavisnosti sudova.

Samostalnost tužilaštava regulišu Ustav RS-a i Statut BD-a BiH, dok je zakonima BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i BD-a BiH propisano da su tužilaštva samostalni državni organi koja preduzimaju zakonom određene mjere u pogledu istražnih radnji i gonjenja potencijalnih počinitelja krivičnih djela i privrednih prestupa i vrše druge poslove određene zakonom.

Niži sudovi su u postupanju nezavisni od Vrhovnog suda ili drugih viših sudova. Pravna shvatanja zauzeta na sjednicama odjeljenja viših sudskih instanci su obavezujućeg karaktera za sva vijeća u sastavu odjeljenja. Pravna shvatanja dostavljaju se nižim sudovima i ona su upućujućeg karaktera.

Tužilački sistem u BiH je hijerarhijski organizovan i uspostavljen je niz mjera nadzora nad radom tužilaštva u okviru tužilačke hijerarhije. U pravilu, tužioci su dužni izvršavati upute glavnog tužioca ili njima nadređenih tužilaca, odnosno ne mogu osporiti upute glavnog tužioca, osim ukoliko bi takve upute predstavljale kršenje zakona.

Nezavisnost i nepristrasnost sudija, samostalnost i nepristrasnost tužilaca u BiH

Nezavisnost i nepristrasnost sudija u BiH pri odlučivanju u predmetima koji su im dodijeljeni u rad propisani su zakonima o sudovima BiH, FBiH, RS-a i BD-a BiH. Sudije uživaju vanjsku i unutrašnju nezavisnost u odlučivanju. Kodeks sudijske etike promovise sudijsku nezavisnost, nepristrasnost i profesionalnost.

Samostalnost i nepristrasnost tužilaca u BiH osigurana je zakonima o tužilaštvima BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i BD-a BiH.

Ometanje rada pravosuđa, odnosno sprečavanje ili prinuda sudije ili tužioca da nešto učini ili ne učini u okviru svojih službenih dužnosti, upotrebom sile, prijetnje ili zastrašivanjem, predstavlja krivično djelo, u skladu sa krivičnim zakonima u BiH.

⁵ Izvještaj o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine.

Miješanje u postupanje sudije ili tužioca sa namjerom opstruisanja ili podcjenjivanja njihovih aktivnosti, od strane drugih nosilaca pravosudnih funkcija, Zakonom o VSTV-u BiH je propisano kao disciplinski prekršaj.

Mandat sudija i tužilaca u BiH

Mandat sudija i tužilaca u BiH nije ograničen i traje do 70. godine života, osim dodatnih sudija koji imaju isti status kao i redovne sudije, osim što se imenuju na mandat ograničenog trajanja.

Imunitet sudija i tužilaca u BiH

U skladu s odredbama Ustava FBiH i Ustava RS-a, te Statuta BD-a BiH sudije neće biti krivično gonjeni, niti odgovorni u građanskom postupku za bilo koju radnju učinjenu u vršenju svoje funkcije, odnosno pozvani na odgovornost u krivičnom i građanskom postupku za mišljenje izraženo prilikom donošenja sudske odluke.

Zakonom o VSTV-u BiH je propisano da sudija ili tužilac ne može biti krivično gonjen, uhapšen ili zadržan u pritvoru, niti može odgovarati u građanskom postupku za mišljenja koja daje ili za odluke koje donese u okviru svojih službenih dužnosti, a posjedovanje imuniteta neće spriječiti ili odgoditi istragu u krivičnom postupku ili građanski postupak koja se o nekoj stvari, u skladu sa zakonom, vodi protiv sudije ili tužioca.

Sukob interesa sudija i tužilaca u BiH

Zakonom o VSTV-u BiH je propisano da sudija i tužilac ne smije vršiti bilo kakvu drugu javnu funkciju koja je nespojiva sa vršenjem sudijske odnosno tužilačke dužnosti i ne smije biti advokat, notar, niti obavljati druge poslove uz naplatu, a koji su nespojivi s vršenjem dužnosti sudije ili tužioca, osim ako zakonom nije drugačije propisano, a suprotna ponašanja predstavljaju disciplinski prekršaj sudije ili tužioca.

Mjere za sprečavanje sukoba interesa u sudija i tužilaca u BiH su obuhvaćene Zakonom o VSTV-u BiH, procesnim zakonima, kodeksima sudijske i tužilačke etike i Smjernicama VSTV-a BiH.

Izuzetno, sudija ili tužilac mogu biti uključeni u akademske, nastavne ili slične aktivnosti u svrhu obuke javnosti i mogu biti za njih nagrađeni. Sudije i tužiocu su, u skladu sa Zakonom o VSTV-u BiH, dužni VSTV-u BiH dostavljati godišnji finansijski izvještaj u kome, između ostalog, navode aktivnosti koje su obavili van svoje pravosudne funkcije uključujući iznose koje su naplatili.

Izuzeća sudija i tužilaca u BiH

U BiH postoje pravila o izuzeću sudija i tužilaca u predmetima u kojima je njihova nepristrasnost dovedena u pitanje ili narušena ili ako postoji osnovana sumnja o njihovoj pristranosti.

Sudije i tužioci podliježu sankcijama ako povrijede obaveze izuzeća u pojedinim predmetima.

Imenovanje sudija i tužilaca u BiH

Imenovanje i razrješenje sudija i tužilaca u BiH obavlja VSTV BiH.

Etički kodeks sudija i tužilaca u BiH

VSTV BiH je usvojio Etički kodeks za sudije i Etički kodeks za tužioce u BiH.

Plate i naknade sudija i tužilaca u BiH

Plate i naknade sudija i tužilaca su propisane zakonom i vežu se za ostvarenu prosječnu platu, a u ustavima na različitim nivoima vlasti u BiH propisan je princip zabrane njihovog smanjivanja.

Smjernicama za sprečavanje sukoba interesa u pravosuđu BiH je utvrđeno da naknada za obrazovne i stručne aktivnosti može biti do 40% prosječnog godišnjeg prihoda sudije ili tužioca u BiH. Uz navedene podatke sudije i tužioci u BiH su dužni VSTV-u BiH dostaviti i podatke o svojoj imovini i obavezama, kao i imovini i obavezama članova porodice.

Ocjenjivanje sudija i tužilaca u BiH

Predsjednik suda odnosno glavni tužilac ocjenjuju rad sudije odnosno tužioca u skladu sa kriterijima koje usvaja VSTV BiH.

Mogućnost ulaganja prigovora na ocjenu rada, za čije rješavanje je nadležan VSTV BiH, predstavlja zaštitnu mjeru sprečavanja neprimjerenog uticaja unutrašnje rukovodeće strukture.

Disciplinska odgovornost sudija i tužilaca u BiH

Ured Disciplinskog tužioca (UDT) pri VSTV-u BiH je nadležan za pokretanje disciplinske odgovornosti radi izricanja disciplinskih mjera prema sudiji i tužiocu.

Dodjela predmeta u rad sudijama i tužiocima u BiH

Predmeti se dodjeljuju u rad sudiji i tužiocu po principu slučajne dodjele, prema unaprijed utvrđenim kriterijima. Predmet se može oduzeti sudiji i tužiocu samo izuzetno, kada se za to ostvare propisani uslovi.

Nepremjestivost sudija i tužilaca u BiH

Nepremjestivost sudije je osigurana Zakonom o VSTV-u BiH budući da trajni premještaj sudije sa jednog suda na drugi nije propisan, osim kao posljedica provedenog disciplinskog postupka i izricanja disciplinske mjere trajnog premještaja.

Privremeni premještaj sudije moguć je kroz izricanje disciplinske mjere privremenog premještaja u drugi sud i kroz privremeno upućivanje sudije jednog suda na rad u drugi sud. Privremeno upućivanje može biti uz pristanak sudije i bez pristanka sudije.

Zakonom o VSTV-u BiH je propisano da se privremeno upućivanje tužilaca u drugo tužilaštvo uređuje u skladu s odredbama zakona o tužilaštvu koji se primjenjuje na tužilaštvo o kojem je riječ.

Ne postoji poseban sistem za podsticanje dobrovoljne mobilnosti sudija i tužilaca jer se sudije i tužioci imenuju nakon provedenog javnog konkursa.

Finansiranje sudova i tužilaštava u BiH

U skladu sa Zakonom o VSTV-u BiH i odredbama zakona o sudovima i tužilaštvima u BiH, planiranje ukupnog budžeta za sudove i tužilaštva u BiH koordinira VSTV BiH, ali je nadležnost za usvajanje budžeta podijeljena između 14 budžetskih tijela na različitim nivoima vlasti u BiH sa kojima predsjednici sudova i glavni tužioci direktno pregovaraju o budžetu sudova i tužilaštava.

Postoje mišljenja da su ovlaštenja VSTV-a BiH nedovoljna, te da ne omogućavaju potpunu nezavisnost sudova i tužilaštava u BiH u pogledu finansiranja. To je naročito izraženo u FBiH gdje se finansiranje obavlja iz 11 izvora, a u BiH iz ukupno 14 izvora.

Neusklađenosti zakona u BiH

Neusklađenosti zakona u BiH su evidentne. Prema ustavnim rješenjima, nadležnosti u oblasti pravosuđa u BiH pripadaju: BiH, FBiH i 10 kantona, RS-u i BD-u BiH. Sudovi i tužilaštva u BiH su osnovani posebnim zakonima i primjenjuju vlastite materijalne i procesne propise u građanskim, krivičnim i upravnim stvarima.

Neusklađenosti se odnose na organizacione zakone o VSTV-u BiH, sudovima i tužilaštvima u BiH, materijalne i procesne zakone iz krivične i građanske oblasti i izvršni postupak.

Neusklađenost sudske prakse u BiH

Od 2014. godine postoje paneli za usklađivanje sudske prakse u građanskim, krivičnim i upravnim stvarima. U sastav panela ulaze predstavnici Suda BiH, Vrhovnog suda FBiH, Vrhovnog suda RS-a i Apelacionog suda BD-a BiH. Paneli bi se trebali sastajati kvartalno, ali se sastaju samo na inicijativu međunarodnih organizacija i sazivaju se putem Centra za sudsku dokumentaciju VSTV-a BiH, kao koordinatora aktivnosti.

U 2019. godini Panel za ujednačavanje sudske prakse iz krivične oblasti je usvojio dva pravna shvatanja. U 2020. godini ovaj ovaj panel nastavio je sa radom i razmatrao dva pitanja, ali iz različitih razloga nije usvojio ni jedno pravno shvatanje.

Panel za ujednačavanje sudske prakse iz građanske oblasti je do sada usvojio devet pravnih shvatanja.

Neusaglašena pitanja

Radna grupa je prilikom izrade Analize stanja u sektoru pravde u BiH utvrdila određen broj pitanja koja imaju značajan uticaj na nezavisnost pravosuđa i usklađenost zakona i sudske prakse u BiH. Međutim, prilikom rasprave o ovim pitanjima, Radna grupa se susrela s ograničenjima ustavnih rješenja u BiH i, usprkos uložnim naporima, nije se mogla usaglasiti oko pojedinih pitanja.

S obzirom na različite stavove članova Radne grupe u pogledu pitanja ustavnog pozicioniranja nezavisnosti pravosuđa, VSTV-a BiH, Suda BiH i Tužilaštva BiH u Ustav BiH, tužilaštava i smanjenja rascjepkanosti u finansiranju pravosuđa u FBiH, zaključeno je da se ova pitanja rješavaju kroz proces ustavnih reformi.

1.1.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 1 – Pravosuđe je naznačeno da u reformskoj podoblasti Nezavisnost pravosuđa i usklađenost zakona i sudske prakse treba nastaviti jačanje i održavanje nezavisnosti i usklađenosti pravosudnog sistema, koji osigurava vladavinu prava u BiH.

Prema podacima iz Indeksa efektivnosti pravosuđa BiH, Izvještaj za 2019. godinu, indeksni poeni kod elemenata nezavisnosti i nepristrasnosti u 2019. godini iznose 8,25 indeksnih poena od maksimalno 15.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Pravosuđe, podoblasti Nezavisnost pravosuđa i usklađenost zakona i sudske prakse u BiH, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Nezavisnosti i usklađenosti zakona i sudske prakse razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

1.1.3 Operativni ciljevi

Hitno usvojiti izmjene i dopune Zakona o VSTV-u BiH u skladu sa preporukama Evropske komisije i Venecijanske komisije kojim će se uspostaviti sistem pregleda godišnjih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u BiH i članova VSTV-a BiH i unaprijediti funkcionisanje pravosuđa u BiH usvajanjem novog Zakona o VSTV-u BiH i Zakona o sudovima BiH u skladu s evropskim standardima

BiH će izvršiti hitne izmjene i dopune Zakona o VSTV-u BiH, u skladu s evropskim standardima i relevantnim mišljenjima Evropske komisije i Venecijanske komisije, kojim će se uspostaviti sistem pregleda godišnjih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u BiH i članova VSTV-a BiH, sukob interesa i transparentnost, disciplinski postupci, pravni lijekovi na odluke VSTV-a BiH i smjenjivanje članova VSTV-a BiH.

BiH će unaprijediti funkcionisanje pravosuđa u BiH usvajanjem novog Zakona o VSTV-u BiH kojim će konsolidovati funkcije VSTV-a BiH, u skladu s evropskim standardima navedenim u mišljenjima Venecijanske komisije iz 2012., 2014. i 2021. godine, u kojima Venecijanska komisija preporučuje poboljšanje pravila i transparentnost postupka izbora članova VSTV-a BiH, osnivanje dva podvijeća, jedno za sudije i jedno za tužioce i izbjegavanje povećanog rizika od politizacije postupka imenovanja.

BiH će unaprijediti funkcionisanje pravosuđa u BiH usvajanjem novog Zakona o sudovima BiH kojim će se osnovati poseban drugostepeni sud, čijim osnivanjem će se ojačati nezavisnost u drugostepenom rješavanju i propisati dopunska nadležnost Suda BiH, u skladu sa preporukama Struktuisanog dijaloga o pravosuđu i drugim pitanjima vladavine prava iz 2011. godine.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Broj usvojenih zakona na osnovu provedene sveobuhvatne procjene uticaja	0 ⁶	3	3

⁶ Podaci MP BiH.

Operativni cilj 2: Uskladiti zakonodavstvo o organizaciji sudova i tužilaštava, materijalno i procesno pravo u krivičnoj, građanskoj i izvršnoj oblasti u BiH

U FBiH, RS-u i BD BiH će se izvršiti izmjene i dopune zakona o sudovima, kako bi se omogućilo efikasnije ustupanje predmeta i raspoređivanje sudija i njihovo međusobno usklađivanje. Takođe, izvršit će se međusobno usklađivanje zakona o tužilaštvima FBiH i 10 kantona, RS-a i BD BiH.

U oblasti krivičnog materijalnog zakonodavstva postoji rizik da neusklađeni zakonodavni procesi mogu ugroziti napredak postignut njegovom reformom 2003. godine. Ovo se odnosi na zakonodavstvo doneseno bez sveobuhvatne procjene uticaja. Takve prakse podrivaju pravnu sigurnost, te bi trebale biti predmet dodatne analize, uključujući i zakone o oduzimanju i upravljanju nezakonito stečenom imovinom.

U oblasti krivičnog procesnog zakonodavstva, BiH, FBiH, RS i BD BiH će provesti niz mjera za rješavanje problema prekomjernog odugovlačenja sudskih postupaka, između ostalog, izmjenama i dopunama zakona o krivičnom postupku i usvajanjem propisa kojim će se osigurati pravo na suđenje u razumnom roku.

BiH, FBiH, RS i BD BiH će usvojiti izmjene i dopune zakona o parničnom postupku, radi njihovog međusobnog usklađivanja.

FBiH, RS i BD BiH će usvojiti pripremljene izmjene i dopune zakona o izvršnom postupku, sa ciljem poboljšanja efikasnosti izvršnog postupka, koji će omogućiti smanjenje broja neriješenih predmeta u izvršnom postupku, posebno predmeta plaćanja naknade za izvršene komunalne usluge i predmeta male vrijednosti.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti zakona na osnovu provedene sveobuhvatne procjene uticaja o organizaciji sudova i tužilaštava, materijalnog i procesnog prava u krivičnoj i građanskoj oblasti i izvršnom postupku	Djelimično usklađeno ⁷	U fazi usklađivanja	Potpuno usklađeno

Operativni cilj 3: Jačati mehanizam za prijavljivanje pritiska ili pokušaja uticaja na sudske predmete u toku

Po pitanju nezavisnosti i nepristrasnosti sudija i tužilaca VSTV BiH će nastaviti jačati mehanizam za prijavljivanje pritiska ili pokušaja uticaja na sudske predmete u toku i efektivan odgovor nadležnih institucija na svako uplitanje, uznemiravanje ili pritisak, dok će VSTV BiH povećati proaktivnost u otkrivanju problema vanjskog uplitanja u rad pravosuđa i pokretanja disciplinskih postupaka.

VSTV BiH će osigurati dosljednu primjenu propisa o zaštiti sistema nasumične dodjele predmeta sa ciljem izbjegavanja mogućih zloupotreba.

⁷ Podaci MP BiH, FBiH, RS-a i PK BD BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti mehanizma za prijavljivanje pritiska ili pokušaja uticaja na sudske predmete	1	2	3

Operativni cilj 4: Unaprijediti rad i pravni okvir panela i drugih mehanizama za usklađivanje sudske prakse u građanskim, krivičnim i upravnim stvarima u BiH

Sastanci panela za ujednačavanje sudske prakse će se organizovati u situacijama kada je pravni okvir isti ili sličan, a postupanje sudova nije ujednačeno, te u situacijama kada postoje značajne razlike u propisima koje dovode do nejednakosti građana pred zakonom

Radi poboljšanja dosljednosti sudske prakse, u saradnji sa VSTV-om BiH, nastaviti će se održavanje redovnih sastanaka sudija prvostepenih i drugostepenih sudova na kojima će se diskutovati o presudama drugostepenih sudova, uspostaviti će se mreža domaćih eksperata i praktičara za razmjenu najboljih praksi, a sastanci mogu biti tematski (npr. organizovani kriminal, korupcija na visokom nivou i pranja novca), a kroz Odjel za sudsku dokumentaciju i edukaciju VSTV-a BiH stvoriti će se baza podataka u oblasti organizovanog kriminala, korupcije na visokom nivou i pranja novca, sa najvažnijim odlukama kojima praktičari mogu lako pristupiti.

Nastavit će se jačanje kapaciteta odjeljenja za sudsku praksu u sudovima najviše instance u BiH, uz pomoć sredstava iza IPA-e 2017. i 2019., te će se podržati praksa uspostavljanja redovnih mehanizama za profesionalni dijalog između prvostepenih i nadležnog drugostepenog suda, u cilju rješavanja operativnih problema i aktuelnih pitanja u radu te ujednačenosti tumačenja zakona i veće procesne discipline.

Usvojiti će se izmjene Pravila o radu panela za ujednačavanje sudske prakse, radi formalizovanja i unapređenja njihovog rada, kako bi paneli mogli efektivno doprinijeti dosljednosti sudske prakse, ne dovodeći pri tome u pitanje nezavisnost sudija.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
1. Nivo funkcionalnosti panela za usklađivanje sudske prakse u građanskim, krivičnim i upravnim stvarima u BiH	1	2	3
2. Nivo funkcionalnosti drugih mehanizama za usklađivanje sudske prakse u BiH	1	3	4

1.2 Efikasnost i kvalitet

1.2.1 Postojeće stanje

Statistički podaci o efikasnosti u radu sudova i tužilaštava u BiH

Statistički podaci Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ) iz 2018. godine,⁸ USAID-ovog projekta „Podrška aktivnostima praćenja i evaluacije u BiH“, Indeks efektivnosti pravosuđa BiH, Izvještaj za 2019. godinu iz septembra 2020. godine⁹ i VSTV-a BiH iz Godišnjeg izvještaja o radu za 2020. godinu¹⁰ sadrže kvantitativne podatke o efikasnosti u radu sudova i tužilaštava u BiH u prethodne tri godine.

Podaci u bazi CEPEJ-a i navedenim izvještajima ukazuju da je u posljednjih četiri do pet godina smanjen priliv predmeta u sudove i tužilaštava u BiH, uz izuzetak za 2019. godinu, kada je došlo do blagog porasta u prvostepenim sudovima, dok je u tužilaštvima priliv predmeta ostao nepromijenjen.

Broj neriješenih predmeta u sudovima i tužilaštvima u BiH i dalje je visok i na kraju 2020. godine u sudovima u BiH je bilo 303.069 nekomunalnih i 1,805.015 neriješenih komunalnih predmeta, što je ukupno 2,108.084 neriješena predmeta, a u tužilaštvima u BiH na kraju 2020. godine broj neriješenih predmeta je bio 15.608, što je glavni problem koji umanjuje efikasnost rada sudova i tužilaštava u BiH.

U 2019. godini u glavnim vrstama predmeta koje obrađuju sudovi i tužilaštva¹¹, na prvostepenim i drugostepenim sudovima smanjena je starost neriješenih predmeta kod većine vrsta predmeta.

Predugo trajanje sudskih postupaka podriva sudsku efikasnost i predstavlja sistemski problem u BiH, kako je utvrdio Ustavni sud BiH i naložio usvajanje općih i posebnih mjera. U toku je usvajanje općih mjera u FBiH, RS-u i na nivou BiH. Neriješeni predmeti su najčešće koncentrisani u sudovima u većim gradovima.

Zadnjih nekoliko godina, zbog smanjenja priliva predmeta i povećanim zalaganjem sudija i tužilaca, procenat rješavanja predmeta u sudovima i tužilaštvima u odnosu na godišnji priliv je iznad 100%, osim za 2020. godinu, kada je procenat smanjen, zbog pandemije virusa Covid 19.

⁸ Dostupno na internet stranici:

https://public.tableau.com/profile/cepej#!/vizhome/EfficiencyDashboardv1_0EN/EfficiencyDashboard .

⁹ Prema podacima USAID-ovog projekta „Podrška aktivnostima praćenja i evaluacije u BiH“, Indeks efektivnosti pravosuđa BiH, Izvještaj za 2019. godinu iz septembra 2020. godine.

(dostupno na internet stranici: <http://www.measurebih.com/judicial-effectiveness-index>).

¹⁰ Dostupan na internet stranici: https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p_id_doc=75016 .

¹¹ U glavne vrste predmeta ubrajaju se, u prvostepenim sudovima: krivični (K-K), građanski (P-P), privredni (Ps-Ps), upravni (U-U), izvršenja (u građanskim predmetima P-I, u privrednim predmetima Ps-IP, u komunalnim predmetima I-Kom), u drugostepenim sudovima: krivični (K-Kž), građanski (P-Pž), privredni (Ps-Pž) i upravni (U-Už, U-Uvp) žalbeni predmeti. U tužilaštvima to su predmeti: općeg kriminala (KT, KTO, KTM, KTT), korupcije (KTK), privrednog kriminala (KTPO, KTF) i ratnih zločina (KTRZ).

Standardi efikasnosti

VSTV BiH je proteklih godina razvio mnogobrojne alate za upravljanje sudovima i praćenje rada sudova, koji su pomogli u donošenju određenih upravljačkih politika, kao što su orijentaciona mjerila, zatim praćenje realizacije plana rješavanja predmeta, definisanje i praćenje optimalnih i predvidivih rokova za postupanje po predmetima, računanje predvidivih troškova sudskog postupka, itd.

Međutim, do sada u pravosuđu u BiH nisu postojali utvrđeni standardi efikasnosti, odnosno definisana jedinstvena mjerila koja bi služila za poređenje sa ostvarenim rezultatima rada pojedinih sudova u BiH i utvrđivanjem stepena njihovog odstupanja u odnosu na definisane standarde.

Imajući to u vidu, VSTV BiH je, tokom 2020. godine, radio na identifikaciji i usvajanju najvažnijih pokazatelja o radu sudova, a to su: dužina trajanja postupka, orijentaciona mjerila, realizacija plana, broj riješenih i neriješenih predmeta, koji se oslanjaju na standarde koje je izradila CEPEJ, ali su analizirani pojedinačno.

Kako bi VSTV BiH i sudovi mogli na praktičan način pratiti rezultate pokazatelja efikasnosti, te donositi zaključke za donošenje odgovarajuće upravljačke politike, svi izvještaji su kreirani u Sistemu za izvještavanje i podršku odlučivanju (SIPO sistem). Izvještaji će biti dostupni javnosti putem pravosudnog portala, u cilju njenog informisanja o problemima sa kojima se sudovi suočavaju.

Svjetska banka je kroz Projekat unapređenja privrednog pravosuđa u BiH, proveden uz podršku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva od januara 2018. do aprila 2021. godine, izradila niz preporuka za unapređenje efikasnosti u privrednom pravosuđu u oblastima bržeg rješavanja sporova male vrijednosti, unapređenja organizacije rada sudova i unapređenja procesnih efikasnosti. Kao odgovor na krizu Covid 19, u okviru projekta dodatno su izrađeni izvještaji koji procjenjuju efekat krize na privredno pravosuđe i daju preporuke za pružanje efektivnog odgovora na krizu u kratkom roku, te jačanje otpornosti na krizne situacije u srednjem i dugom roku.

Procesna efikasnost može se unaprijediti i boljim upravljanjem sudskom dostavom (digitalizovanjem sudske dostave i uvođenjem odgovarajućih poticaja za odgovorne pružaoce usluga, ukidanjem ekskluzivnog prava javnih poštanskih operatera za sudske dostave), unapređenjima baze podataka VSTV-a BiH i uvođenjem novih funkcionalnosti CMS-a radi boljeg praćenja procesuiranja predmeta, boljim upravljanjem radom vještaka i stečajnih upravnika, te provođenjem odgovarajućih obuka u cilju poboljšanja kvaliteta i efikasnosti sudskih sporova, za različite učesnike u sporu.

Bolja saradnja između sudija i sudova neophodna je za efikasnije rješavanje predmeta i usklađivanje sudske prakse. Ovo je moguće ostvariti kroz redovne (npr. polugodišnje ili godišnje) sastanke predsjednika sudova i odjeljenja, obavezu drugostepenih sudova za izradu godišnjih pregleda dobrih i loših praksi i redovno izvještavanje VSTV-a BiH.

Kao odgovor na krizu Covid 19, sa ciljem jačanja otpornosti pravosuđa na buduće krizne situacije, potrebno je snažno se fokusirati na digitalizaciju pravosuđa, odnosno prelazak na „e-pravosuđe“. Ovo će zahtijevati kako unapređenje CMS-a da bude interaktivan alat za e-komunikaciju između stranaka i suda, tako i dalekosežnije mjere kao što je usklađivanje regulatornog okvira i izgradnja neophodne fizičke infrastrukture za e-identifikaciju i e-usluge, unapređenje procesnih pravila koja uređuju prihvatljive oblike e-identifikacije u komunikaciji sa sudovima, unapređenje modaliteta razmjene informacija sa sudovima na daljinu. Omogućavanje elektronskog podnošenja predmeta i dostave sudskih odluka, online registracija privrednih subjekata i online ročišta će biti ključni za poboljšanje efikasnosti pravosuđa.

Strateško planiranje rada

Pored standarda efikasnosti, jedan od upravljačkih alata koji pomaže predsjednicima sudova u BiH u upravljanju je uvođenje strateškog planiranja rada u sudove u BiH u 2020. godine, od strane VSTV-a BiH usvajanjem Uputstva za strateško planiranje i izvještavanje u sudovima u BiH, pružanjem stručne edukacije i podrške sudovima prilikom izrade njihovih strateških planova.

Upravljanje sudskim odjeljenjima

U praksi rada sudova u BiH dominantan je individualistički pristup sudije radu, a rezultati rada odjeljenja nerijetko se posmatraju kao prosjek rada sudija pojedinaca, a izostaje kolektivno postavljanje ciljeva, planiranje, organizacija rada i odgovornost za rezultate.

Time se propuštaju prilike za inovaciju sudova i povećanje kvaliteta rada. Preporučuje se postepen prelazak na utvrđivanje ciljeva od strane sudova ili odjeljenja uz učešće rukovodioca suda i drugih sudija, kao i korištenje tih ciljeva umjesto pojedinačnih kvota za procjenu efekata. Individualne kvote služe za poticanje produktivnosti i smanjenje zaostataka, ali ne potiču timski pristup niti jednom. Objavljivanje efekata sudova ili odjeljenja i dodjeljivanje nagrade za najveća poboljšanja takođe bi doprinijelo transparentnosti.

VSTV BiH provodi mjere usmjerene na jačanje sudskih odjeljenja i uloge predsjednika sudskih odjeljenja, a 2018. godine usvojene su Smjernice za imenovanje predsjednika sudskih odjeljenja.

Praćenje rada sudova i tužilaštava

VSTV BiH, u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o VSTV-u BiH, ima obavezu i mogućnost praćenja rada sudova i tužilaštava.

Zahvaljujući kontinuiranom praćenju od strane VSTV-a BiH ispunjenja planova rješavanja najstarijih predmeta u periodu od 2010. do kraja 2020. godine sudovi u BiH su riješili 1,254.557 najstarijih predmeta.

VSTV BiH prati i ostvarenje orijentacione norme u sudovima u BiH. Važeći način normiranja je uveden 2012. godine, usvajanjem Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH.

Ostvarenje orijentacione norme VSTV BiH prati putem CMS izvještaja, koji su dostupni svakom sudiji i stručnom saradniku koji postupa po predmetima. Zahvaljujući provođenju Pravilnika sudovi u BiH su u periodu od 2012. do 2020. godine smanjili broj neriješenih predmeta za 154.639.

VSTV BiH se u prethodnom periodu fokusirao na rješavanje specifičnih vrsta predmeta, poput predmeta krivičnih djela korupcije i organizovanog kriminala, koja predstavljaju jedan od najvećih izazova pravosuđa u BiH.

Tokom 2020. godine VSTV BiH je razvio novu CMS funkcionalnost, koja je omogućila statističko praćenje predmeta krivičnog djela korupcije. VSTV BiH je tokom 2020. godine preduzeo aktivnosti na unapređenju web prikaza statističkih podataka o predmetima korupcije, sa ciljem informisanja građana o rješavanju predmeta ovog krivičnog djela.

VSTV BiH je usvojio niz mjera u pravcu unapređenja kvaliteta i efikasnosti rada na predmetima ratnih zločina u nadležnim sudovima. VSTV BiH je pozvao predsjednike sudova da, u okviru postojećih kapaciteta, osiguraju odgovarajuće preduslove za rad na predmetima ratnih zločina, a posebnom odlukom je utvrđen okvir za snažniju procesnu disciplinu i dinamiku sudovanja u ovoj vrsti predmeta, sa ciljem prevazilaženja registrovanog trenda povećanja dužine trajanja sudskih postupaka.

Naglašena je potreba korištenja dostupnih funkcionalnosti informaciono-komunikacione (IKT) opreme, te korištenja sudskih baza dokaza Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove.

Posebno je razmatrano pitanje funkcionisanja međunarodne pravne pomoći. VSTV BiH se obratio i izvršnoj vlasti, pozivajući je na snažniji angažman u pogledu rješavanja pojedinih pitanja.

Saradnja sudova

Uz pomoć donatorskog projekta, VSTV BiH i parnična ili građanska odjeljenja prvostepenih sudova su radila na standardizaciji i ujednačavanju vlastitog postupanja u međusobnoj koordinaciji i uz prethodno uspostavljenu internu saradnju. U tom smislu je, saradnjom između prvostepenih sudova sa područja nadležnosti jednog kantonalnog ili okružnog suda, uspostavljen redovan profesionalni dijalog, koji se, u pravilu, vodi putem predsjednika odjeljenja i sudija neposredno zaduženih za konkretno pitanje unutar sudskog odjeljenja. Sve te aktivnosti se odvijaju i uz prisustvo predstavnika nadležnog drugostepenog suda, u pravilu predsjednika odjeljenja, što omogućuje standardizovanje postupanja.

Ovim se želi uspostaviti horizontalna i vertikalna komunikacija parničnih ili građanskih odjeljenja, sa ciljem, između ostalog, i ujednačavanja sudske prakse u predmetima u kojima je isti činjenični i pravni osnov, a u kojima je drugostepeni sud donio odluke kroz koje su izražena različita pravna stanovišta i prvostepeni predmeti po žalbi različito riješeni.

Unapređenje poslovnih procesa

VSTV BiH je u 2020. godini započeo provođenje donatorskog projekta, koji je nastavak ranije završenog projekta, koji ima za cilj poboljšanje interne organizacije u sudovima u BiH kroz delegiranje administrativnih zadataka sa sudija na nesudsko osoblje, uključujući i pripravnike ili volontere, kako bi sudije mogle efikasno ispunjavati svoju osnovnu sudijsku dužnost.

Mentorstvo u sudovima

Mentorstvo u sudovima treba omogućiti razvoj umijeća suđenja za novoimenovane sudije i odnosi se na način na koji sudije u praksi obavljaju svoju profesiju. Kroz mentorstvo se pruža profesionalna podrška i daju se smjernice i povratne informacije o radu, dijeli se iskustvo, a ne znanje o pravnoj nauci.

VSTV BiH je 2019. godine formirao Radnu grupu za uvođenje sistema mentorstva u sudove. Ova radna grupa je u toku 2020. godine koordinirala provođenje pilot projekta uvođenja mentorstva u sudove u dva ciljna suda, u skladu s Okvirnim programom mentorstva koji je VSTV BiH odobrio krajem 2019. godine za pilot fazu. Okvirni program mentorstva obuhvata slijedeće oblasti: organizaciju rada, vještine vođenja ročišta ili pretresa i tehniku izrade sudskih odluka. Individualni program mentorstva razrađen je za svakog novoimenovanog sudiju ili stručnog saradnika, učesnika u projektu, u zavisnosti od radnog iskustva i u skladu sa potrebama referata.

Procesna disciplina

Parnični postupak u BiH je opterećen velikim brojem neriješenih predmeta. Jedan od razloga takvog stanja je i nedostatak procesne discipline. Najčešće manifestacije nedovoljne procesne discipline su prekomjerno odlaganje i odgađanje ročišta, neselektivno odobravanje izvođenja dokaza i produžavanje sudskih rokova, čime se narušava autoritet suda. U okviru donatorskog projekta, uz pomoć sudija iz inostranstva i u saradnji prvostepenih sudova u BiH sa nadležnim drugostepenim sudom, svi prvostepeni ciljni sudovi u BiH su razvili i usvojili materijale u svrhu boljeg upravljanja parničnim postupkom.

Njima se, kao internim aktima suda i neobavezujućim stavovima većine sudija tog suda obavlja usaglašavanje tumačenja odredbi zakona o parničnom postupku koje utiču na trajanje i kvalitet postupka, kao što su npr. odlaganje i odgađanje ročišta, dokazivanje i sl.

Parnična ili građanska odjeljenja ciljnih prvostepenih sudova u BiH su radila na standardizaciji vlastitog postupanja. U tu svrhu odjeljenja su usvojila i počela da koriste tzv. kontrolne liste za ispitivanje tužbe i odgovora na tužbu, te obrazac za pripremu i vođenje parničnog postupka, po uzoru na sudove koji su učestvovali u predmetnim aktivnostima u ranijim fazama realizacije projektnih aktivnosti.

Istovjetni problemi postoje i u radu krivičnih odjeljenja sudova odnosno u provođenju krivičnih postupaka. Na to ukazuju stručni izvještaji o stanju u pravosuđu.¹² VSTV BiH je preduzeo mjere da osigura donatorsku podršku za projektnu intervenciju u ovoj oblasti, na način na koji je to urađeno za parnični postupak.

Mirno rješavanje sporova

Posebnu pažnju u prethodnih nekoliko godina VSTV-a BiH je posvetio promociji i povećanju upotrebe instituta sudske nagodbe. Kroz niz promotivnih i edukativnih aktivnosti građanima i poslovnoj zajednici su se nastojale približiti prednosti sudske nagodbe, pa se svake godine održavaju „Sedmice sudske nagodbe”.

VSTV BiH je tokom 2020. godine izradio Smjernice za zaključenje sudske nagodbe za postupajuće sudije i građane koji vode spor pred nekim od sudova u BiH.

VSTV BiH je tokom 2019. godine, u okviru donatorskog projekta, inicirao donošenja Strategije za alternativno rješavanje sporova, čiji je nacrt izrađen u 2020. godini.

Kvalitet rada

Osim efikasnosti, važan element efektivnosti je i kvalitet rada, tj. pravilna primjena materijalnih i procesnih zakona od strane sudova i tužilaštava u BiH.

Kvalitet odluka sudija se obračunava na bazi procenta ukinutih odluka u odnosu na ukupan broj potvrđenih, preinačenih i ukinutih odluka od strane suda više instance, te procenta ukinutih i preinačenih odluka u odnosu na ukupan broj donesenih odluka na koje se može izjaviti pravni lijek.

Kvalitet optužnica tužilaca utvrđuje se na osnovu ukupnog broja podignutih optužnica i ukupnog broja pravosnažnih presuda u kojima su odbijene optužbe, optuženi oslobođeni od optužbe, te na osnovu broja pravosnažnih rješenja o odbijanju optužnica, srazmjerno ukupnom broju podignutih optužnica.

Kvalitet naredbi tužioca o nesprovođenju istrage i naredbi o obustavi istrage utvrđuje se na osnovu ukupnog broja ovih odluka koje su donesene u izvještajnom periodu i ukupnog broja rješenja o uvažavanju pritužbi oštećenog ili podnosioca prijave na ove naredbe koja glavni tužilac donese u izvještajnom periodu.

Pojedinačni rezultati nosilaca pravosudnih funkcija u BiH se koriste za izračunavanje kolektivnog kvaliteta odluka.

Dostupni podaci pokazuju da procenti potvrđivanja odluka prvostepenih sudova i uspješnost optužnica blago rastu, kao i procenti zadovoljstva javnosti sudskim i tužilačkim administrativnim uslugama.

¹² Izvještaj stručnjaka o pitanjima vladavine prava u BiH, Evropska komisija, Brisel, (2019.), izvještaji Misije OSCE-a u BiH o praćenju predmeta korupcije (2018.-2020.), Izvještaj USAID o postupcima u predmetima korupcije, organizovanog i privrednog kriminala, (2020.).

Efikasniji izvršni postupak

U 2020. godini Radna grupa za unapređenje izvršnog postupka i izmjene i dopune zakona o izvršnom postupku u BiH, formirana od strane Ministarstva pravde BiH, je, uz pomoć donatorskog projekta kojeg implementira VSTV BiH, pripremila prijedloge za izmjene i dopune zakonskog okvira za izvršni postupak u BiH. Iste su putem MP BiH upućene Federalnom ministarstvu i PK BD BiH u dalju proceduru. PK BD BiH usvojila je definisane izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku, a u Federaciji BiH su aktivnosti usvajanja izmjena i dopuna utoku.

Radna grupa za izvršni postupak je pažnju usmjerila, između ostalog, i na odredbe od kojih se očekuje smanjenje broja izvršnih sudskih postupaka, kao i na normiranje šireg obima isprava kojim se daje karakter vjerodostojne isprave, te na preciznije normiranje određenih procesnih situacija, kako bi ograničila mogućnost različite sudske prakse u postupanju i provođenju postupka izvršenja.

Takođe, članovi Radne grupe prepoznali su i ostale nedostatke u izvršnom postupku koji se tiču potrebe za unapređenjem rada izvršnih odjeljenja u sudovima osiguranjem dodatnih ljudskih resursa i adekvatnih finansijskih sredstava za materijalno-tehničku opremljenost, kao i uvođenja obavezne i kontinuirane obuke za razvoj profesionalnih vještina za sudske izvršioce i sudsko osoblje. Neophodna je podrška svih relevantnih subjekata kako bi se ovi nedostaci što hitnije uklonili i izvršni postupak učinio efikasnijim.

Radna grupa će nastaviti rad na iznalaženju odgovarajućeg rješenja izvršnog postupka primjenjivog u BiH koje podrazumijeva potrebu izmještanja faze izvršenja izvršnih komunalnih predmeta sa sudova na profesionalne izvršioce (državne agencije ili privatne izvršioce). Potrebno je izraditi nacrt akata potrebnih za zakonodavne izmjene sa ciljem uspostavljanja profesionalnih izvršilaca, te s tim u vezi i implementirati novi sistem izvršenja u pravosuđe BiH.

SOKOP-Mal je sistem za elektronsko podnošenje i obradu predmeta male vrijednosti, tzv. „komunalnih” predmeta u kojem se na kraju 2020. godine obrađivalo 1.391.111 predmeta. Korištenjem ovog sistema od strane sudova i tražilaca izvršenja brže, efikasnije i ekonomičnije se provode izvršni postupci pokrenuti na osnovu vjerodostojne isprave.

Tokom 2020. godine VSTV BiH su provedene aktivnosti širenja korisničke mreže i razvoja druge generacije SOKOP-Mal sistema, u skladu sa planom razvoja i provođenja sistema i odlukom VSTV-a BiH o obaveznoj primjeni SOKOP-Mal sistema za sve prvostepene sudove u BiH.

Stalna komisija za efikasnost i kvalitet tužilaštava u BiH

Efikasnost i kvalitet rada sudova u BiH prati Stalna komisija za efikasnost i kvalitet sudova, dok efikasnost i kvalitet rada tužilaštava u BiH prati Stalna komisija za efikasnost i kvalitet tužilaštava u BiH.

Na prijedlog Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava, VSTV BiH je na tokom 2020. godine usvojio Smjernice za izradu liste kategorija registraturne/dokumentarne građe sa rokovima čuvanja u tužilaštvima u BiH.

Koordinaciono tijelo glavnih tužilaca

Uspostavljano je Koordinaciono tijelo glavnih tužilaca Tužilaštva BiH, Federalnog tužilaštva, Republičkog javnog tužilaštva RS-a i Tužilaštva BD-a BiH sa ciljem razmatranja sukoba nadležnosti između tužilaštava u BiH u situacijama kada zakonom nije propisan način rješavanja sukoba nadležnosti i kada su iskorišteni svi prethodni načini rješavanja sukoba nadležnosti koji nisu doveli do rješenja.

Među nadležnostima Koordinacionog tijela je i razmjena informacija i koordinacija provođenja istraga koje su u toku, a koje se provode u više tužilaštava koja su potpisnici Sporazuma o uspostavljanju Koordinacionog tijela, sa ciljem unapređenja zakonitosti i efikasnosti rada, ali i unapređenja saradnje i rješavanja drugih pitanja koja su u nadležnosti tužilaštava u BiH.

Strateško planiranje u tužilaštvima u BiH

U tužilaštvima u BiH je uveden sistem strateškog planiranja. Kroz donatorski projekat započeto je podizanje kapaciteta i kompetencija zaposlenika u tužilaštvima u BiH za strateško i operativno planiranje, praćenje i izvještavanje.

Stari predmeti u tužilaštvima u BiH

Sva tužilaštva u BiH koja u radu imaju stare neriješene predmete donose planove za rješavanje starih predmeta, tj. neriješeni predmeti stariji od dvije godine, kako je propisano Uputstvom VSTV-a BiH za izradu planova za rješavanje starih predmeta u tužilaštvima u BiH.

Redovno održavanje sastanaka rukovodilaca tužilaštava i policijskih organa u BiH na strateškom i operativnom nivou

Strateški forum raspravlja o značajnim pitanjima za efikasan rad i saradnju tužilaštava i policije u BiH.

Na sastanku Strateškog foruma usvojena su Standardizovana pravila i smjernice Strateškog foruma rukovodilaca tužilaštava i policijskih organa u BiH za postupanje u situacijama ukoliko se epidemiološka situacija pogorša ili ponovi.

Kada je u pitanju saradnja tužilaštava i policijskih organa na operativnom stepenu, trenutno je uspostavljeno i samostalno funkcioniše 17 operativnih foruma u BiH.

Stalni zajednički istražni timovi tužilaštava i policije u BiH

VSTV BiH je kroz donatorski projekat nastavio zagovaranje prakse uspostavljanja stalnih zajedničkih istražnih timova tužilaštava i policije u BiH.

Sistem statističkog izvještavanja

VSTV BiH je u protekle dvije godine razvio sistem statističkog izvještavanja (SIPO sistem) koji je sposoban da pruži blagovremene i pouzdane statističke pokazatelje potrebne za planiranje i praćenje rada tužilaštava u BiH.

Kontinuiranim zagovaranjem VSTV-a BiH ukupno 19 sudija i tužilaca, prethodno finansiranih kroz podršku Evropske unije, je transferirano u okvire domaćih pravosudnih budžeta počev od januara 2020. godine.

Podrška konsultativnih tužilaca novoimenovanim tužiocima u BiH

Podrška konsultativnih tužilaca novoimenovanim tužiocima u BiH se obavlja u skladu sa Pravilnikom VSTV-a BiH o postupku određivanja i načinu rada konsultativnog tužioca za novoimenovane i druge tužioce, donesenog 2017. godine.

Nakon tri godine primjene ovog pravilnika, primijećeno je niz neujednačenih postupanja u izboru i imenovanju konsultativnih tužilaca od strane tužilaštava u BiH, kao i načinu rada sa novoimenovanim tužiocima.

Radi ujednačavanja praksi, a u skladu sa zaključkom VSTV-a BiH iz 2019. godine, pripremljene su izmjene i dopune navedenog pravilnika u prvom kvartalu 2020. godine.

U pripremi je i Priručnik za rad konsultativnih tužilaca koji će pomoći svim učesnicima u procesu stručne podrške novoimenovanim tužiocima, jer se određene situacije ne mogu detaljnije regulisati navedenim pravilnikom zbog specifičnosti organizacije ili veličine tužilaštava u BiH.

1.2.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 1 – Pravosuđe je naznačeno da u reformskoj podoblasti Efikasnost i kvalitet treba nastaviti jačanje i održavanje efikasnosti i kvaliteta pravosudnog sistema, koji osigurava vladavinu prava u BiH.

Prema podacima iz Indeksa efektivnosti pravosuđa BiH, Izvještaj za 2019. godinu, indeksni poeni kod elemenata efikasnosti u 2019. godini iznose 14,40 indeksnih poena od maksimalno 25, a indeksni poeni kod elemenata kvaliteta u 2019. godini iznose 15,13 indeksnih poena od maksimalno 25.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Pravosuđe, podoblasti Efikasnost i efektivnost, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Efikasnost i efektivnost razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

1.2.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Nastaviti jačati kapacitete sudova i tužilaštava u BiH sa ciljem povećanja efikasnosti i kvaliteta u njihovom radu u skladu sa usvojenim standardima efikasnosti i kvaliteta

VSTV BiH će nastaviti s aktivnostima jačanja kapaciteta za provođenje i praćenje provođenja utvrđenih standarda efikasnosti sudova i tužilaštava u BiH, evaluaciji rezultata njihove primjene i izvještavanju, koje obuhvata i predlaganje aktivnosti za poboljšanje efikasnosti. Praćenje, evaluacija i izvještavanje standarda efikasnosti sudova i tužilaštava u BiH će se obavljati uz upotrebu SIPO sistema i biti dostupni javnosti putem pravosudnog portala.

VSTV BiH će nastaviti s aktivnostima jačanja kapaciteta za strateško planiranje rada u sudovima i tužilaštvima u BiH u skladu s uputstvima za strateško planiranje i izvještavanje u sudovima i tužilaštvima u BiH.

VSTV BiH će nastaviti provođenje mjera usmjerenih na jačanje sudskih odjeljenja i uloge predsjednika sudskih odjeljenja u BiH.

VSTV BiH će nastaviti praćenje rada sudova i tužilaštava u BiH. Trend ukupnog prosječnog trajanja neriješenih predmeta u sudovima je bitan iz razloga praćenja onih predmeta u kojima potencijalno može nastupiti kršenje prava na suđenje u razumnom roku.

VSTV BiH će, putem CMS izvještaja, nastaviti pratiti ostvarenje orijentacione norme u sudovima u BiH.

VSTV BiH će se sa posebnom pažnjom usmjeriti na rješavanje specifičnih vrsta predmeta, poput predmeta krivičnih djela korupcije i organizovanog kriminala.

VSTV BiH će nastaviti praćenje rada sudova u BiH na predmetima ratnih zločina, procesnu disciplinu i dinamiku sudovanja u ovoj vrsti predmeta.

VSTV BiH i parnična/građanska odjeljenja prvostepenih sudova će nastaviti raditi na standardizaciji i ujednačavanju vlastitog postupanja.

VSTV BiH će preduzeti aktivnosti i mjere u krivičnim odjeljenima prvostepenih sudova u cilju unapređenja kvaliteta njihovog rada, standardizacije i ujednačenog postupanja. Takođe, VSTV BiH će raditi na uspostavljanju stalnih mehanizama saradnje i profesionalnog dijaloga između

krivičnih odjeljenja prvostepenih sudova i nadležnog drugostepenog suda. Procesna disciplina će biti u fokusu preduzetih aktivnosti.

VSTV BiH će raditi na poboljšanju interne organizacije u sudovima u BiH kroz delegiranje administrativnih zadataka sa sudija na nesudsko osoblje, uključujući i pripravnike/volontere.

VSTV BiH će nastaviti aktivnosti na uvođenju sistema mentorstva u sudove.

Sudovi u BiH će nastaviti usaglašavanje tumačenja odredbi zakona o parničnom postupku koje utiču na trajanje¹³ i kvalitet postupka, kao što su npr. odlaganje i odgađanje ročišta, dokazivanje i sl.

Povećat će se procenat pravilne primjene materijalnih i procesnih zakona od strane sudija u BiH, koji će se pratiti kroz povećan procenat potvrđenosti prvostepenih sudskih odluka i procenat ukinutih odluka u odnosu na ukupan broj potvrđenih, preinačenih i ukinutih odluka od strane suda više instance, te procenat ukinutih i preinačenih odluka u odnosu na ukupan broj donesenih odluka na koje se može izjaviti pravni lijek.

Povećat će kvalitet optužnica tužilaca u BiH koji se utvrđuje na osnovu ukupnog broja podignutih optužnica i ukupnog broja pravosnažnih presuda u kojima su odbijene optužbe, optuženi oslobođen od optužbe, te na osnovu broja pravosnažnih rješenja o odbijanju optužnica, razmjerno ukupnom broju podignutih optužnica. Povećat će kvalitet naredbi tužioca u BiH o nesprovođenju istrage i naredbi o obustavi istrage koji se utvrđuje na osnovu ukupnog broja ovih odluka koje su donesene u izvještajnom periodu i ukupnog broja rješenja o uvažavanju pritužbi oštećenog ili podnosioca prijave na ove naredbe koja glavni tužilac donese u izvještajnom periodu.

Povećat će se nivo zadovoljstva javnosti sudskim i tužilačkim administrativnim uslugama.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2019.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
1) Prosječno trajanje neriješenih predmeta u sudovima i riješenih predmeta u tužilaštvima u BiH	1) Sudovi – 457 dana Tužilaštva 513 dana	1) Sudovi 440 dana Tužilaštva 250 dana	1) Sudovi 413dana Tužilaštva 150 dana
2) Statistički kvalitet odluka sudova i tužilaštava u skladu sa kriterijima za ocjenjivanje rada sudija i tužilaca koje donosi VSTV BiH	2) Sudovi 0 Tužilaštva 0	2) Sudovi 90% Tužilaštva 98%	2) Sudovi 95% Tužilaštva 98%

Operativni cilj 2: Smanjiti broj neriješenih nekomunalnih predmeta u sudovima u BiH

Sudovi u BiH će pojačanim angažmanom iskoristiti smanjenje priliva predmeta i povećanje raspoloživih resursa da smanje broj neriješenih nekomunalnih predmeta u sudovima u BiH, uključujući smanjenje broja dana za njihovo rješavanje, starost predmeta, povećanje procenta riješenih predmeta u odnosu na godišnji priliv, a norma sudija će biti dodatno analizirana.

Kroz niz promotivnih i edukativnih aktivnosti građanima i poslovnoj zajednici će se nastojati približiti prednosti sudske nagodbe, putem godišnjeg održavanja „Sedmice sudske nagodbe”.

Nadležne vlasti u BiH će usvojiti izrađeni nacrt Strategije za alternativno rješavanje sporova.

Sa ciljem smanjenja broja neriješenih nekomunalnih predmeta u sudovima u BiH sudska nagodba i medijacija, kao i druge alternativne metode rješavanja sporova će se unaprijediti i šire koristiti.

VSTV BiH će nastaviti aktivnosti koje su usmjerene na ubrzanje procesuiranja predmeta korupcije i organizovanog kriminala, a u skladu sa preporukama iz Izvještaja stručnjaka o pitanjima vladavine prava u BiH, preporukama iz izvještaja misije OSCE-a u BiH o praćenju predmeta korupcije (2018.-2020.), kao i Izvještaja USAID-a o postupcima u predmetima korupcije, organizovanog i privrednog kriminala (2020.).

¹³ Prosječno trajanje neriješenih predmeta u sudovima predstavlja prosječno vrijeme izraženo brojem dana počevši od datuma početka faze predmeta do datuma izvještajnog perioda.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2019.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
1) Koeficijent protoka nekomunalnih predmeta u sudovima	1) 103%	1) 105%	1) 110%
2) Broj neriješenih nekomunalnih predmeta u sudovima	2) 288.090	2) 272.762	2) 259.124

Operativni cilj 3: Smanjiti broj i trajanje neriješenih izvršnih komunalnih predmeta u prvostepenim sudovima u BiH

Unaprijedit će se rad izvršnih odjeljenja u sudovima osiguranjem dodatnih ljudskih resursa i adekvatnih finansijskih sredstava za materijalno-tehničku opremljenost.

Uvest će se obavezne i kontinuirane obuke za razvoj profesionalnih vještina za sudske izvršioce i sudsko osoblje.

VSTV BiH će nastaviti aktivnosti širenja korisničke mreže i razvoja druge generacije SOKOP-Mal sistema, u skladu sa planom razvoja i provođenja sistema i odlukom VSTV-a BiH o obaveznoj primjeni SOKOP-Mal sistema za sve prvostepene sudove u BiH.

Izradit će se nacrti akata potrebnih za zakonodavne izmjene sa ciljem uspostavljanja profesionalnih izvršilaca.

Uvest će se sistem profesionalnih izvršilaca u skladu sa preporukama Evropske komisije.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2019.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
1) Koeficijent protoka izvršnih komunalnih predmeta u prvostepenim sudovima			1) Nije relevantan pokazatelj jer je predviđeno izmještanje izvršnih predmeta na profesionalne izvršitelje
2) Broj neriješenih izvršnih komunalnih predmeta u prvostepenim sudovima	1) 116% 2) 1.763.272	1) 130% 2) 1.400.000	2) 100.000

Operativni cilj 4: Smanjiti broj neriješenih predmeta u tužilaštvima u BiH

Tužilaštva u BiH će nastaviti započeto jačanje kapaciteta i kompetencija zaposlenika u tužilaštvima u BiH za strateško i operativno planiranje, praćenje i izvještavanje.

Tužilaštva u BiH koja u radu imaju stare neriješene predmete će nastaviti donošenje planova za rješavanje starih predmeta.

Nastavit će se redovno održavanje sastanaka rukovodilaca tužilaštava i agencija u BiH na strateškom nivou i 17 operativnih foruma u BiH.

VSTV BiH će nastaviti zagovaranje prakse uspostavljanja stalnih zajedničkih istražnih timova tužilaštava i agencija u BiH.

Statistički podaci iz SIPO sistema će služiti za planiranje i praćenje rada tužilaštava u BiH.

Nastavit će se praksa davanja podrške konsultativnih tužilaca novoimenovanim tužiocima u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2019.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
1) Procenat rješavanja predmeta u tužilaštvima	1) 116,50%	1) 125%	1) 135%
2) Broj neriješenih predmeta u tužilaštvima	2) 13.454	2) 10.000	2) 7.500

1.3 Odgovornost i transparentnost

1.3.1 Postojeće stanje

Finansijski izvještaji sudija i tužilaca

VSTV BiH je u 2018. godine usvojio Pravilnik o podnošenju, provjeri i obradi finansijskih izvještaja sudija i tužilaca, s Obrascem za dostavljanje finansijskog izvještaja sudije i tužioca VSTV-u BiH. Međutim, Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH je 2019. godine, po zahtjevu udruženja sudija u BiH, donijela rješenje kojim je ocijenila da je VSTV BiH donošenjem navedenog pravilnika prekoračio ovlaštenje iz Zakona o VSTV-u BiH, te zabranila njegovu primjenu.

Postupajući po presudi Suda BiH, donesenoj 2020. godine, kojom je tužba VSTV-a BiH protiv navedenog rješenja odbijena kao neosnovana i rješenje u cijelosti potvrđeno, VSTV BiH je 2020. godine navedeni pravilnik stavio van snage, te donio odluku da se finansijski izvještaji sudija i tužilaca za 2019. godinu dostave VSTV-u BiH na ranije korištenom obrascu.

Etika, integritet i sukob interesa

U cilju daljeg jačanja profesionalnog ponašanja i integriteta sudija i tužilaca, VSTV BiH je preduzeo dodatne aktivnosti na unapređenju prevencije, nadzora i politike sankcionisanja, usmjerene na provođenje akata koje je VSTV BiH usvojio u ovoj oblasti. U 2020. godini VSTV BiH je odredio obaveznu jednodnevnu obuku iz ove oblasti za sudije i tužioce.

Takođe, nastavljene su aktivnosti na provođenju praćenja primjene kodeksa sudijske i tužilačke etike, propisa o sprečavanju sukoba interesa u pravosuđu, te planova integriteta u sudovima i tužilaštvima s aspekta etičkog ponašanja sudija i tužilaca i poštivanja njihovog integriteta.

U svrhu sveobuhvatnog unapređenja pitanja etike, sukoba interesa i integriteta, pokrenuta je inicijativa za usvajanje etičkih kodeksa za zaposlenike sudova i tužilaštava u BiH.

Tokom 2020. godine pristupilo se drugom ciklusu prikupljanja izvještaja pravosudnih institucija u BiH o provođenju planova integriteta u 2019. godini, na osnovu kojih je sačinjen Godišnji izvještaj za 2019. godinu koji je VSTV BiH usvojio krajem 2020. godine, sa preporukama pravosudnim institucijama u BiH za primjenu u daljem procesu provođenja planova integriteta.

Mjerenje rezultata rada u sudovima i tužilaštvima u BiH

U mjerenju rezultata rada u sudovima i tužilaštvima u BiH u pogledu broja riješenih predmeta, uglavnom se koristi kolektivna i orijentaciona norma.

Norma se odnosi na broj predmeta koji sudija ili tužilac treba riješiti u toku jedne godine. Ukupni broj riješenih predmeta se na kraju godine upoređuje sa brojem propisanim normom i izračunava se procenat ispunjenja norme. Prosječna vrijednost za sve sudije jednog suda ili tužioce jednog tužilaštva predstavlja kolektivnu normu za taj sud ili tužilaštvo. Prosječna vrijednost za sve sudove, odnosno sva tužilaštva predstavlja procenat kolektivne norme koja je ispunjena za sve sudove odnosno sva tužilaštva. Podatke o normama prikuplja VSTV BiH.

Norma za sudije i tužioce nije određena za svaki referat posebno, po kategorijama predmeta i instancama, ne odražava u potpunosti kompleksnost predmeta i ne sadrži odgovarajuće odmjeravanje pomoću prethodno ustanovljenih kriterija koje utvrđuje posebna komisija, a usvaja VSTV BiH. Unutar iste vrste predmeta se vrše dalje podjele po obimu.

Nadzor nad efikasnošću rada sudija i tužilaca u BiH

Nadzor nad efikasnošću rada sudija i tužilaca u BiH obavljaju predsjednici sudova i glavni tužioci, koji i sankcionišu neefikasan rad sudija kroz ocjenjivanje ili iniciranje disciplinskog postupka.

Dodjela predmeta u rad u sudovima i tužilaštvima u BiH

Sistem za automatsko upravljanje predmetima u sudovima i tužilaštvima (CMS/TCMS) omogućava automatsku dodjelu predmeta sudijama, odnosno stalnim vijećima kada je u pitanju Sud BiH, i tužiocima po unaprijed određenim parametrima za raspodjelu predmeta unutar svake vrste predmeta.

Predsjednik suda i glavni tužilac na početku kalendarske godine utvrđuje godišnji raspored poslova na osnovu kojeg će se dodjeljivati predmeti posebno za svaku vrstu. Na osnovu rasporeda o raspodjeli predmeta vrši se podešavanje CMS/TCMS-a za automatsku dodjelu predmeta.

Prilikom dodjele predmeta sudijama i tužiocima uzimaju se u obzir slijedeći kriteriji: vrsta predmeta, pravni osnov, vrsta inicijalnog akta, dodjela predmeta u zavisnosti od specijalizacije sudije, broj predmeta koji su ranije dodijeljeni sudiji i eventualno odsustvo sudije.

U slučaju potrebe za presignacijom predmeta na drugog sudiju ili tužioca, ista se vrši po nalogu predsjednika suda ili glavnog tužioca uz obavezno unošenje razloga za presignaciju. Prilikom presignacije postoji mogućnost automatske dodjele predmeta drugom sudiji ili tužiocu.

Stranke prilikom predaje tužbe ili prijedloga kojim se inicira predmet u sudu dobivaju potvrdu o predaji predmeta na kojoj je vidljivo ime sudije koji će postupati po predmetu.

Disciplinska odgovornost sudija i tužilaca u BiH

U svrhu unapređenja disciplinskog postupka, u 2020. godini su nastavljene aktivnosti na analiziranju dosadašnje prakse prema disciplinskim prekršajima i izrečenim sankcijama, te sa tim u vezi uspostavljanje prakse povjerljivog savjetovanja.

Sa ciljem informisanja pravosudne zajednice i javnosti o disciplinskim postupcima, na web-stranici VSTV-a BiH se objavljuju anonimizirane konačne disciplinske odluke, a u toku su aktivnosti na izradi i donošenju pravila kojima će se detaljno urediti pitanje objavljivanja svih odluka koje se donose u ovom postupku.

U vezi s izrečenim disciplinskim sankcijama te preduzimanjem mjera prevencije, rukovodioci svih pravosudnih institucija u BiH su dužni da o donesenim disciplinskim odlukama, odnosno izrečenim disciplinskim sankcijama nosiocima pravosudne funkcije iz njihove institucije, upoznaju sve ostale nosioce pravosudne funkcije, te da o realizaciji ove obaveze obavijeste VSTV BiH u okviru redovnog izvještavanja o radu.

UDT je tokom 2020. godine ukupno registrovao 722 pritužbe, odnosno 14,4% manje pritužbi nego u 2019. godini.

Tokom 2020. godine UDT je riješio 886 pritužbi, što je manje za 14,5% u odnosu na broj riješenih pritužbi u 2019. godini, kada je bilo 1.036 pritužbi.

U 2020. godini pokrenut je 31 disciplinski postupak protiv 31 nosioca pravosudne funkcije, koji je obuhvatio 49 pritužbi ili 5,5% ukupnog broja riješenih pritužbi. Od toga, 12 postupaka je pokrenuto protiv sudija i tužilaca protiv kojih su već vođeni disciplinski postupci.

Broj neriješenih predmeta u UDT-u je krajem 2020. godine bio 470, što je za 24% manje u odnosu na 2019. godinu, kada je bila 621 pritužba. Priliv predmeta je savladan u procentu od 122,7%.

Prosječno vrijeme rješavanja pritužbi u 2020. godini je iznosilo 276 dana, što je kraće u odnosu na 2019. godinu kada je bilo 307 dana.

Pristupačnost sudskih taksi i naknada u sudovima u BiH

Visine sudskih taksi i naknada su različite. U teškoj ekonomskoj situaciji građana u BiH, dodatno pogoršanom i pandemijom virus Covid 19, može se ocijeniti da sudske takse u BiH nisu uvijek pristupačne, pogotovo građanima slabijeg imovnog stanja.

Web kalkulator sudske takse sa web portala Pravosuđe omogućuje strankama u postupku i drugim zainteresovanim stranama da izračunaju sudske takse na osnovu vrijednosti predmeta i relevantnih propisa.

Pristup dokazima, predmetima i suđenjima u sudovima u BiH

Procesnim zakonima u BiH uređena je materija pristupa dokazima stranaka u postupku i zainteresovanih strana.

Pristup sudskim predmetima takođe je propisan procesnim zakonima u BiH. U cilju informisanja o statusu predmeta strankama i drugim zainteresovanim stranama je omogućen putem Pravosudnog web portala, uz posjedovanje jedinstvenog pristupnog koda koji izdaje sud, a izuzetak su krivični predmeti.

Prisustvovanje suđenjima je propisano procesnim zakonima u BiH. Sva suđenja u BiH su u pravilu javna, osim slučajeva kada je zakonom javnost isključena.

Pristup presudama sudova u BiH

Web stranica <https://csd.pravosudje.ba/> objavljuje presude i u 2020. godini je dopunjena novim sadržajima, i to: informacijama o zakonima na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta, ukupno 126 zakona, pravnim shvatanjima Vrhovnog suda FBiH, Vrhovnog suda RS-a i Apelacionog suda BD-a BiH, Biltenom sudske prakse Suda BiH iz 2020. godine, Biltenom sudske prakse Vrhovnog suda Republike Srpske 2018./2020., Biltenom sudske prakse Apelacionog suda Brčko distrikta BiH 2018./2019., novim izdanjima časopisa Pravna hronika, Priručnikom za izradu optužnica u predmetima korupcije, Priručnikom za prikupljanje dokaza u krivičnim postupcima, Priručnikom za izradu pojedinih elemenata optužnica za koruptivna krivična djela, sa 40 vijesti o Odlukama Evropskog suda za ljudska prava i sedmičnim pregledima sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, Mišljenjem Konsultativnog vijeća evropskih sudija i Magna Carta sudija. Sve navedeno se korisnicima redovno dostavlja putem informativnog elektronskog letka „Sudska praksa i novousvojeni zakoni“. Uspostavljena je praksa redovnog informisanja pravosudne zajednice o novim predmetima Evropskog suda za ljudska prava, te sedmičnim izvještajima o razvoju sudske prakse tog suda, radi približavanja evropskih standarda domaćim sudovima.

U potpunosti je ažurirana Mapa ratnih zločina, sažecima pravosnažno okončanih predmeta ratnih zločina.¹⁴

¹⁴ Mapa je preuzeta od OSCE-a u decembru 2019. godine.

U bazu sudskih odluka je tokom 2020. godine uneseno 786 odluka, a baza sadrži oko 13.500 izabranih sudskih odluka. U skladu sa preporukama EU-a ukinuta je naknada za korištenje baze sudskih odluka te je ista javnosti dostupna bez ograničenja.

VSTV-a BiH je 2020. godine donio odluke da se baza sudskih odluka otvori za javnost bez naknade, te su u tom pravcu preduzete potrebne aktivnosti radi stavljanja van snage Odluke Vijeća ministara BiH o pristupu bazi sudskih odluka za sve zainteresovane osobe van pravosuđa uz godišnju pretplatu.

Pristup informacijama sudova i tužilaštava u BiH

Pravosudni web portal predstavlja centralnu tačku za pristup informacijama iz svih pravosudnih institucija u BiH. Web portal obuhvata službene web stranice svih pravosudnih institucija u BiH. Ove web stranice su izrađene i ažurirane po modelu koji je razvio VSTV BiH, u cilju standardizacije njihovog izgleda i sadržaja.

Pravosudni web portal sadrži veći broj funkcionalnosti relevantnih za građane i profesionalnu zajednicu u BiH:

Pristup statističkim podacima sudova i tužilaštava u BiH

Uspostavljen je Sistem poslovne inteligencije (*eng. Business Intelligence – BI sistem*), čime je unaprijeđen proces statističkog izvještavanja u sudovima i tužilaštvima u BiH.

BI sistem omogućuje izradu statističkih izvještaja iz različitih informacionih sistema (baza podataka) koji se koriste u pravosuđu BiH (CMS, HRMIS, SOKOP).

Kroz BI sistem razvijen mehanizam je za kontrolu kvaliteta podataka koji se registruju u okviru CMS-a, što osigurava da predsjednici sudova i glavni tužiocima imaju tačnu sliku trenutnog stanja podataka pravosudne institucije kojom rukovode.

Kroz integraciju BI sistema sa pravosudnim web portalom ministarstvima pravde u BiH i drugim institucijama je omogućen pristup statističkim izvještajima.

Transparentnost u radu sudova i tužilaštava u BiH

Transparentnost rada VSTV-a BiH osigurana je otvorenošću sjednica Vijeća za javnost.

VSTV BiH redovno informiše javnost o svojim odlukama, stavovima i aktivnostima, objavljivanjem informacija i saopćenja za javnost. VSTV BiH aktivno saraduje sa novinarima, putem pripreme i distribucije odgovora na pitanja medija koja se tiču pravosuđa i rada VSTV-a BiH. VSTV BiH organizuje godišnje konferencije za predsjednike sudova i glavne tužioce, te tematske konferencije, koje su otvorene za novinare i javnost, a kojima se javnost informiše o radu pravosuđa i temama od interesa za pravosuđe i javnost u BiH.

VSTV BiH redovno postupa po zahtjevima za slobodan pristup informacijama koje se odnose na rad VSTV-a BiH.

VSTV BiH objavljuje izvještaje o svom radu, kao i planove budućih aktivnosti (strateški plan, akcione planove, godišnji program rada i sl.).

Pravosudni sistem u BiH treba jačati transparentnost u svome radu. Sudovi i tužilaštva u BiH trebaju osigurati više informacija građanima i organizacijama, a naročito medijima. Sudovi i tužilaštva u BiH trebaju redovno ažurirati vlastite web stranice, objavljivati datume ročišta i druge potrebne informacije, te davati informacije po zahtjevima građana i pravnih osoba, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama.

1.3.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 1 – Pravosuđe je naznačeno da u reformskoj podoblasti Odgovornost i transparentnost treba nastaviti jačanje i održavanje odgovornosti i transparentnosti pravosudnog sistema, koji osigurava vladavinu prava u BiH.

Prema podacima iz Indeksa efektivnosti pravosuđa BiH, Izvještaj za 2019. godinu, indeksni poeni kod elemenata odgovornosti i transparentnosti u 2019. godini iznose 11,59 indeksnih poena od maksimalno 20 i manji je za -0,03 u odnosu na 2018. godinu.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Pravosuđe, podoblastima Efikasnost i efektivnost, Odgovornost i profesionalizam i Otvorenost u radu pravosudnih institucija u BiH, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblastima Efikasnost i efektivnost, Odgovornost i profesionalizam i Otvorenost u radu pravosudnih institucija u BiH razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

1.3.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Razviti efikasan sistem za pregled godišnjih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u BiH, uključujući osiguranje odgovarajućih resursa

Izmjenama i dopunama Zakona o VSTV-u BiH će se uspostaviti efikasan sistem za pregled godišnjih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u BiH i omogućiti javno objavljivanje ličnih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija. Propust da se u postupku imenovanja prijavi sukob interesa će biti razlog za diskvalifikovanje. Transparentnost i kredibilnost sistema za podnošenje, verifikaciju i obradu finansijskih izvještaja će biti ojačana usvajanjem zakonodavstva koje će omogućiti unakrsni pregled finansijskih izvještaja sa bazama podataka nadležnih organa, posebno poreske uprave.

VSTV-a BiH će uspostaviti sistem za pregled godišnjih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u BiH u skladu sa nalazima iz Izvještaja grupe eksperata o pitanjima vladavine prava u BiH, koji uključuje i uspostavljanje funkcionalno nezavisnog i finansijski održivog odjela za pregled godišnjih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u BiH. Pregled godišnjih finansijskih izvještaja članova VSTV-a BiH će biti prioritet.

VSTV BiH će objaviti sve finansijske podatke nosilaca pravosudnih funkcija u BiH, izdvajajući jedino podatke koje uživaju zaštitu u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka. Struktura unutar VSTV-a BiH će biti zadužena za pregled podataka sadržanih u finansijskim izvještajima. VSTV BiH će osmisliti godišnji plan kontrole kako bi se utvrdilo koje lične finansijske izvještaje treba pratiti i na koji način.

Praćenje finansijskih izvještaja će dovesti do preduzimanja odgovarajućih mjera u zavisnosti od rezultata pregleda.

U Zakon o VSTV-u BiH će se uvesti odredba koja se odnosi na sadržaj formulara za dostavljanje ličnih finansijskih izvještaja. VSTV BiH će izraditi efikasno online rješenje za popunjavanje ličnih finansijskih izvještaja.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti sistema za pregled finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija	1	3	4

Operativni cilj 2: Jačati profesionalno ponašanje i integritet sudija i tužilaca u BiH

U cilju daljeg jačanja profesionalnog ponašanja i integriteta sudija i tužilaca, VSTV BiH će preduzeti dodatne aktivnosti na unapređenju prevencije, nadzora i politike sankcionisanja, usmjerene na provođenje akata koje je VSTV BiH usvojio u oblasti etike, integriteta i sukoba interesa.

VSTV BiH će osigurati efikasnost regulatornih mjera zaštite u cilju nepristrasnosti, posebno u slučajevima sukoba interesa i zloupotrebe sistema nasumične dodjele predmeta.

Takođe, nastavit će se aktivnosti na provođenju praćenja primjene kodeksa sudijske i tužilačke etike, propisa o sprečavanju sukoba interesa u pravosuđu, te planova integriteta u sudovima i tužilaštvima s aspekta etičkog ponašanja sudija i tužilaca i poštivanja njihovog integriteta.

Nastavit će se sa praksom izrade godišnjih izvještaja pravosudnih institucija u BiH o provođenju planova integriteta, na osnovu kojih će biti sačinjen godišnji izvještaj, sa preporukama pravosudnim institucijama u BiH za primjenu u daljem procesu provođenja planova integriteta.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Stepen poštivanja kodeksa sudijske i tužilačke etike i propisa o sprečavanju sukoba interesa u pravosuđu	1. stepen	2. stepen	3. stepen

Operativni cilj 3: Unaprijediti mjerila za rezultate rada sudija i tužilaca u BiH

Orijentaciona norma za sudije i tužioce određena je za svaki referat posebno, po kategorijama predmeta i instancama i u potpunosti odražava kompleksnost predmeta, a ista je propisana Pravilnikom o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH (Pravilnik).

Obzirom da je primjena važećeg Pravilnika doprinijela ostvarenja prvobitne svrhe, smanjenje velikog broja neriješenih predmeta u sudovima, dalji razvoj i unapređenje orijentacijskih mjerila će biti usmjeren na smanjenje prosječnog trajanja sudskih postupaka, kao primarnog problema sa kojim se susreće pravosuđe u BiH. Pravilnik primarno predstavlja upravljački alat rukovodilaca pravosudnih institucija namjenjen za praćenje efektivnosti rada sudija, ali i za ostvarenje uloge Vijeća, kao regulatornog tijela. Usvajanje i primjena novog modela mjerenja rezultata rada, baziranih na prosječnom trajanju sudskih postupaka, znači uspostavljanje inoviranog modela mjerenja rezultata rada sudova, izrađenog u skladu sa standardima i pozitivnim praksama zemalja EU.

Nadzor nad efikasnošću rada sudija i tužilaca u BiH i dalje će obavljati predsjednici sudova i glavni tužioci, koji i sankcionišu neefikasan rad sudija kroz ocjenjivanje ili iniciranje disciplinskog postupka.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo unapređenja okvira za mjerenje rezultata rada sudija i tužilaca u BiH	2	3	4

Operativni cilj 4: Jačati disciplinsku odgovornost sudija i tužilaca u BiH

Izvršit će se zakonske izmjene, kako bi se osiguralo da disciplinske sankcije služe kao djelotvornije sredstvo prevencije i da se uvedu garancije za sudsko preispitivanje konačnih disciplinskih odluka VSTV-a BiH. Dodatno će se pojasniti određeni disciplinski prekršaji.

Disciplinski tužilac ima diskreciono pravo da odluči da li će podići disciplinsku tužbu i ne postoji mogućnost sudskog preispitivanja takve odluke, što će se promijeniti.

Dodjela predmeta disciplinskim komisijama će se vršiti automatski, po uzoru na dodjelu predmeta sudijama odnosno stalnim sudskim vijećima.

Prvostepene i drugostepene disciplinske komisije su skoro isključivo sastavljene od članova VSTV-a BiH, a imenuje ih predsjednik VSTV-a BiH bez jasnih kriterija za odabir, što će se promijeniti.

Kada VSTV BiH u svom plenarnom sastavu postupa kao treća instanca u disciplinskim postupcima, ne postoje pravila koja garantuju potpunu nezavisnost i nepristranost onih članova VSTV-a BiH koji su prethodno bili u sastavu disciplinskih komisija, što će se promijeniti.

Samo konačne odluke o razrješenju sudija i tužilaca mogu se preispitivati u postupku pred Sudom BiH, dok se odluke o izricanju drugih disciplinskih sankcija ne mogu preispitivati, što će se promijeniti.

VSTV BiH će javnosti staviti na uvid relevantne statističke podatke, kao i konačne odluke, uključujući i one o odbacivanju disciplinskih tužbi, uz sveobuhvatno obrazloženje.

Prilikom odlučivanja o žalbi u disciplinskim postupcima, VSTV BiH će osigurati da sankcije koje se izriču budu proporcionalne, primjerene i da imaju preventivni učinak za pravosuđe u cjelini. Uz poštovanje pretpostavke nevinosti, VSTV BiH će razmotriti odlaganje imenovanja ili napredovanja do okončanja disciplinskog postupka.

Razmotrit će se administrativna i funkcionalna pozicija Ureda disciplinskog tužioca pri VSTV-u BiH, kako bi se dodatno ojačala njegova operativna autonomija i nezavisnost u donošenju odluka i smanjila mogućnost neprimjerenog uplitanja.

Da bi se u potpunosti sagledala problematika disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija, kao i članova VSTV-a BiH, izradit će se sveobuhvatna analiza pravnog okvira i aktuelne prakse, te dati prijedlozi za poboljšanja.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti disciplinske odgovornosti sudija i tužilaca u BiH	1	3	4

Operativni cilj 5: Jačati transparentnost u radu sudova i tužilaštava u BiH

Pravosudni sistem u BiH će jačati transparentnost u svome radu. Sudovi i tužilaštva u BiH će osigurati više informacija građanima i organizacijama, a naročito medijima. Sudovi i tužilaštava u BiH će redovno ažurirati vlastite web stranice, objavljivati datume ročišta i druge potrebne informacije, te davati informacije po zahtjevima građana i pravnih osoba, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama.

Zakon o VSTV-u BiH će se izmijeniti na način da se VSTV-u BiH omogući da dobije relevantne informacije od drugih institucija.

VSTV BiH će usvojiti sveobuhvatnu strategiju komunikacije za članove VSTV-a BiH i nosioce pravosudne funkcije u cilju povećanja transparentnosti i povjerenja javnosti.

Organizovat će se kontinuirane obuke o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama, radu sa medijima i rukovanju društvenim mrežama za upravljačku strukturu i PR službenike u pravosudnim institucijama u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo transparentnosti u radu sudova i tužilaštava u BiH	0	2	3

1.4 Kapaciteti i resursi

1.4.1 Postojeće stanje

Imenovanja i razrješenja sudija i tužilaca u BiH

Zakonom o VSTV-u BiH je propisana nadležnost VSTV-a BiH u pogledu imenovanja sudija i tužilaca u sve sudove i tužilaštva u BiH, uključujući predsjednike sudova, dodatne sudije, sudije porotnike, tužioce i zamjenike glavnih tužilaca.

Postupak provođenja kvalifikacionog testiranja je propisan Pravilnikom o kvalifikacionom i pismenom testiranju, koji je objavljen na web stranici VSTV-a BiH.

VSTV BiH je na svojoj web stranici i web portalu pravosuđa objavio i Uputstvo kandidatima o provođenju kvalifikacionog testiranja.

Na konačnu odluku o imenovanju nije propisana mogućnost ulaganja pravnog lijeka.

VSTV BiH je tokom 2020. godine proveo preporuke stručne analize EU-a koje se odnose na unapređenje pisanog i kvalifikacionog testiranja, uvođenje zahtjevnijih procedura testiranja i unapređenje struktuisanog razgovora, uvođenje razlike između prvog imenovanja i napredovanja, na osnovu prilagođenih kriterija za procjenu stručnosti kandidata u zavisnosti od njihovog profesionalnog statusa, propisivanje posebnih pravila o izboru predsjednika sudova i glavnih tužilaca.

Prilikom izbora i imenovanja kandidata na rukovodne pozicije kandidati su dužni pred komisijama za razgovor odnosno pred Vijećem prezentovati program rada institucije u koju se prijavljuju, što treba omogućiti izbor najboljih kandidata na ove funkcije, te nadzor i praćenje provođenja programa rada u slučaju izbora.

Uspostavljanji su regionalni centri za provođenje kvalifikacionog testiranja, te mogućnost obavljanja razgovora sa kandidatima pomoću video-linka na regionalnom nivou, što doprinosi efikasnijem i ekonomičnijem postupku imenovanja.

Razrješenja sudija i tužilaca u BiH obavlja VSTV BiH.

Plate i naknade sudija i tužilaca u BiH

Plate i naknade sudija i tužilaca u BiH su regulisane su zakonom i na zadovoljavajućem su nivou u odnosu na plate zaposlenih u javnim institucijama u BiH.

Osim plate, sudije i tužioci imaju pravo na određene novčane naknade koje su propisane zakonima kojim su regulisane plate i naknade sudija i tužilaca i koje su uobičajene i za ostale zaposlene u javnoj službi. Sudije i tužioci u RS-u nemaju pravo na dio naknada koji imaju sudije i tužioci u na nivou BiH i u FBiH. Izuzev naknade za godišnji odmor, ostale naknade sudija i tužilaca po iznosu odgovaraju naknadama koji se isplaćuju ostalim zaposlenim u javnim institucijama u BiH.

Plate i naknade sudija i tužilaca i osoblja u pravosudnim institucijama se blagovremeno isplaćuju.

Ocjenjivanje rada sudija i tužilaca u BiH

VSTV BiH je u decembru 2020. godine usvojio nove kriterije za ocjenjivanje rada nosilaca pravosudnih funkcija u sudovima i tužilaštvima („Službeni glasnik BiH, broj 01/21). Usvojeni kriteriji sadrže elemente kroz koje se ocjenjuju rezultati rada nosilaca pravosudnih funkcija u odnosu na individualne i kolektivne (na nivou suda/tužilaštva) pokazatelje koji imaju pretežno kvantitativni karakter: orijentaciona norma, statistički kvalitet odluka i ažurnost.

Obuka sudija i tužilaca u BiH

Obuka sudija i tužilaca se provodi putem entitetskih centara za edukaciju sudija i tužilaca, te putem interne strukture za edukaciju Suda BiH i PK BD BiH.

Radi podizanja etičkih standarda u pravosuđu Bosne i Hercegovine, VSTV BiH kontinuirano razmatra načine za unapređenje obuke na temu etike, integriteta i sprečavanja sukoba interesa.

Pripremljen je prijedlog online modula, a obuka će se provesti prvo u ciljanim pravosudnim institucijama u BiH. Pilot faza će biti iskorištena za unapređenje modula i njegovu primjenu u svim pravosudnim institucijama u BiH. Prijedlog je odobren na sjednici VSTV-a BiH, te saopćen CEST-ovima FBiH i RS-a, radi uključivanja pilot faze u program edukacije u 2021. godini.

Kroz rad Stalne komisije za edukaciju i sudsku dokumentaciju, VSTV BiH je značajnu pažnju posvetio uvođenju višegodišnjeg specijalističkog programa edukacije za sudije koji rade na predmetima organizovanog kriminala i korupcije, kao i nastavku specijalističke obuke na iste teme za tužioce.

VSTV BiH je intenzivno radio na uvođenju i unapređenju stručne podrške novoimenovanim nosiocima pravosudnih funkcija u okviru pravosudnih institucija.

U toku 2020. godine organizovane su specijalističke obuke za predsjednike sudskih odjeljenja sudova na teme izmjene organizacione kulture u vidu razvijanja timskog rada, koje je pohađao određeni broj sudija ciljnih sudova.

U 2020. godini održana je obuka u saradnji sa CEST-om FBiH, na temu „Obuka za voditelje grupne intervizije”, čiji cilj je osposobiti nosioce pravosudnih funkcija da razvijaju kulturu zajedničkog rješavanja problema uz razvijanje kulture komunikacije i poticaja svim članovima kolektiva da iznesu vlastito mišljenje i daju drugu perspektivu rješavanju problema.

Članovi Edukaciono-koordinacionog foruma za unapređenje praktičnih mehanizama saradnje i razmjene informacija između pravosudnih, sigurnosnih i obavještajnih institucija u BiH su se usaglasili da će pitanje korupcije i realizacija obuke pod nazivom „Kriminalističko obavještajni rad u podršci tužilaštvu na suzbijanju korupcije” ostati primarni. Zaključeno je da će se obuka održati u prvoj polovini 2021. godine.

U 2020. godine, u saradnji sa CEST-ovima FBiH i RS-a realizovana je obuka na temu „Zakornost dokaza” uz učešće sudija, tužilaca i ovlaštenih službenih osoba.

Novi ciklus specijalističkih dvogodišnjih obuka, koje su obuhvaćene planovima CEST-ova na teme kibernetičkog kriminala, korupcije i organizovanog i ekonomskog kriminala, započet je u oktobru i novembru 2020. godine održavanjem obuka putem komunikacione platforme, a ostatak specijalizovanog programa odvijat će se tokom 2021. godine.

U okviru donatorskog projekta razvijen je online module e-učenja za novoimenovane tužioce, koji su tokom 2020. godine ponuđeni svim tužiocima, stručnim saradnicima i ovlaštenim službenim osobama u BiH. Ponuđeno je pet modula za online učenje na teme: „Pritvor i druge mjere osiguranja osumnjičenog i saradnja s policijom”, „Radnje dokazivanja u krivičnom postupku i zakonitost dokaza”, „Posebne istražne radnje” i „Tehnike izrade tužilačkih akata” kojima je u toku 2020. godine pristupilo 296 učesnika, a uspješno su završila 74 učesnika. Modul na temu „Glavni pretres” će od 2021. godine biti uvršten na platformu učenja na daljinu u okviru CEST-ova.

Budžet sudova i tužilaštava u BiH

Statistički podaci pokazuju rast budžeta sudova u periodu od 2012. godine, kada su iznosili ukupno 165 miliona KM do 2019. godine, kada su iznosili ukupno 205 miliona KM, što predstavlja povećanje od 24%, dok su budžeti tužilaštava u istom periodu porasli sa 42 miliona KM na 58 miliona KM, što predstavlja povećanje od 39%.

Kapaciteti sudova i tužilaštava u BiH za pripremu budžeta nisu dovoljni, naročito u pogledu znanja i vještina za procjenu budžeta, koja bi bila detaljna, dobro potkrijepljena i da prikazuje stvarne troškove i prioritete, koji su obavezujući za sve nivoe vlasti u BiH.

Osoblje sudova i tužilaštava u BiH

Za efikasan rad sudova i tužilaštava u BiH od ključne je važnosti nivo upravljačkih kapaciteta predsjednika sudova, glavnih tužilaca, sekretara sudova i tužilaštava. Takođe su važni i kapaciteti sudija i tužilaca za rješavanje predmeta, ali i stručnog i administrativnog osoblja, kao podrške upravljačkoj strukturi, kao i sudijama i tužiocima. Svakodnevni izazovi sa kojima se sudovi suočavaju u svom radu zahtijevaju od rukovodilaca pravosudnih institucija proaktivan i sistemski pristup, koji se ogleda u uspostavljanju prakse strateškog planiranja, te uspostavljanja i praćenja standarda efikasnosti.

U periodu od 2012. do 2018. godine broj sudija u BiH je povećan za 3%, sa 1.073 na 1.100, što iznosi jedan sudija na 3.220 stanovnika ili 31 sudija na 100.000 stanovnika. U istom periodu povećan je i broj tužilaca za 20%, sa 310 na 372, što iznosi jedan tužilac na 9.524 stanovnika ili 2,1 tužioca na 20.000 stanovnika. Dodatne sudije se imenuju kao izuzetak, uz obrazloženje potreba dotičnog suda, bez mogućnosti produženja mandata.

U periodu od 2012. do 2018. godine broj pomoćnog osoblja u sudovima je porastao za 14%, sa 3.098 na 3.535. U istom periodu povećan je i broj pomoćnog osoblja u tužilaštvima za 23%, sa 665 na 821.

U pogledu osoblja u pravosudnim institucijama u BiH ostao je neriješen veći broj pitanja koja se tiču kako sudskog i tužilačkog osoblja, tako i stručnih saradnika.

Zgrade i prostorije sudova i tužilaštava u BiH

U proteklom periodu, kroz angažman VSTV-a BiH i uz pomoć međunarodnih donatora, znatan broj sudskih i tužilačkih zgrada u BiH je u potpunosti renoviran ili izgrađen, dok su kod određenog broja zgrada pravosudnih institucija izvršeni radovi na hitnim intervencijama i adaptacijama.

I pored toga, može se reći da određen broj sudova i tužilaštava u BiH i dalje ima izraženu potrebu za dodatnim prostornim kapacitetima, te ne zadovoljava osnovne standarde u pogledu sigurnosti objekta, pristupa za osobe sa poteškoćama u kretanju, energetske efikasnosti objekata i sl.

Sa ciljem proširenja prostornih kapaciteta Kantonalnog i Općinskog suda u Sarajevu, kao dva najveća suda u BiH, Federalno ministarstvo pravde i VSTV BiH su započeli aktivnosti na stvaranju preduslova za preseljenje KPZ „Miljacka“ iz centra Sarajeva na Igman, a prostorije koje je koristio KPZ „Miljacka“ u Palati pravde u Sarajevu bi bile iskorištene za smještaj osoblja Kantonalnog i Općinskog suda u Sarajevu i sudske policije.

Aktivnosti na izradi projektno-tehničke dokumentacije za rekonstrukciju i izgradnju zgrada sudova i tužilaštava u BiH, su završile polovinom 2020. godine.

Izvršen je pregled projektno-tehničke dokumentacije za rekonstrukciju zgrada Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu i Osnovnog suda u Prnjavoru, te izgradnju nove zgrade Općinskog suda u Žepču i Okružnog javnog tužilaštva u Bijeljini, a planirano je proširenje i rekonstrukcija zgrade Općinskog suda u Zenici. Na osnovu navedene projektno-tehničke dokumentacije, nadležne institucije su, kao partneri na tim projektima, osigurale građevinske dozvole.

Tokom 2021. godine se očekuje okončanje tenderske procedure za izbor izvođača radova i nadzor nad izvođenjem radova za pomenute sudove i tužilaštva, koje će se rekonstruisati ili izgraditi putem donatorskih sredstava u okviru programa IPA 2017.

Informaciono-komunikacione tehnologije u sudovima i tužilaštvima u BiH

VSTVBiH je u skladu sa Zakonom o VSTV-u BiH nadležan da vodi, koordinira i nadgleda uvođenje IKT-a u sudovima i tužilaštvima u BiH. VSTV BiH provodi aktivnosti razvoja aplikativnih sistema, baza podataka i upravlja IKT infrastrukturom.

Resursi i alati koje osigurava pravosudni informacioni sistem BiH su: informatička oprema, mreže širokog područja (LAN/WAN), Data centar: Primarni data centar u Sarajevu i rezervni data centar u Banja Luci i ljudski resursi.

Upravljanje predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH je kompjuterizovano i vrši se putem jedinstvenog elektronskog sistema za upravljanje predmetima koji je primijenjen u svim sudovima i tužilaštvima u BiH, Sistem za upravljanje predmetima u sudovima (CMS) i tužilaštvima (TCMS).

Pored CMS/TCMS-a, postoji i specijalizovani Sistem za grupni i automatizovani prijem i obradu nespornih i malih potraživanja – SOKOP-Mal.

Uspostavljanjem Sistema Poslovne inteligencije je unaprijeđen proces statističkog izvještavanja u sudovima i tužilaštvima u BiH.

Pravosudni web portal predstavlja centralnu tačku za pristup informacijama iz svih pravosudnih institucija u BiH. Web portal obuhvata službene web stranice svih pravosudnih institucija.

U cilju unapređenja transparentnosti, izgleda, dizajna i lakoće korištenja, posebno pretraživanje sadržaja pravosudnog web portala, web stranice pravosudnih institucija, kao i pravosudni web portal su u fazi nadogradnje. Nadograđene web stranice kao i web portal sa novim vizuelnim identitetom će biti pušteni u rad u trećem kvartalu 2021. godine.

Informacioni sistem Centra za sudsku dokumentaciju VSTV-a BiH (CSD) obuhvata bazu presuda.

Sistem za upravljanje ljudskim resursima u pravosuđu BiH (HRMIS) je zasnovan na modernim informatičkim rješenjima i integrisan s ostalim softverskim modulima u njegovom okruženju.

Sistem za učenje na daljinu pruža mogućnost edukacije na radnom mjestu za nosioce pravosudnih funkcija, putem računara i modula prilagođenih za ovu vrstu obuke.

Videokonferencijski sistem povezuje 19 sudova, 15 tužilaštava i VSTV BiH. Od 2015. sistem se intenzivno koristi u slijedeće svrhe: svjedočenje svjedoka u sudskim postupcima i u fazi istrage, pružanje međunarodne pravne pomoći sudovima i tužilaštvima drugih zemalja, saslušanje svjedoka na disciplinskim ročištima koje provodi VSTV BiH i organizovanje različitih sastanaka koje organizuje VSTV BiH.

VSTV BiH je uspostavio Registar novčanih kazni i prekršajne evidencije u sklopu reforme prekršajnih sudova. Pristup ovom registru ostvaruju sudovi, sva ministarstva unutrašnjih poslova, sve poreske uprave, inspektorati, Granična policija BiH i Uprava za indirektno oporezivanje BiH. Tehničko održavanje i elektronsko arhiviranje podataka pohranjenih u ovom Registru je Zakonom o Agenciji za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH prešlo u nadležnost ove Agencije.

VSTS BiH je početkom 2020. godine učinio dostupnim za primjenu Modul za evidentiranje oduzete imovine stečene izvršenjem krivičnog djela sudovima i tužilaštvima u BiH.

Raspoloživost sistema za dinamičke promjene kod povećanja ili smanjenja u prilivu predmeta

Odgovor pravosuđa u BiH na Covid 19 veoma je važno pitanje i zaslužuje posebnu analizu. Iako predstavlja vanrednu situaciju, pandemija Covida 19 je u velikoj mjeri uticala i nastavit će da utiče na rad pravosuđa u BiH. Zbog toga je analiza uticaja pandemije na oblasti kao što su glavni pretresi, neriješeni predmeti, prioritizacija i struktura predmeta, kao i na potrebe u vidu obuke i opreme, u zakonodavnom i logističkom smislu, važna da bi se osiguralo da odgovori na pandemiju i druge slične situacije u budućnosti budu adekvatno uključeni u procese izrade politika i strateške dokumente. Korištenje video konferencija i drugih IKT rješenja za održavanje ročišta bi se trebalo razmotriti kao moguće rješenje.

Priliv predmeta u sudove i tužilaštva u BiH se smanjuje u dužem vremenskom periodu, ukupan broj neriješenih nekomunalnih predmeta u sudovima u BiH u 2020. godini je povećan, kao posljedica značajnih ograničenja u radu koja su nastala uslijed provođenja mjera za sprečavanje širenja pandemije virusa Covid 19 tokom 2020. godine, a na kraju 2020. godine u sudovima u BiH bilo je približno 1,8 miliona neriješenih komunalnih predmeta.

Navedeno ukazuje da, iako su preduzete određene mjere, u sudovima i tužilaštvima u BiH ne postoji operativan sistem ili mehanizam za dinamičke promjene kod povećanja ili smanjenja u prilivu predmeta ili u kriznim situacijama, kao što je pandemija virusa Covid 19 i sl.

1.4.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 1 – Pravosuđe je naznačeno da u reformskoj podoblasti Kapaciteti i resursi treba nastaviti jačanje i održavanje kapaciteta i resursa pravosudnog sistema, koji osigurava vladavinu prava u BiH, kao i pokazatelji provođenja ovog specifičnog cilja, sa početnom i ciljanim vrijednostima.

Prema podacima iz Indeksa efektivnosti pravosuđa BiH, Izvještaj za 2019. godinu, indeksni poeni kod elemenata kapaciteti i resursi u 2019. godini iznose 8,1 indeksnih poena od maksimalno 15.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Pravosuđe, podoblastima Efikasnost i efektivnost, Odgovornost i profesionalizam i Otvorenost u radu pravosudnih institucija u BiH, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblastima Efikasnost i efektivnost, Odgovornost i profesionalizam i Otvorenost u radu pravosudnih institucija u BiH razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

1.4.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Unaprijediti sistem imenovanja i napredovanja sudija i tužilaca u BiH

Sistem imenovanja i napredovanja sudija i tužilaca će u većoj mjeri biti zasnovan na stručnosti i zaslugama, posebno kada se radi o predsjednicima sudova i glavnim tužiocima. Kako bi se sistem unaprijedio, napraviti će se razlika između uslova za ulazak u pravosuđe i onih za prelazak na drugo radno mjesto i napredovanje u karijeri.

VSTV BiH će, u skladu s nalazima iz Izvještaja grupe eksperata o pitanjima vladavine prava u BiH, osigurati da sve odluke o imenovanju budu detaljno obrazložene, prema unaprijed utvrđenim kriterijima, te da se okonča praksa odstupanja od rang liste kandidata.

Reforma postupka imenovanja će se provesti u koordinaciji s ocjenjivanjem nosilaca pravosudnih funkcija. Godine staža, posebno na pravosudnoj funkciji bi trebale biti obavezne za napredovanje na više sudove, ali i horizontalno premještanje u smislu da se zahtijeva minimalan broj godina staža kao uslov za prijavu na konkurs.

Koncept pravosudne karijere za sudije i tužioce bit će ojačan. Reforma sistema ocjenjivanja će biti provedena na sistematičan i usklađen način i u koordinaciji sa predviđenim izmjenama sistema za imenovanje, posebno onih izmjena koje se odnose na pojednostavljenu proceduru za horizontalna premještanja, te prilagođeni postupak za odabir nosilaca pravosudnih funkcija za menadžerske i polumenadžerske pozicije, na koje se postavljaju kandidati iz istog suda ili tužilaštva. Reforma karijera u pravosuđu će se pratiti u vremenskom periodu koji se ocijeni dovoljnim, kako bi se došlo do rješenja zasnovanih na konsenzusu i revidirao provedeni model radi otklanjanja eventualnih grešaka ili propusta.

VSTV BiH i nadležni organi će organizovati godišnji ispit za kandidate za pozicije u pravosuđu kao jedini način ulaska u pravosuđe i uvesti dugoročni pripremni program za diplomirane pravnike sa položenim pravosudnim ispitom.

VSTV BiH će provesti preporuke iz Tematskog izvještaja „Institut dodatnih sudija kao potencijalna prijetnja načelu nezavisnosti sudstva u Bosni i Hercegovini“ iz marta 2021. godine, u skladu sa zaključcima VSTV-a BiH, donijetim na sjednici održanoj 19. i 20. 05. 2021. godine.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti sistema imenovanja i napredovanja sudija i tužilaca u BiH	2.	3.	4.

Operativni cilj 2: Unapređivati sistem plata i naknada sudija i tužilaca u BiH

Sistem plata i naknada sudija i tužilaca u BiH će se unapređivati pod uslovima i dinamikom propisanom zakonima kojima su regulisane plate i naknade sudija i tužilaca u BiH.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti sistema plata i naknada sudija i tužilaca u BiH	2.	3.	4.

Operativni cilj 3: Unaprijediti sistem ocjenjivanja sudija i tužilaca u BiH

U cilju jačanja nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa, provodit će se ocjenjivanje rada sudija i tužilaca, na osnovu unaprijedenih kriterija koje će usvojiti VSTV BiH i koji se zasnivaju na preporukama stručnjaka koje je angažovala EU, a kojima se promoviše stručnost u karijeri i osigurava da ukupna ocjena nosilaca pravosudnih funkcija bolje odražava kvalitet rada.

Pismeno obrazloženje koje se dostavlja uz ocjene rada će biti suštinski detaljnije, u skladu sa jasno utvrđenim kriterijima.

Ojačat će se kriteriji kvalitete u sistemu ocjenjivanja. Ocjenjivači će cijeliti kvalitet rada, a posebno kroz procjenu analitičkog kvaliteta sudskih i tužilačkih odluka ocjenjivanih nosilaca pravosudnih funkcija.

Sistem ocjenjivanja će biti obavezan za sve sudije i tužioce u BiH, uključujući i one koji rade u pravosudnim institucijama na državnom nivou.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti sistema ocjenjivanja sudija i tužilaca u BiH	2.	3.	4.

Operativni cilj 4: Unaprijediti sistem obuka sudija i tužilaca u BiH

VSTV BiH će zauzeti proaktivniji pristup politici edukacije. VSTV BiH će odrediti okvir i ciljeve početne obuke i programa obuke. Sve aktivnosti stručne edukacije provodit će se pod nadzorom VSTV-a BiH i biti usklađene sa analizom potreba za obukom koju odobri stalna komisija VSTV-a BiH. Analizu potreba za edukacijom vodit će Stalna komisija VSTV-a BiH, sastavljena od članova VSTV-a BiH, uz stručnu podršku direktora CEST-ova FBiH i RS-a i predstavnika izabranih u kontekstu konferencija predsjednika sudova i glavnih tužilaca.

CEST-ovi FBiH i RS-a će osmisliti i realizovati kurseve o metodama i alatima za osiguranje efikasnog procesa učenja, sa fokusom na načela učenja za odrasle, uključujući sve faze ciklusa učenja (procjenu potreba za obukom, metode, tehnike i alate za pravilno osmišljavanje i provođenje edukacije, nastavak edukacije). Koristit će se aktivne metode i alati, kao što su učenje kroz rad, posmatranje i razmišljanje, učenje formiranjem apstraktnih koncepata, rješavanjem problema.

Pošto su se u praksi pojavile dileme i problemi u primjeni, osigurat će se obuka sudija i tužilaca u BiH, uključujući novoimenovane sudije i tužioce, o Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

Osigurat će se obuka o pravnoj pomoći i kriterijima koje trebaju primjenjivati pri odlučivanju o meritumu zahtjeva za pravnu pomoć, koja će biti standardni dio programa obuka.

Izradit će se programi specijalizovane integrisane obuke koja će biti obavezna za tužioce i sudije koji postupaju ili će postupati u predmetima organizovanog kriminala, korupcije na visokom nivou, pranja novca, finansijskim istragama, te srodnim krivičnim djelima, sa naglaskom na sticanje vještina za proaktivnije procesuiranje takvih predmeta i na razmjenu iskustava između kolega koji su specijalizovani za tu oblast.

Organizovat će se zajednička obuka sudija, tužilaca i policije, zasnovana na predmetima u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala i svih krivičnih djela koji se odnose na organizovani kriminal (korupcija, pranje novca, trgovina ljudima, trgovina oružjem, trgovina drogom, iznuđivanje i finansijska istraga koji su usmjereni na specifične probleme i moguća rješenja ili dobre prakse).

VSTV BiH će usvojiti internu strategiju koordinacije pružalaca edukacije, uključujući i donatore, sa ciljem da se Stalnoj komisiji za edukaciju omogući uvid u planove obuke i izdavanje smjernice VSTV-u BiH i centrima za edukaciju sudija i tužilaca, po potrebi.

Odabir edukatora vršit će se na osnovu objektivnih kriterija, bez ikakvog ličnog uticaja, npr. na osnovu tehničkih kompetencija, razumijevanja edukacije odraslih, vještina za prepoznavanje kompetencija, vještina korištenja elektronskih sistema, vještina upravljanja budžetom i resursima, itd.

Nakon odobravanja spiska edukatora, direktori CEST-ova FBiH i RS-a neće moći pozivati za edukatore one sudije i tužioce koji nisu na spisku edukatora, a kada je riječ o međunarodnim edukatorima, potrebno je dogovoriti sa međunarodnim organizacijama ili donatorima da se o njihovom izboru prvo razgovara sa direktorima CEST-ova FBiH i RS-a.

VSTV BiH će usvojiti interni propis kojim će se obavezati sudije i tužioci na traženje dozvole od svojih nadređenih za učešće u aktivnostima edukacije koju organizuju međunarodne organizacije i donatori.

Za odabir teme edukacije sudije i tužioci će morati imati saglasnost predsjednika suda i glavnog tužioca, a CEST-ova FBiH i RS-a neće moći registrovati kandidate za seminar ili radionicu bez saglasnosti nadređenih.

Uvest će se sistem mentorstva u okviru obavezne početne obuke, u kojem bi sudije sa više iskustva i znanja, a koji rade u sličnoj oblasti ili dijele slična iskustva, pomagali i usmjeravali nove sudije. VSTV BiH, Ministarstva pravde FBiH i RS-a, PK BD BiH i CEST-ovi FBiH i RS-a će koordinirano uvesti mentorstvo u sudove u BiH.

Nadzor nad radom mentora će vršiti predsjednik suda i VSTV BiH, kao krovna institucija.

CEST-ovi FBiH i RS-a će organizovati procjenu programa obuke osmišljavanjem vlastite metodologije, po potrebi uz pomoć eksperata, koja bi se mogla temeljiti na procjeni potreba, teoriji programa, provođenju, efikasnosti i troškovima.

CEST-ovi FBiH i RS-a će organizovati postupak ocjene radi analize da li su zadovoljeni profesionalni standardi i opće dužnosti koje zahtijevaju od edukatora i mentora u toku početne obuke.

CEST-ovi FBiH i RS-a će razviti vlastitu metodologiju koja bi se mogla temeljiti na povratnim informacijama od polaznika obuke, povratnim informacijama od rukovodstva, samoprocjene edukatora i samih mentora i evaluacije koju će provoditi stručnjak za edukaciju i nauku o obrazovanju odraslih.

VSTV BiH i pod njegovim nadzorom, CEST-ovi FBiH i RS-a će odrediti kompetencije sudije i tužioca, pri čemu treba obuhvatiti njihove sposobnosti potrebne za stručno obavljanje dužnosti.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo zrelosti i funkcionalnosti sistema obuka sudija i tužilaca u BiH	2.	3.	4.

Operativni cilj 5: Unaprijediti organizaciju sistema finansiranja pravosudnih institucija u BiH

Za normalno funkcionisanje pravosudnih institucija u BiH, osigurat će se dovoljna finansijska sredstva na svim nivoima vlasti u BiH, u skladu sa njihovim stvarnim potrebama.

Posebna pažnja će se usmjeriti na povećanje budžetskih izdvajanja za tužilaštava, prvenstveno u cilju izgradnje kapaciteta, a procjena potreba će biti detaljna, dobro obrazložena i odgovarat će stvarnim troškovima, sa ciljem poboljšanja operativnih kapaciteta tužilaštava i agencija za provođenje zakona u vođenju složenih krivičnih i finansijskih istraga.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo razvoja organizacije sistema finansiranja pravosudnih institucija u BiH	1	3	4

Operativni cilj 6: Unaprijediti organizaciju rada nesudskog osoblja u pravosudnim institucijama u BiH

Izvršiti će se analiza koja će iskazati optimalne potrebe za ljudskim resursima u sudovima.

Takođe, osigurati će se djelotvorniji angažman zaposlenih, posebno nesudskog osoblja, u ciljnim sudovima kroz reorganizaciju poslovnih procesa.

Uspostaviti će se preduslovi za održivost inoviranih procesa rada u sudovima, te će se osigurati djelotvorniji angažman zaposlenih, posebno nesudskog osoblja, u svim sudovima kroz reorganizaciju poslovnih procesa.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo upravljačkih sposobnosti u upravljanju ljudskim resursima u sudovima	1	3	4

Operativni cilj 7: Unaprijediti radne uslove u pravosudnim institucijama u BiH

Nastavit će se započete aktivnosti za rekonstrukciju zgrada Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu i Osnovnog suda u Prnjavoru, te izgradnju nove zgrade Općinskog suda u Žepču i Okružnog javnog tužilaštva u Bijeljini i planiranog proširenja i rekonstrukcije zgrade Općinskog suda u Zenici.

Provest će se i aktivnosti vezane za rekonstrukcije, adaptacije, proširenja ili izradnje zgrada pravosudnih institucija u BiH i poštivati građevinski standardi (utopljanje, zagrijavanje ekološki prihvatljivim gorivima, pristup osobama sa posebnim potrebama i sl).

U okviru pripreme planova kapitalnih ulaganja u bh sudove VSTV BiH će izvršiti Analizu opravdanosti i utemeljenosti zahtjeva za kapitalna ulaganja u bh sudovima, te će na osnovu nalaza iste biti pripremljeno uputstvo sa definisanim kriterijima za pripremu plana kapitalnih ulaganja koji se odnosi na opće održavanje postojećih objekata. Nakon izrade uputstva VSTV BiH će pružiti edukaciju upravama sudova iz oblasti planiranja budžeta za kapitalne investicije i izrada planova općeg održavanja objekata.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo kapitalnih ulaganja u pravosudne institucije	1	3	4

Operativni cilj 8: Unaprijediti IKT u pravosudnim institucijama u BiH

Revolucija u IKT će obilježiti pravosudni sistem budućnosti. Vremenom će se u radu sudova koristiti online, virtuelne i tradicionalne rasprave u zavisnosti od toga šta najbolje odgovara okolnostima predmeta.

Kako se IKT sve više primjenjuju, očekuje se da će se sve više predmeta procesuirati virtuelno ili online. U određenim okolnostima, naravno, pravda će zahtijevati da stranke, njihovi pravni zastupnici i sudije vode rasprave u fizičkim, ali elektronskim sudnicama.

Za mnoge ljude će IKT-a i prebacivanje više usluga online učiniti pravdu dostupnijom i jednostavnijom nego ikad prije. Ali za neke ljude to će predstavljati izazov. Pružit će se podrška onima koji ne mogu digitalno pristupiti uslugama ili kojima je za to potrebna pomoć.

Većom upotrebom IKT-a mogu se očekivati dva značajna pomaka. Prvi pomak je da se svi postupci pokreću putem interneta, bez obzira jesu li predviđeni za tradicionalni sistem ili za online rješavanje.

Drugi pomak je da se završavanje nekih predmeta obavi u potpunosti putem interneta, što će biti mnogo prikladnije za one koji su uključeni u predmet. Određeni predmeti, u početku neplaćeni računi za komunalne usluge i predmeti male vrijednosti i drugi slični predmeti, će se rješavati putem pristupačnih i jednostavnih online servisa, posebno dizajniranih da zadovolje potrebe korisnika, kao što je to SOKOP-Mal.

Dugoročno, online formular će voditi ljude kroz prijavu i dalje praćenje njihovog predmeta. Ovaj novi pristup će biti osmišljen tako da promoviše blaža pristupanja rješavanju sporova, da bi bio razumljiv osobama koje nisu pravnici, time pomažući ljudima da riješe svoja pitanja na umjeren način, bez potrebe za skupim pravnim zastupnicima koji bi im pomagali da shvate šta trebaju učiniti.

Za potrebe digitalizacije pravosudnih institucija u BiH izvršit će se potrebne izmjene zakona i podzakonskih akata, zaposliti IKT osoblje, osigurati hardverska oprema i softverska rješenja, izvršiti potrebna obuka i provesti kampanje upoznavanja javnosti o novouvedenim postupanjima.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Unaprijeden IKT u pravosudnim institucijama, uključujući stepen povezanosti sa sistemima drugih institucija i agencija u BiH	0,40 (ponder 0,45x stepen izvršenja)	0,895	0,995

Operativni cilj 9: Uspostaviti sistem za dinamičke promjene u vanrednim situacijama u pravosudnim institucijama u BiH

Izradit će se analiza uticaja pandemije na oblasti kao što su glavni pretresi, neriješeni predmeti, prioritizacija i struktura predmeta, kao i na potrebe u vidu obuke i opreme, u zakonodavnom i logističkom smislu, da bi se osiguralo da odgovori na pandemiju i druge slične situacije u budućnosti budu adekvatno uključeni u procese izrade politika i strateške dokumente. Korištenje video konferencija i drugih IKT rješenja za održavanje ročišta će se razmotriti kao moguće rješenje.

Pokazatelji	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo otpornosti i upravljanja dinamičkim promjenama u vanrednim situacijama u pravosudnim institucijama u BiH	1.	2.	3.

Reformna oblast 2 – Izvršenje krivičnih sankcija

Specifični cilj za reformsku oblast 2 – Izvršenje krivičnih sankcija je:

Razvijati usklađeniji sistem izvršenja krivičnih sankcija u BiH koji, poštujući evropske standarde, osigurava human i zakonit tretman i efektivnu resocijalizaciju u zavodima u BiH.

Pokazatelj	Početa vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Procijenjeni nivo napretka u reformskoj oblasti Izvršenje krivičnih sankcija	Postoji određen nivo napretka ¹⁵	Zadržan određeni nivo napretka	Ostvaren umjeren napredak

2.1 Unapređenje upravljanja sistemom za izvršenje krivičnih sankcija

2.1.1 Postojeće stanje

Pravni okvir

U Analitičkom izvještaju, kao prilogu Saopćenju Evropske komisije Evropskom parlamentu i Vijeću uz Mišljenje Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u EU od 29. 05. 2019. godine se navodi da zakonodavstvo o zatvorskom sistemu u BiH nije adekvatno usklađeno u cijeloj zemlji, niti je u potpunosti usklađeno s evropskim standardima.

Zakonski okvir za izvršenje krivičnih sankcija u BiH čine zakoni o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, FBiH, RS-a i BD-a BiH. Završnom i prelaznom odredbom prečišćenog teksta zakona BiH iz 2016. godine je propisano da se zakoni FBiH, RS-a i BD-a BiH imaju uskladiti s ovim zakonom u roku od 90 dana.

Postojeći zakonski okvir koji utvrđuje sistem izvršenja krivičnih sankcija potrebno je kontinuirano usklađivati, da bi se izbjegle nedosljednosti u provođenju zakona u BiH.

U BiH treba uskladiti i podzakonske akte u oblasti izvršenja krivičnih sankcija da bi se osigurala koordinacija i usklađenost postupaka u cijeloj BiH.

Zavodske uprave

Trenutno ne postoji rukovodni nivo, poput zavodske uprave, između zavoda i ministarstava pravde, niti postoje operativni rukovodioci unutar ministarstava pravde odgovorni za pojedinačne funkcionalne oblasti, kao što su sigurnost, zdravstvena zaštita ili programi tretmana za zatvorenike koji bi mogli dati smjernice i osigurati dosljednost zavodima u njihovom radu. Kao posljedicu toga, direktori zavoda često osjećaju nedostatak općih rukovodnih smjernica i podrške. Ovo dodatno koči efikasnu i efektivnu upotrebu oskudnih resursa. Takođe otežava ministarstvima pravde efektivno upravljanje cjelokupnim sistemom izvršenja krivičnih sankcija, budući da nemaju informacija koje bi im omogućile da analiziraju zavode i zavodsku populaciju na osnovu trenutne situacije i budućih trendova koje je moguće predvidjeti.

Postojeća odstupanja u pogledu finansijskih, materijalnih i kadrovskih resursa između zavoda, ne samo na različitim nivoima vlasti već i između zavoda unutar iste nadležnosti direktno utiču na različitosti u načinu rada zavoda, naročito u pogledu provođenja zakonskih i podzakonskih odredbi, kao i međunarodnih standarda, pa je cjelokupni sistem veoma izložen za kritike izvana, unutrašnje nezadovoljstvo i sudske sporove, što se planira otkloniti uspostavljanjem zavodskih uprava BiH, FBiH i RS-a.

¹⁵ Izvještaj o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine.

Zavodske uprave trebaju biti funkcionalna veza između zavoda i Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a, odgovorne za pojedinačne funkcionalne oblasti, kao što su sigurnost, zdravstvena zaštita ili programi tretmana za zatvorenike koja će davati smjernice i osigurati dosljednost rada u zavodima u BiH. Time će direktori zavoda dobiti opće rukovodne smjernice i drugu podršku, što će omogućiti efikasnu upotrebu oskudnih resursa, a ministarstvima pravde efektivno upravljanje cjelokupnim sistemom izvršenja krivičnih sankcija, budući da će imati informacije da analiziraju zavode i zavodsku populaciju na osnovu trenutne situacije i budućih trendova koje je moguće predvidjeti.

Projekti koje provodi Vijeće Evrope redovno služe kao platforma za usklađivanje operativnih procedura i razmjenu prakse između profesionalne zajednice, npr. tretman različitih kategorija zatvorenika, postupanje sa pritvorenicima poštujući ljudska prava, protokoli za saradnju sa drugim agencijama u sistemu krivičnog pravosuđa, itd.

Zavodske i pritvorske ustanove

Državni zavod u Istočnom Sarajevu je stavljen u upotrebu.

Zavodske i pritvorske ustanove su poboljšane što se tiče uslova i upravljanja, sa pozitivnim efektima na uslove boravka. Pretrpanost u zatvorima se smanjila, kao rezultat ulaganja u zavodsku infrastrukturu i uvođenja kućnog zatvora s elektronskim nadzorom u FBiH.

Pored postignutih rezultata u prethodnom periodu potrebno je nastaviti unapređivati zavodsku infrastrukturu i uslove u zavodima u BiH. EU trenutno provodi infrastrukturne projekte u KPZ Zenica, KPZ Tuzla, KPZ Orašje, KPZ Bijeljina, a Vlada FBiH u KPZ Sarajevo i KPZ Mostar.

Međutim i dalje je samo mali broj zavoda i pritvorskih jedinica u zemlji može ispoštovati minimalni standard Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) ličnog životnog prostora u zatvorskim ustanovama od 6m² životnog prostora u jednokrevetnoj ćeliji i sanitarni čvor, odnosno 4m² životnog prostora u višekrevetnoj ćeliji i potpuno odvojen sanitarni čvor, zatim barem 2 m između zidova ćelije i barem 2,5 m između poda i stropa ćelije. Neosiguravanje minimalnog CPT standarda ličnog životnog prostora u zatvorskim ustanovama može izazvati ozbiljne poteškoće unutar zavodskog sistema i povećava rizik držanja zatvorenika u nehumanim uslovima i prenos zaraznih bolesti, posebno u uslovima trenutne pandemije virusa Covid 19.

Prema podacima Međunarodnog centra za zavodske studije, ažuriranim krajem 2019. godine, a na osnovu podataka dostavljenih iz entitetskih zavoda za statistiku u BiH, broj zatvorenika na 100.000 stanovnika je u Federaciji BiH iznosio 83, u RS-u 62 zatvorenika. Poređenja radi, u Republici Sjevernoj Makedoniji iznosi 122, a u Republici Srbiji 109 zatvorenika na 100.000 stanovnika.

Radni uslovi za zaposleno osoblje u zavodima postaju neprihvatljivi i izuzetno teški, dodatno se povećava rizik za sigurnost, što može prouzrokovati ozbiljne štete ljudima i imovini.

IKT i statistički sistem

U ovoj reformskoj oblasti nije uspostavljen cjelovit sistem prikupljanja podataka vezan za izvršenje krivičnih sankcija ni na jednom od nivoa vlasti u BiH.

Trenutno se u okviru zajedničkog programa EU i Vijeća Evrope Horizontal Facility II, u uvodi IKT sistem u entitetskim zavodima i ministarstvima pravde, a Državni zavod ima vlastiti IKT sistem.

U toku su aktivnosti na uvođenju Integrisanog sistema za informaciono upravljanje zatvorima (IPMIS) u entitetske zavode i ministva pravde. Nabavljen je jedan dio kompjuterske opreme za pilot zavode i Data centre u oba entiteta, a softver sa četiri modula je izrađen. U toku je testiranje i unošenje izmjena prema komentarima korisnika, te obuka za korištenje softvera, što će se planira završiti do kraja 2021. godine.

Svrha ovih aktivnosti je omogućiti elektronsku razmjenu podataka vezanih za zavode, između osoblja koje je u direktnom kontaktu sa zatvorenicima zaduženim za tretman, sigurnost i zdravstvenu zaštitu zatvorenika, ali takođe i između osoblja i zavodskih rukovodilaca koji nadgledaju rad zavoda. Uvezujući pojedinačne zavodske ustanove sa višim zvaničnicima u ministarstvima pravde, različiti podnesci između zatvorenika i zavodskog osoblja će se razmjenjivati na brži i pouzdaniji način.

IPMIS sistem će omogućiti i učešće u različitim statističkim istraživanjima na evropskom nivou, npr. SPACE statistike koje traži Vijeće Evrope i Eurostat, a koje su obavezne za sve zemlje kandidate, kao i za članice Evropske unije, itd.

2.1.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 2 – Izvršenje krivičnih sankcija je naznačeno da u reformskoj podoblasti Unapređenje upravljanja sistemom za izvršenje krivičnih sankcija treba nastaviti jačanje i održavanje usklađenosti zakonodavstva i upravljačkih kapaciteta u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, koji osiguravaju human i zakonit tretman i efektivnu resocijalizaciju u zavodima u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Izvršenje krivičnih sankcija, podoblasti Unapređenje upravljanja sistemom za izvršenje krivičnih sankcija, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Unapređenje upravljanja sistemom za izvršenje krivičnih sankcija razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

2.1.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Osigurati međusobnu koordinaciju i usklađenost postupaka u cijeloj BiH i usklađenost propisa iz ove oblasti sa međunarodnim standardima usklađivanjem zakona i podzakonskih akata za izvršenje krivičnih sankcija u BiH

Za realizaciju ovog operativnog cilja Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a, te PK-a BD BiH će formirati stalno interesorno radno tijelo za izradu analize o usklađenosti zakona i podzakonskih akata za izvršenje krivičnih sankcija u BiH i predlaganje izmjena i dopuna zakona i podzakonskih akata iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija.

Stalno interesorno radno tijelo će kontinuirano predlagati usklađivanje zakona i podzakonskih akata za izvršenje krivičnih sankcija BiH, FBiH, RS i BD BiH, sa ciljem osiguranja međusobne koordinacije i usklađenosti postupaka u cijeloj BiH i usklađenosti propisa iz ove oblasti sa međunarodnim standardima, čime će se osigurati pravni okvir za human i zakonit tretman i efektivna resocijalizacija u zavodima u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti zakona i podzakonskih akata o izvršenju krivičnih sankcija BiH, FBiH, RS-a i BD BiH i njihova usklađenost sa međunarodnim standardima	Djelimično usklađeno	U fazi usklađivanja	Potpuno usklađeno

Operativni cilj 2: Uspostaviti zavodske uprave na nivou BiH, FBiH i RS-a

Za realizaciju ovog operativnog cilja Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a će formirati interesorno radno tijelo za izradu analize pravnih i administrativnih aktivnosti potrebnih za uspostavljanje zavoda kao organizacionih jedinica u sastavu zavodskih uprava Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a i predlaganje odgovarajućih izmjena i dopuna pravnog okvira.

Nakon usvajanja izmjena i dopuna pravnog okvira, Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a će uspostaviti zavode kao organizacione jedinice zavodskih uprava ministarstava pravde, bez posebnog pravnog statusa.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti zavodskih uprava BiH, FBiH i RS-a	Nije propisana ni jednim zakonom	Zakoni o izvršenju krivičnih sankcija BiH, FBiH i RS-a propisuju uspostavljanje zavodske uprave	Zavodske uprave BiH, FBiH i RS-a funkcionalne, sa zaposlenim osobljem i usvojenim budžetima

Operativni cilj 3: Unaprijediti kapacitete, zavodsku infrastrukturu i uslove boravka i rada u zavodima u BiH

Državni zavod u Istočnom Sarajevu je stavljen u upotrebu, ali će se nastaviti aktivnosti jačanja ljudskih i drugih kapaciteta za njegov efikasan rad.

Pored postignutih rezultata u prethodnom periodu, Ministarstva pravde FBiH i RS-a nastaviti će se modernizacija zavodske infrastrukture i uslova boravka i rada u zavodima u FBiH i RS-u. Započet će se ili završiti donatorski projekti na poboljšanju infrastrukture u KPZ Sarajevo, KPZ Tuzla, KPZ Mostar, KPZ Zenica, KPZ Orašje i KPZ Biljevljina.

Ministarstva pravde FBiH i RS-a, nastaviti će aktivnosti u zavodima i pritvorskim jedinicama u BiH na osiguranju minimalnog CPT-a standarda ličnog životnog prostora u zavodskim ustanovama od 6 m² životnog prostora u jednokrevetnoj ćeliji i sanitarni čvor, odnosno 4 m² životnog prostora u višekrevetnoj ćeliji i potpuno odvojen sanitarni čvor, zatim barem 2 m između zidova ćelije i barem 2,5 m između poda i stropa ćelije.

Preduzet će se potrebne aktivnosti da se izbjegnu ili smanje rizici pretrpanosti i držanja zatvorenika u nehumanim uslovima, ispoštuje odgovarajuća kategorizacija zatvorenika i ispoštuje da se pritvorene osobe na odgovarajući način razdvajaju od zatvorenika.

Poboljšat će se radni uslovi za zaposleno osoblje u zavodima koji postaju neprihvatljivi i izuzetno teški, čime se dodatno povećava rizik za sigurnost, što može prouzrokovati ozbiljne štete ljudima i imovini.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Zatvorenicima omogućen svrsishodan režim sa raznovrsnim aktivnostima	Zatvorenicima omogućen radni angažman u ograničenom obimu i na poslovima u privrednim jedinicama	Prostorije za obrazovne aktivnosti, stručno osposobljavanje, biblioteke, sekcije, itd. na raspolaganju zatvoreničkim kolektivima	Ispoštovan individualni program tretmana za zatvorenike, osmišljen prema raspoloživom svrsishodnim aktivnostima
Broj zatvorenika odgovara kvadraturi raspoloživog prostora u zavodima	4m ² prostora po zatvoreniku u jednokrevetnoj ćeliji	6 m ² prostora u jednokrevetnoj ćeliji	Ispunjeni CPT standardi o kvadraturi ćelija i životnog prostora u svim zavodima

Operativni cilj 4: Uspostaviti i učiniti operativnim IKT i statistički sistem izvršenja krivičnih sankcija u zavodima FBiH i RS-a i Ministarstvima pravde BiH, FBiH, RS-a i PK BD BiH

U okviru započetog donatorskog projekta uspostaviti će se IKT u zavodima FBiH i RS-a i ministarstvima pravde BiH, FBiH, RS-a i PK BD BiH, dok Državni zavod već ima vlastiti IKT sistem.

Svrha ovih aktivnosti je omogućiti elektronsku razmjenu podataka vezanih za zavode, između osoblja koje je u direktnom kontaktu sa zatvorenicima zaduženim za tretman, sigurnost i zdravstvenu zaštitu zatvorenika, ali takođe i između osoblja i zavodskih rukovodilaca koji nadgledaju rad zavoda, te ministarstava pravde BiH, FBiH, RS-a i PK BD BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti softvera za zavode FBiH i RS-a i Ministarstava pravde BiH, FBiH, RS-a i PK BD BiH	Izrađen softver	Softver stavljen u funkciju i obavljena obuka osoblja	Softver generira statističke podatke koji omogućuju izradu politika i izvještaja u oblasti izvršenja krivičnih sankcija u BiH
Nivo usklađenosti IKT sistema BiH, FBiH, RS-a i BD BiH	IKT sistem funkcionalan na nivou BiH, FBiH, RS-a i BD BiH u fazi uspostavljanja	IKT sistemi BiH, FBiH, RS-a i BD BiH funkcionalni, uz mogućnost pristupa PK BD BiH svakom IKT sistemu	Statistički podaci se razmjenjuju između Ministarstava pravde BiH, FBiH, RS-a i PK BD BiH, uz poštovanje nivoa pristupa

2.2 Unapređenje primjene alternativnih sankcija

2.2.1 Postojeće stanje

Alternativne krivične sankcije

Prekobrojnost u zavodima u BiH, posebno u FBiH, je u proteklom periodu bila veoma izražena i ugrožavala je evropske standarde. Da bi se riješio ovaj problem, osim izgradnje zavodskih kapaciteta, bilo je potrebno pozabaviti se i većom primjenom alternativnih sankcija, kojima se ispunjavaju evropski standardi.

Rad za opće dobro na slobodi u BiH se koristi u ograničenoj mjeri i ima mali uticaj na ukupni broj zatvorenika, a u nekim političko-teritorijalnim jedinicama se uopće i ne koristi.

U okviru jednog od zajedničkih projekata EU i Vijeća Evrope izrađena je analiza zakonskih propisa sa prijedlogom izmjene odredbi krivičnih zakona, zakona o krivičnom postupku i zakona o izvršenju krivičnih sankcija, kako bi se alternativne krivične sankcije uvele u većoj mjeri i bez dodatnih finansijskih opterećenja. Analize i prijedlozi izmjena zakonskih odredbi su dostavljeni Ministarstvima pravde u BiH.

U narednom periodu potrebno je osigurati započetu primjenu rada za opće dobro na slobodi u cijeloj BiH, kako za punoljetne, tako i za maloljetne osuđenike.

U Federaciji BiH postoji iskazana potreba da se unaprijedi započeto provođenje sankcije kućnog zatvora s elektronskim nadzorom, a u RS-u da se uspostavi provođenje sankcije kućnog zatvora s elektronskim nadzorom.

Uslovni otpust i pomilovanje

Dodatno je potrebno unaprijediti provođenje uslovnog otpusta i pomilovanja. Uslovni otpust i pomilovanje se trenutno koriste u veoma ograničenoj mjeri i u različitim omjerima na različitim nivoima vlasti u BiH.

Uspostavljanje probacijske službe

Jedna od obaveza BiH je i uspostavljanje probacijske službe u BiH, u skladu sa nadležnostima različitih nivoa vlasti u BiH, čije uspostavljanje još nije započeto.

U okviru zajedničkog projekta EU i Vijeća Evrope izrađena je Analiza mogućnosti za uvođenje probacijskih službi sa ponuđenim opcijama i preporukama za rješavanje ovog pitanja u BiH, pripadajući Akcioni plan, nacrt okvirnog Zakona o probaciji, pilot projekat za uvođenje probacijskih poslova u zatvorsko okruženje, zajedno s obukom osoblja i sačinjen je Finalni izvještaj o inicijativi. Svi materijali su dostavljeni ministarstvima pravde u BiH.

U okviru projekta EU i Vijeća Evrope Horizontal Facility II, koji se trenutno provodi, pilot projekat za uvođenje probacijskih poslova u zatvorsko okruženje se širi na još nekoliko zavoda na osnovu priručnika za obuku osoblja i izvođenja programa obuke zasnovanog na priručniku. Sve aktivnosti na obuci radi tim akreditovanih voditelja obuke.

2.2.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 2 – Izvršenje krivičnih sankcija je naznačeno da u reformskoj podoblasti Unapređenje primjene alternativnih sankcija treba nastaviti primjena alternativnih sankcija u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, koja osigurava human i zakonit tretman i efektivnu resocijalizaciju u zavodima u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Izvršenje krivičnih sankcija, podoblasti Unapređenje primjene alternativnih sankcija, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Unapređenje primjene alternativnih sankcija razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

2.2.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Proširiti primjenu postojećih alternativnih krivičnih sankcija u BiH i uvesti nove

U okviru zajedničkog projekta EU i Vijeća Evrope izrađena je analiza zakonskih propisa sa prijedlogom izmjene odredbi krivičnih zakona, zakona o krivičnom postupku i zakona o izvršenju krivičnih sankcija, kako bi se postojeće alternativne krivične sankcije uvele u većoj mjeri i bez dodatnih finansijskih opterećenja. Nacrte izmjena i dopuna navedenih zakona će u proceduru usvajanja uputiti Ministarstva pravde BiH, FBiH, RS-a i PK BD BiH.

U narednom periodu osigurati će se započeta primjena rada za opće dobro na slobodi u cijeloj BiH, kako za punoljetne, tako i za maloljetne osuđenike.

U FBiH će se unaprijediti započeto provođenje sankcije kućnog zatvora s elektronskim nadzorom, a u RS-u će započeti provođenje sankcije kućnog zatvora s elektronskim nadzorom.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti izmijenjenih i dopunjenih odredbi krivičnih zakona, zakona o krivičnom postupku i zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH, FBiH, RS-a i BD BiH o alternativnim krivičnim sankcijama	Analiza Vijeća Evrope iz 2016. godine	Usvojene izmjene i dopune krivičnih zakona, zakona o krivičnom postupku i zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH, FBiH, RS-a i BD BiH o alternativnim krivičnim sankcijama	Odredbe zakona BiH, FBiH, RS-a i BD BiH o alternativnim krivičnim sankcijama u potpunosti usklađene
Nivo primjene alternativnih krivičnih sankcija u BiH	Primjenjuje se na nivou BiH, u nekoliko kantona u FBiH i BD BiH	Primjenjuje se na nivou BiH, u svim kantonima u FBiH i BD BiH, te započeta primjena u RS-u	Primjenjuje se na svim nivoima u BiH

Operativni cilj 2: Unaprijediti provođenje uslovnog otpusta i pomilovanja u BiH

Uslovni otpust trenutno se koristi u veoma ograničenoj mjeri i u različitim omjerima na različitim nivoima vlasti, pa će se dodatno će se unaprijediti provođenje uslovnog otpusta i pomilovanja.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti izmijenjenih i dopunjenih odredbi zakona BiH, FBiH, RS-a i BD BiH o uslovnom otpustu i pomilovanju	Analiza Lucid Linxa	Usvojene izmjene i dopune zakona BiH, FBiH, RS-a i BD BiH o uslovnom otpustu i pomilovanju	Odredbe zakona BiH, FBiH, RS-a i BD BiH o uslovnom otpustu i pomilovanju potpuno usklađene
Ukupan broj uslovnih otpusta na nivou BiH, FBiH, RS-a i BD BiH odobren na osnovu detaljne procjene	Nema podataka	Utvrđiti početnu vrijednost	+5% u odnosu na 2024. godinu
Ukupan broj prijedloga za pomilovanje na nivou BiH, FBiH, RS-a i BD BiH	Nema podataka	Utvrđiti početnu vrijednost	+5% u odnosu na 2024. godinu

Operativni cilj 3: Uspostaviti probacijske službe u BiH

Uspostavljanje probacijske službe u BiH, u skladu sa nadležnostima različitih nivoa vlasti u BiH će započeti u narednom periodu.

Pri tome će se koristiti Analiza mogućnosti za uvođenje probacijskih službi sa ponuđenim opcijama i preporukama za najefektivnije rješenje za BiH, pripadajući Akcioni plan, nacrt okvirnog Zakona o probaciji, provoditi pilot projekat za uvođenje probacijskih poslova u zatvorsko okruženje, zajedno s obukom osoblja i Finalni izvještaj o inicijativi, koji su dostavljeni Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a.

U okviru projekta EU i Vijeća Evrope Horizontal Facility II, koji se trenutno provodi, pilot projekat za uvođenje probacijskih poslova u zatvorsko okruženje će se proširiti na još nekoliko zavodskih ustanova na osnovu priručnika za obuku osoblja i izvođenja programa obuke zasnovanog na priručniku. Sve aktivnosti na obuci radit će tim akreditovanih voditelja obuke.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti probacijskog sistema u BiH	Izrađena analiza, predložene opcije za fazno uvođenje probacije sa troškovnikom, sačinjen prijedlog okvirnog zakona kroz projekat Vijeća Evrope 2013.-2016. godine, koji su stavljeni na raspolaganje Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a	Usvojen okvirni zakon ili zakoni BiH, FBiH i RS-a, utvrđen budžet, utvrđen strateški pravac i kadrovska politika probacijskih službi	Uspostavljene funkcionalne probacijske službe, dostupni statistički podaci o broju zatvorenika pod probacijom

2.3 Unapređenje primjene međunarodnih standarda

2.3.1 Postojeće stanje

Preporuke CPT-a

BiH je započela realizaciju nekih od preporuka iz izvještaja CPT-a iz 2016. godine. Preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope državama članicama o pritvoru, uslovima u pritvoru i zaštiti od zloupotrebe, kao i preporuke CPT-a, uz posebne uslove za žene i maloljetnike obavezuju BiH da unaprijedi uslove boravka u pritvoru i postupanje prema pritvorenicima.

Prevenција mučenja i Nacionalni mehanizam za prevenciju

Prevenција mučenja i Nacionalni mehanizam za prevenciju su pitanja koja dugo čekaju rješenje. Standardi iz ove oblasti su važni i primjenjuju se na sve institucije za zadržavanje i zatvaranje, a ne samo na institucije za izvršenje krivičnih sankcija. Zbog toga bi trebalo uraditi sveobuhvatnu analizu, koja bi obuhvatila i druge institucije, uključujući i policijske pritvorske jedinice i trenutne uslove u takvim jedinicama. Izvještaj Misije OSCE-a iz 2011. godine Mučenje, maltretiranje i disciplinski postupci u kaznenopravnim ustanovama u BiH: Ocjena stanja ljudskih prava u kaznenopravnim ustanovama u BiH sadrži materijal koji bi mogao biti relevantan u ovoj oblasti.

Kontinuirana profesionalna edukacija

Još jedno ključno pitanje koje se treba rješavati u srednjoročnom i dugoročnom periodu je kontinuirana profesionalna edukacija za kadrove i upravu u zavodima. Najveći ograničavajući faktor je zastarjelost programa obuke i nedosljedna organizacija interne obuke u zavodima. Pristup obuci se treba promijeniti i uvesti programe obuke zasnovane na praktičnom radu i konkretnim sposobnostima potrebnim za obavljanje zadataka.

U okviru projekata koje je Vijeće Evrope provelo uz podršku raznih donatora, oformljen je tim voditelja obuke akreditovanih za izvođenje različitih modula obuke za zatvorsko osoblje. Ovaj mobilni tim sačinjava priručnike, izvodi obuku i osigurava povratne statističke informacije prema profesionalnim standardima zastupljenim u razvijenim evropskim jursdikcijama. Članovi tima su zaposlenici ministarstva pravde, odnosno različitih zavodskih ustanova u BiH i predstavljaju osnovicu institucionalnog znanja u ovoj oblasti.

Obuhvatni planovi za uspostavljanje tijela za kontinuiranu obuku trebaju se razviti sa posebnim naglaskom na to kako se aktivnosti stalnog profesionalnog usavršavanja mogu provesti sa raspoloživim sredstvima.

Smještaj i programi prilagođeni potrebama specifičnih grupa zatvorenika

Da bi se dobio detaljan uvid u sadašnje stanje smještaja potrebno je izraditi analizu pitanja koja se tiču institucija za smještaj maloljetnika, odvajanje maloljetnika od odraslih optuženih i osuđenih osoba, te odgovarajućeg smještaja psihijatrijskih slučajeva. Analiza treba obuhvatiti i pitanja koja se odnose i na ostale specifične kategorije zatvorenika, kao što su žene, fizički hendikepirane osobe, ovisnici i visokorizični zatvorenici.

Trenutno u BiH postoji veoma malo programa koji su prilagođeni potrebama specifičnih grupa zatvorenika, kao što su žene, maloljetnici, osobe na odsluženju dugih kazni zavoda, ovisnici i osuđenici sa umanjenom računljivošću, zbog nepostojanja odgovarajućih objekata ili politika u samim zavodima ili kapaciteta u Ministarstvima pravde BiH, F BiH i RS-a za osmišljavanje zajedničkih programa većeg obima.

U narednom periodu postoji potreba unapređenja tretmana osuđeničke populacije i stvaranje pretpostavki za prilagođen tretman maloljetnih osuđenika. Takođe, analizirat će se kapaciteti i mogućnost učešća nevladinog sektora u provođenju alternativnih mjera.

Programi tretmana za sve ranjive kategorije zatvorenika su sačinjeni u okviru projekta EU i Vijeća Evrope, sačinjeni su priručnici za obuku osoblja, izvedena je obuka i sačinjeni su statistički izvještaji o stepenu prenesenog znanja na osnovu testova znanja. Svi izvještaji su dostavljeni Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a. Sve aktivnosti na obuci obavio je tim akreditovanih voditelja obuke uz podršku projektnog tima.

Zdravstvena zaštita zatvorenika

Izvještaji CPT-a i izvještaji iz pojedinačnih zavoda ukazuju da postoje značajni zdravstveni rizici unutar zavoda zbog neadekvatne zdravstvene zaštite. Ranije analize sistema zdravstvene zaštite ukazuju da, iako su zavodi općenito organizovani na humanim principima i imaju pristup uslugama zdravstvene zaštite, postoji određen broj ozbiljnih nedostataka. Naročito, postoji nedostatak vodstva u pogledu zdravstvene zaštite u zatvorskom sektoru, Ministarstva zdravlja ne saraduju formalno sa zavodima, zdravstveni radnici ne dobivaju nikakve smjernice za rad i ne postoji sistemsko praćenje zdravstvene zaštite.

U okviru projekta EU i Vijeća Evrope sačinjeni su protokoli za pružanje zdravstvene zaštite u zavodima, obavljena je obuka kompletnog zdravstvenog osoblja, srednjeg i višeg rukovodnog nivoa, sačinjeni su statistički izvještaji o stepenu prenesenog znanja na osnovu testova znanja. Svi izvještaji su dostavljeni Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a. Sve aktivnosti na obuci obavio je tim akreditovanih voditelja obuke uz podršku projektnog tima.

Takođe je potrebno investirati u objekte i opremu radi ostvarivanja minimalnih standarda. Zbog poboljšanja zdravstvene zaštite u zavodima i otklanjanja potencijalnih rizika za javno zdravstvo na najefikasnije i troškovno djelotvorne načine koji su mogući, potrebno je izraditi obuhvatne planove, uz učešće Ministarstva zdravlja.

Uprkos poboljšanjima, zdravstvenim službama u zavodima i dalje nedostaju resursi, a posebno medicinsko osoblje. Ministarstvo zdravlja Republike Srpske je uključeno u Upravni odbor projekta EU i Vijeća Evrope Horizontal Facility II (2019.-2022.), kako bi uzelo učešće u donošenju strateških odluka u oblasti pružanja zdravstvene zaštite u zavodima. Projektni tim nastavlja aktivnosti na osiguranju paralelnog učešća i Federalnog ministarstva zdravlja.

Zavod za forenzičku psihijatriju u Sokocu

Zavod za forenzičku psihijatriju u Sokocu je operativan, ali se ne koristi u potpunosti.

Redovni nadzor zavoda

Međunarodni standardi zahtijevaju da se uspostavi i održava mehanizam redovnog nezavisnog nadzora zavoda kako bi se spriječile pojave torture, okrutnog, nehumanog ili degradirajućeg tretiranja zatvorenika.

Struktuisano upravljanje kaznom za ranjive kategorije i za nasilne i ekstremističke zatvorenike

Međunarodni standardi sadrže odredbe o posebnim kategorijama zatvorenika (tzv. „ranjive grupe“) u koje, osim maloljetnika, ubrajamo i: visokorizične zatvorenike, zatvorenike korisnike supstanci, zatvorenike sa mentalnim poremećajima, fizički hendikepirane zatvorenike, žene zatvorenice, starije maloljetne zatvorenike, zatvorenike preko 65 godina starosti i sl. za koje treba struktuisano upravljati kaznom.

U okviru projekta Vijeća Evrope u BiH Struktuisano upravljanje kaznom za nasilne i ekstremističke zatvorenike u BiH, koji se realizuje u saradnji sa Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a, izrađene su Strateške smjernice za postupanje sa zatvorenicima sa nasilnim i ekstremističkim ponašanjem u BiH, sa Akcionim planom za period od 2020. do 2025. godine.

Dokument definiše pet strateških oblasti: unapređenje pravnog okvira u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, jačanje kapaciteta sistema izvršenja krivičnih sankcija (institucionalnih i ljudskih resursa), jačanje kapaciteta institucionalnog tretmana, unapređenje i uspostavljanje mehanizama saradnje i unapređenje sistema podrške. Pripadajući Akcioni plan definiše preko 30 strateških ciljeva, sa preko 80 pripadajućih aktivnosti usmjerenih na izgradnju i jačanje zakonodavnog okvira, kao i postojećih kapaciteta zavodskih ustanova u pogledu postupanja sa zatvorenicima sa nasilnim i ekstremnim ponašanjem.

Dokument Strateške smjernice izrađen je u skladu sa smjernicama i preporukama Vijeća Evrope sadržanim u Akcionom planu za borbu protiv nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode prema terorizmu, Akcionom planu Vijeća Evrope u BiH za period od 2018. do 2020. godine, Smjernicama za zavodske i probacijske službe u vezi radikalizacije i nasilnog ekstremizma, Priručniku za zavodske i probacijske službe u vezi radikalizacije i nasilnog ekstremizma i Smjernicama za odabir, zapošljavanje, obuku i profesionalni razvoj zavodskih i probacijskih službenika.

Svrha usvajanja dokumenta Strateških smjernica je da se osigura jednoobrazno i dosljedno postupanje u okviru svih jurisdikcija sa ovom specifičnom kategorijom zatvorenika.

Ministarstvo pravde BiH je kod izrade Pravilnika o klasifikaciji zatvorenika koristilo smjernice kada je u pitanju ova kategorija zatvorenika.

Pritvaranje ili zatvaranje osumnjičenih, optuženih ili osuđenih migranata, izbjeglica i tražilaca azila u pritvorske i zavodske ustanove u BiH

Još jedno pitanje koje zaslužuje analizu, a koje trenutno opterećuje zatvorski i pritvorski sistem u BiH, te će vjerovatno nastaviti biti važno i u budućnosti, je pritvaranje ili zatvaranje osumnjičenih, optuženih ili osuđenih migranata, izbjeglica i tražilaca azila. Ovo pitanje se veže za nemogućnost zavoda u BiH da ispune minimum standarda za ove kategorije u smislu korištenja jezika, adekvatne zdravstvene zaštite i profesionalnih aktivnosti. Analiza stanja u ovoj oblasti je neophodna da bi se izradile odgovarajuće politike.

Kroz donatorski projekat izrađene su procedure za postupanje sa migrantima i porodicama za policijska tijela, koje se mogu koristiti i za pritvorske i zavodske ustanove.

Posljedice pandemije virusa Covid 19

U okolnostima kada pandemija virusa Covid 19 i dalje traje, potrebno je izvršiti dodatnu analizu posljedica pandemije virusa Covid 19 i drugih vanrednih situacija na pritvorski i zatvorski sistem, kao i uvođenje posebnih i usklađenih operativnih mehanizama.

CPT je izdao Smjernice sa principima za postupanje sa zatvorenicima u doba pandemije Covid 19, koje su prevedene i dostavljene Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a, te zavodima u BiH, koje su dostupne na web stranici Vijeća Evrope.

2.3.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 2 – Izvršenje krivičnih sankcija je naznačeno da u reformskoj podoblasti Unapređenje primjene međunarodnih standarda treba nastaviti unapređenje primjene međunarodnih standarda u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, koje osigurava human i zakonit tretman i efektivnu resocijalizaciju u zavodima u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Izvršenje krivičnih sankcija, podoblasti Unapređenje primjene međunarodnih standarda, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Unapređenje primjene međunarodnih standarda razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

2.3.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Provesti preporuke CPT-a

BiH će nastaviti provođenje preporuka iz izvještaja CPT-a iz 2016. godine jer preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope državama članicama o pritvoru, uslovima u pritvoru i zaštiti od zloupotrebe, kao i preporuke CPT-a, uz posebne uslove za žene i maloljetnike obavezuju BiH da unaprijedi uslove boravka u pritvoru i postupanje prema pritvorenicima.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo primjene preporuka CPT-a za žene u FBiH	Žene smještene u neuslovnim prostorijama u KPZ Tuzla	Izgrađen ili utvrđen već postojeći novi objekat namijenjen ženskoj zatvorskoj populaciji u KPZ Tuzla	Postupanje sa ženama zatvorenicama usklađeno sa CPT standardima i verifikovano izvještajem CPT-a
Nivo primjene preporuka CPT-a za maloljetnike u FBiH	Prostorije opremljene sredstvima EU	Osmišljen i provodi se program svrsishodnih aktivnosti za maloljetnike u FBiH	Statistički podaci dostupni iz IKT sistema o programima aktivnosti, izvještaj monitoring tijela verifikuju tretmanski rad sa maloljetnicima

Operativni cilj 2: Rješavati pitanja prevencije mučenja i uspostavljanja Nacionalnog mehanizma za prevenciju

Standardi iz ove oblasti su važni i primjenjuju se na sve institucije za zadržavanje i zatvaranje, a ne samo na institucije za izvršenje krivičnih sankcija. Zbog toga će se izraditi sveobuhvatna analiza, koja bi obuhvatila i druge institucije, uključujući i policijske pritvorske jedinice i trenutne uslove u takvim jedinicama.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo uspostavljanja Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM)	Nacrt izmjena i dopuna Zakona o Ombudsmanu u proceduri, ali nije usvojen	Usvojene izmjene Zakona o Ombudsmanu, usvojen budžet, formirano odjeljenje unutar Ureda Ombudsmana	Funkcionalan NPM obavlja posjete, izvještaji se usvajaju, a preporuke provode

Operativni cilj 3: Uspostaviti sistem kontinuirane profesionalne obuke za kadrove i upravu u zavodima u BiH

U srednjoročnom i dugoročnom periodu Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a će rješavati pitanje kontinuirane profesionalne obuke za kadrove i upravu u zavodima u BiH, nakon što prestane sadašnja donatorska pomoć u ovoj oblasti.

Do tada će tim voditelja obuke akreditovanih za izvođenje različitih modula obuke za zavodsko osoblje, sastavljen od osoblja iz Ministarstava pravde BiH, FBiH i RS-a i zavoda u BiH sačinjavati priručnike, izvoditi obuku i osigurati povratne statističke informacije prema profesionalnim standardima zastupljenim u razvijenim evropskim jursdikcijama.

Obuhvatni planovi za uspostavljanje tijela za kontinuiranu obuku će se razviti sa posebnim naglaskom na to kako se aktivnosti stalnog profesionalnog usavršavanja mogu provesti sa raspoloživim sredstvima.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionisanja struktura za izvođenje obuke na zajedničkim osnovama nivoa BiH, FBiH i RS-a sa programom obuke zasnovanom na potrebnim sposobnostima ili kompetencijama	Pojedinačni godišnji programi obuke usvojeni za svaki zavod, posebno u FBiH, a posebno u RS-u, te pojedinačno za Zavod na nivou BiH	Usvojen Memorandum o razumijevanju između zavoda BiH, FBiH i RS-a koji reguliše potrebni programski okvir zasnovan na potrebnim sposobnostima ili kompetencijama za razne profile osoblja	Obuka i stručno usavršavanje funkcionišu na usklađen način

Operativni cilj 4: Unaprijediti rad i uslove boravka i rada u institucijama za smještaj maloljetnika u FBiH i RS-u i provoditi programe prilagodene potrebama specifičnih grupa zatvorenika u BiH

Da bi se dobio detaljan uvid u sadašnje stanje Ministarstva pravde FBiH i RS-a će izraditi analizu različitih pitanja koja se tiču institucija za smještaj maloljetnika, odvajanja maloljetnika od odraslih optuženih i osuđenih osoba, te odgovarajućeg smještaja psihijatrijskih slučajeva. Takođe, analizirat će se kapaciteti i mogućnost učešća nevladinog sektora u provođenju alternativnih mjera.

BiH će u većoj mjeri provoditi programe koji su prilagođeni potrebama specifičnih grupa zatvorenika, kao što su žene, maloljetnici, osobe na odsluženju dugih kazni zavoda, ovisnici i osuđenici s umanjenom uračunljivošću. Programi tretmana za sve ranjive kategorije zatvorenika su sačinjeni u okviru donatorskog projekta, sačinjeni su priručnici za obuku osoblja, izvedena je obuka i sačinjeni su statistički izvještaji o stepenu prenesenog znanja na osnovu testova znanja. Svi izvještaji su dostavljeni ministarstvima pravde u BiH. Sve aktivnosti na obuci obavio je tim akreditovanih voditelja obuke uz podršku projektnog tima.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo kvaliteta rada i uslova boravka i rada u institucijama za smještaj maloljetnika u FBiH i RS-u	Specijalni izvještaj Ombudsmana iz 2016. godine	Izrađena sveobuhvatna analiza	Usvojene preporuke iz analize i nalaz monitoring tijela (npr. Ombudsmana, NPM, CPT, SPT) procjenjuje njihovo provođenje
Nivo primjene i kvalitete individualnih planova tretmana sačinjenih na osnovu okvirnog za svaku kategoriju specifičnih grupa zatvorenika u BiH	Priručnici izrađeni u okviru projekata EU i Vijeća Evrope stavljeni na raspolaganje Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a, obuka provedena u okviru projekata	Okvirni programi tretmana propisani pravilnicima na nivou BiH, FBiH i RS-a	Statistički pokazatelji iz IKT sistema dokazuju manji broj povratnika, manje kršenje prava, itd., pozitivni izvještaji monitoring tijela (Ombudsmana, NPM, CPT, SPT)

Operativni cilj 5: Unaprijediti zdravstvenu zaštitu zatvorenika u zavodima BiH, FBiH i RS-u

Iako ranije analize sistema zdravstvene zaštite ukazuju da, iako su zavodi općenito organizovani na humanim principima i imaju pristup uslugama zdravstvene zaštite, postoji nedostatak vodstva u pogledu zdravstvene zaštite u zatvorskom sektoru, Ministarstva zdravlja ne saraduju formalno sa zavodima, zdravstveni radnici ne dobivaju nikakve smjernice za rad i ne postoji sistemsko praćenje zdravstvene zaštite, pa su u okviru donatorskog projekta sačinjeni su protokoli za pružanje zdravstvene zaštite u zavodima, obavljena je obuka kompletnog zdravstvenog osoblja, srednjeg i višeg rukovodnog nivoa, sačinjeni su statistički izvještaji o stepenu prenesenog znanja na osnovu testova znanja, a izvještaji dostavljeni Ministarstvima pravde BiH, FBiH i RS-a, što će se nastaviti provoditi u narednom periodu.

Takođe će se investirati u objekte i opremu radi ostvarivanja minimalnih standarda. Zbog poboljšanja zdravstvene zaštite u zavodima i otklanjanja potencijalnih rizika za javno zdravstvo na najefikasnije i troškovno efikasne načine koji su mogući, pristupit će se izradi obuhvatnih planova, uz učešće ministarstava zdravlja.

Uprkos poboljšanjima, zdravstvenim službama u zavodima i dalje nedostaju resursi, a posebno medicinsko osoblje. Ministarstvo zdravlja Republike Srpske je uključeno u Upravni odbor donatorskog projekta kako bi uzelo učešće u donošenju strateških odluka u oblasti pružanja zdravstvene zaštite u zavodima, a nastavljaju se aktivnosti na osiguranju paralelnog učešća i Federalnog ministarstva zdravlja.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Broj medicinskog osoblja u zavodima BiH, FBiH i RS-a, uključujući ljekare	Analiza Radne grupe Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a o zdravstvenoj zaštiti u zavodima u BiH	Utvrđen broj medicinskog osoblja u odnosu na broj zatvorenika	Povećan broj medicinskog osoblja u odnosu na broj zatvorenika za 5% u odnosu na 2024. godinu, statistički podaci iz IKT sistema o broju sprovođenja na liječenje u zajednicu, pozitivni izvještaji monitoring tijela

Operativni cilj 6: Povećati iskorištenost kapaciteta Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac

Kapaciteti Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac će se koristiti u većoj mjeri.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo iskorištenosti kapaciteta Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac	Održani razgovori rukovodstva Forenzičkog zavoda Sokolac i Ministarstva pravde kantona	Evidentiran određen broj pacijenata iz svakog kantona	Tretman forenzičkih pacijenata usklađen sa preporukama - pozitivan izvještaj CPT-a

Operativni cilj 7: Osigurati postupanje sa zatvorenima i pritvorenima u skladu sa međunarodnim konvencijama uvođenjem sistema nezavisnog praćenja i nadzora nad radom zavoda u BiH

Međunarodni standardi zahtijevaju da se uspostavi i održava mehanizam redovnog nezavisnog nadzora zavoda kako bi se spriječile pojave torture, okrutnog, nehumanog ili degradirajućeg tretiranja zatvorenika. Izvršit će se odgovarajuće promjene pravnog i organizacionog okvira i potrebno kadrovske popunjavanje.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo primjene mehanizma nezavisnog nadzora nad izvršavanjem kazne zatvora, pritvora i drugih mjera na nivou BiH, FBiH, RS-a i BD BiH	Analiza stanja u sektoru pravde u BiH	Izvršene izmjene i dopune pravnog okvira koji osigurava uvođenje sistema nezavisnog praćenja i nadzora nad radom zavoda u BiH	Funkcionalan sistem nezavisnog praćenja i nadzora nad radom zavoda u BiH (utvrditi broj nezavisnih nadzora na nivou BiH, FBiH, RS-a i BD BiH)

Operativni cilj 8: Uspostaviti sistem strukturisanog upravljanja kaznom za zatvorenike koji pripadaju ranjivim kategorijama, kao i nasilnim i ekstremističkim zatvorenima

Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a, sa ciljem jednoobraznog i dosljednog postupanja, uspostaviti će sistem strukturisanog upravljanja kaznom za zatvorenike koji pripadaju ranjivim kategorijama i provesti Strateške smjernice za postupanje sa zatvorenima sa nasilnim i ekstremističkim ponašanjem u BiH i pripadajući Akcioni plan za period od 2020. do 2025. godine, kroz: unapređenje pravnog okvira u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, jačanje kapaciteta sistema izvršenja krivičnih sankcija (institucionalnih i ljudskih resursa), jačanje kapaciteta institucionalnog tretmana, unapređenje i uspostavljanje mehanizama saradnje i unapređenje sistema podrške. Pripadajući Akcioni plan definiše preko 30 strateških ciljeva, sa preko 80 pripadajućih aktivnosti usmjerenih na izgradnju i jačanje zakonodavnog okvira, kao i postojećih kapaciteta zavodskih ustanova u pogledu postupanja sa zatvorenima sa nasilnim i ekstremnim ponašanjem.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo primjene usklađenih programa postupanja sa zatvorenima koji pripadaju ranjivim kategorijama i deradikalizacije nasilnih i ekstremističkih zatvorenika na nivou BiH, FBiH i RS-a	Sačinjen okvirni program postupanja sa zatvorenima koji pripadaju ranjivim kategorijama, kao i nasilnim i ekstremističkim zatvorenima	Individualni programi tretmana izrađeni i provedeni za sve zatvorenike iz navedenih kategorija	Statistički podaci o broju povratnika iz navedenih kategorija

Operativni cilj 9: Unaprijediti stanje po pitanju zakonitog pritvaranja i zatvaranja osumnjičenih, optuženih ili osuđenih migranata, izbjeglica i tražilaca azila u pritvorske i zavodske ustanove u BiH

Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a će izvršiti dodatnu analizu zakonitog pritvaranja i zatvaranja migranata, izbjeglica i tražilaca azila u pritvorske i zavodske institucije u BiH po pitanju ispunjenja minimuma standarda za ove kategorije u smislu korištenja jezika, adekvatne zdravstvene zaštite i profesionalnih aktivnosti i na osnovu analize izraditi odgovarajuće politike.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo primjene standarda pritvaranja i zatvaranja migranata, izbjeglica i tražilaca azila u pritvorske i zavodske institucije u BiH	Analiza stanja u sektoru pravde u BiH	Izrađena sveobuhvatna analiza	Usvojene i primijenjene u praksi preporuke iz analize i nalaz monitoring tijela, npr. Ombudsman, NPM, CPT, SPT, koji procjenjuje njihovo provođenje

Operativni cilj 10: Umanjiti štetne posljedice pandemije virusa Covid 19 na pritvorski i zatvorski sistem u BiH i uvesti posebne i usklađene operativne mehanizme

Ministarstva pravde BiH, FBiH i RS-a će izvršiti dodatnu analizu posljedica pandemije virusa Covid 19 i drugih vanrednih situacija na pritvorski i zatvorski sistem u BiH i uvesti posebne i usklađene operativne mehanizme.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo primjene posebnih i usklađenih operativnih mehanizama za postupanje u vrijeme pandemije virusa Covid 19 i drugim vanrednim situacijama	Analiza stanja u sektoru pravde u BiH	Izrađena sveobuhvatna analiza	Usvojene preporuke iz analize i nalaz monitoring tijela, npr. Ombudsman, NPM, CPT, SPT, koji procjenjuje njihovo provođenje

Reformska oblast 3 – Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć i briga o korisnicima suda

Specifični cilj za reformsku oblast 3 – Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć i briga o korisnicima suda je:

Unaprijediti sistem međunarodne pravne pomoći i pravosudne saradnje i unaprijediti sistem pravne pomoći i brige o korisnicima suda u BiH.

Pokazatelj	Početa vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Procijenjeni nivo napretka u reformskoj oblasti Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć i briga o korisnicima suda	Postoji određen nivo napretka ¹⁶	Zadržan određeni nivo napretka	Ostvaren umjeren napredak

3.1 Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja

3.1.1 Postojeće stanje

Zakonski okvir

Međunarodna pravna pomoć je regulisana Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i Zakonom o pravnoj pomoći i službenoj saradnji u krivičnim stvarima između Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH, dok se pravna pomoć u građanskim stvarima pruža u skladu sa preuzetim zakonom bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Pravosudna saradnja je regulisana Zakonom o ustupanju predmeta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u BiH, Zakonom o primjeni određenih privremenih mjera radi efikasnog provođenja mandata Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera i Zakonom o primjeni Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda i saradnji sa Međunarodnim krivičnim sudom.

Od svog osnivanja 2003. godine Ministarstvo pravde BiH je uložilo značajne napore da poveća svoje kapacitete za obavljanje ove značajne funkcije i da uspostavi sistem pomoću kojeg će se zadaci izvršavati na sistematičan način, osoblje imati odgovarajuću specijalnost koja im omogućava da se bave pojedinačnim oblastima.

Ministarstvima pravde FBiH i RS-a, kao i PK BD-a BiH nedostaju kapaciteti za obavljanje poslova međunarodne pravne pomoći.

Prema podacima Ministarstva prave BiH, tokom 2020. godine obrađeno je 3.146 predmeta međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, od čega 118 postupaka ekstradicije i 63 nova predmeta transfera osuđenih osoba. Broj predmeta međunarodne pravne pomoći u građanskim stvarima u 2020. godini je bio 2.680, od čega 66 postupaka alimentacije iz inostranstva. Bilo je 17 predmeta postupanja po Konvenciji o međunarodnopravnim aspektima otmice djece. Tokom 2020. godine izvršeno je 677 nadovjera javnih isprava i dato 47 mišljenja. Ukupan broj predmeta međunarodne pravne pomoći obrađenih u 2020. godini je 5.873.

U 2020. godini Ministarstvo pravde BiH je u sedam predmeta ostvarilo pravosudnu saradnju sa Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za krivične sudove i Međunarodnim krivičnim sudom.

¹⁶ Izvještaj o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine.

Bilateralni i multilateralni ugovori ili sporazumi

BiH je potpisnica niza međunarodnih ugovora o izručenju. BiH je potpisala ugovore o izručenju svojih državljana sa svim susjednim zemljama, osim onih koji su optuženi za krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina.

BiH je potpisnica i niza bilateralnih i multilateralnih sporazuma o međunarodnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima i o međusobnom izvršavanju sudskih odluka, od kojih je najvažniji Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o međunarodnoj pomoći u krivičnim stvarima, koji omogućuje direktniju prekograničnu saradnju.

Odnosi s EUROJUST-om

BiH nema zaključen sporazum o saradnji s EUROJUST-om, ali u Ministarstvu pravde BiH postoji kontaktna tačka. U cilju započinjanja pregovora o ovom sporazumu, BiH treba izmijeniti i dopuniti Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH u skladu sa pravnom tečevinom EU i ojačati operativne kapacitete Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH. Osim toga, Tužilaštvo BiH treba usvojiti podzakonske akte kako bi bolje definisalo kako stranke u predmetima mogu pristupiti svojim ličnim podacima, posebno putem web stranice Tužilaštva BiH.

Sudska praksa o međunarodnoj pravnoj pomoći i pravosudnoj saradnji

Sudovi u BiH različito tumače međunarodne standarde što rezultira nedosljednom primjenom međunarodnih standarda na različitim nivoima vlasti pri ostvarivanju saradnje. U ovom trenutku, ključni izazov je osigurati da sudovi u BiH dosljedno i jednako primjenjuju relevantne konvencije i zakone. Očigledno pomanjkanje specijalističkih obuka za sudije i nedostatak usklađene sudske prakse u vezi ovog sadržaja znači da provođenje može biti nepredvidivo. Ova nepredvidivost utiče na položaj BiH u međunarodnoj zajednici, a BiH se izvrgava opasnosti kršenja konvencija.

3.1.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 3 – Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć je naznačeno da u reformskoj podoblasti Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja treba unaprijediti sistem međunarodne pravne pomoći i pravosudne saradnje.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Pristup pravdi, podoblasti Međunarodna pravna pomoć i saradnja, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Međunarodna pravna pomoć i saradnja razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

3.1.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Unaprijediti pravni okvir o međunarodnoj pravnoj pomoći i pravosudnoj saradnji

U oblasti međunarodne pravne pomoći i pravosudne saradnje, izradit će se analiza o provođenju uspostavljenih mehanizama u praksi i njihovoj efikasnosti, uključujući procjenu nivoa znanja i vještina koje posjeduju nadležne institucije, posebno u pogledu krivičnih predmeta, uključujući i predmete ratnih zločina. Saznanja stečena takvom analizom bi mogla dovesti do ciljane i praktičnije obuke na ovu temu te protokola o korištenju instituta međunarodne pravne pomoći. Posebna pažnja će se posvetiti korištenju diplomatskih linija komunikacije, pripremi relevantnih odluka i ostalih akata, hitnim zahtjevima i korištenju video linka.

U skladu sa preporukama analize, Ministarstvo pravde BiH će predložiti potrebne izmjene i dopune zakona koji se odnose na međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu saradnju.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti pravnog okvira BiH za međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu saradnju sa međunarodnim standardima	Analiza stanja u sektoru pravde u BiH	Usaglašen nacrt izmjena i dopuna zakona koji se odnose na međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu saradnju	Usaglašen i usvojen pravni okvir o međunarodnoj pravnoj pomoći i pravosudnoj saradnji kojim je omogućeno skraćivanje vremena obrade predmeta

Operativni cilj 2: Unaprijediti saradnju između sudova u regiji i šire i pravosudnu saradnju sa državama članicama Evropske unije i pristupiti međunarodnim instrumentima iz oblasti međunarodne pravne pomoći

Ministarstvo pravde BiH će zaključiti dodatne bilateralne sporazume o saradnji između sudova u regiji i šire i ojačati pravosudnu saradnju sa državama članicama Evropske unije.

Ministarstvo pravde BiH će što prije završiti interne procedure potrebne za pristupanje međunarodnim instrumentima u oblasti međunarodne pravne pomoći, kao što je Haška konvencija od 19. 10. 1996. godine o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i saradnji u oblasti roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece, te Protokol od 23. 11. 2007. godine o pravu koje se primjenjuje na obaveze izdržavanja i pristupanje drugim međunarodnim instrumentima u oblasti međunarodne pravne pomoći.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Broj zaključenih bilateralnih ugovora	Podaci na web stranici MP BiH	Zaključen jedan bilateralni ugovor i utvrđena ukupna početna vrijednost	Zaključena ukupno tri bilateralna ugovora
Broj pristupanja multilateralnim sporazumima o međunarodnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima i o međusobnom izvršavanju sudskih odluka	Podaci na web stranici MP BiH	BiH pristupila u dva međunarodna instrumenta u oblasti međunarodne pravne pomoći i utvrđena ukupna početna vrijednost	Pristupljeno ukupno u četiri međunarodna instrumenta u oblasti međunarodne pravne pomoći

Operativni cilj 3: Unaprijediti saradnju s EUROJUST-om

Ministarstvo pravde BiH će zaključiti Sporazum o saradnji s EUROJUST-om i unaprijediti operativnu saradnju, uz primjenu odgovarajućih standarda zaštite podataka.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo saradnje s EUROJUST-om	U početnoj fazi pregovaranja s EUROJUST-om	Zaključen Sporazum o saradnji s EUROJUST-om i utvrđen broj predmeta saradnje s EUROJUST-om u posljednje tri godine	Povećan broj predmeta međunarodne pravne pomoći BiH koja se ostvaruje u saradnji s EUROJUST-om za 3% u odnosu na 2024. godinu

Operativni cilj 4: Izvršiti dodatnu obuku sudija i tužilaca o korištenju međunarodnih instrumenata u okviru međunarodne pravne pomoći i pravosudne saradnje

Ministarstvo pravde BiH će pojačati obuku sudija i tužilaca o korištenju međunarodnih instrumenata u okviru pravosudne saradnje, naročito instrumenata Vijeća Evrope (uzajamna pomoć, izručenje, transfer osuđenih osoba).

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo osposobljenosti sudija i tužilaca o korištenju međunarodnih instrumenata u okviru međunarodne pravne pomoći i pravosudne saradnje	Nema podataka o ukupnom broju vraćenih akata sudovima i tužilaštvima u BiH na doradu.	Utvrđiti broj vraćenih akata sudovima i tužilaštvima u BiH na doradu za 2020. godinu Broj vraćenih akata sudovima i tužilaštvima u BiH u 2024. godini smanjen za 3% u odnosu na 2020. godinu	Broj vraćenih akata sudovima i tužilaštvima u BiH na doradu smanjen za 15% u odnosu na 2024. godinu

3.2 Pravna pomoć i briga o korisnicima suda

3.2.1 Postojeće stanje

Pravna pomoć

Pravo na pravnu pomoć je jedan od osnovnih prava koji osigurava pristup pravdi za sve građane. Pružanje pravne pomoći znači da se krivična odgovornost ne može ustanoviti bez učešća profesionalnih pravnih zastupnika s obje strane. To za osumnjičene ili optužene predstavlja pravnu garanciju zaštite njihovih prava ili interesa u krivičnom postupku. Provođenje ovog prava je prijeko potreban element za puno uživanje dodijeljenih prava. Pravna pomoć je takođe presudna za ispunjavanje ključnih evropskih i međunarodnih konvencija, naročito Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

U ovom trenutku svi nivoi vlasti u BiH, osim Federacije BiH i Srednjobosanskog kantona, su regulisale pružanje pravne pomoći i uspostavile tijela za pružanje pravne pomoći, ali se modeli međusobno razlikuju.

Od strane Evropske komisije je preporučeno da ubuduće svi nivoi vlasti u BiH koriste termin pravna pomoć, umjesto termina besplatna pravna pomoć.

Postoji potreba izrade analize sistema pravne pomoći u BiH. U analizi je potrebno detaljnije analizirati stanje pravne pomoći u oblasti krivičnog prava, posebno u dijelu obavezne odbrane i imenovanja branilaca po službenoj dužnosti, uzimajući u obzir pitanja kao što su efikasnost sistema pravne pomoći i utrošak budžetskih sredstava. Posebnu pažnju treba posvetiti ocjeni sistema odabira ovakvih branilaca sa stanovišta transparentnosti, integriteta i vezanih korupcijskih rizika, a pitanje plaćanja branilaca po službenoj dužnosti shodno tržišnim cijenama bi trebalo analizirati u odnosu na alternativne modele.

Nakon usvajanja analize treba usvojiti akcione planove i izmijeniti zakonodavstvo o pravnoj pomoći na svim nivoima u BiH, tako da osobe, koje bi na drugi način imale pravo na pravnu pomoć, mogu dobiti pristup pravnoj pomoći bez obzira gdje žive i bez obzira na nadležnost za rješavanje njihovog predmeta, kao što je već slučaj u nekim kantonima.

Nakon usvajanja izmjena i dopuna zakona o pravnoj pomoći, potrebno je ojačati ljudske i materijalne kapacitete ureda za pravnu pomoć na svim nivoima u BiH.

Prilikom provođenja reformi sistema pravne pomoći u BiH treba uzeti u obzir preporuke koje se navode u nastavku.

Nadležni organi trebaju osigurati da pružanje pravne pomoći bude u skladu sa direktivom 1919/2016 i Salduz doktrine Evropskog suda za ljudska prava, kako bi se osigurao blagovremeni pristup kvalifikovanom advokatu. To znači da svi advokati koji pružaju usluge pravne pomoći moraju biti registrovani u advokatskoj komori, imati valjan dokaz da su prošli obaveznu obuku i dokaz o iskustvu.

Postoji potreba da nadležni nivou sarađuju i dogovore aranžmane na način da se pravna pomoć pruži tamo gdje se predmeti vode, bez obzira na prebivalište ili vlasništvo nad imovinom na određenom području. Kratkoročno to može uključivati aranžmane za uzajamno finansiranje putem centara za pravnu pomoć, koji neformalno postoje u nekim praksama.

Potrebno je da pravna pomoć bude na efikasan način dostupna u cijeloj BiH u upravnim stvarima.

Potrebno je izmijeniti zakonodavstvo kako bi se centrima za pravnu pomoć omogućilo da pružaju pravnu pomoć u krivičnim predmetima, kao i članovi advokatske komore.

Potrebno je uspostaviti rješenja, kako bi strana u predmetu, kojoj je odbijeno pružanje pravne pomoći iz razloga što ured za pravnu pomoć već zastupa suprotnu stranu, mogla ostvariti pristup pravdi tamo gdje ispunjava uslove za to i kada je njen predmet osnovan. To se može realizovati kroz aranžmane s uredima za pravnu pomoć, advokatskim komorama ili nevladinim organizacijama.

Svaki nivo treba osigurati i unaprijediti nezavisnost ureda za pravnu pomoć ne ograničavajući se na postojeći model.

Svi nivoi trebaju izmijeniti propise koji se odnose za postupanje po žalbama protiv odluka ureda za pravnu pomoć o odbijanju pravne pomoći, tako da te odluke ne donose državni službenici ili ministri, nego nezavisno tijelo.

Uredima za pravnu pomoć bi trebalo omogućiti sklapanje aranžmana sa pojedincima ili pravnim osobama i nevladinim organizacijama, kako bi se osiguralo kvalifikovano osoblje za rad u posebnim oblastima prava ili u slučajevima kada u uredima postoje kratkoročni nedostaci u pogledu resursa, kako bi im se omogućilo da vode postupke blagovremeno i na stručan način.

Svi nivoi se trebaju usaglasiti o podacima će se prikupljati i na koji način, a potrebno je osigurati odgovarajući nezavisni nadzor i reviziju, kako bi se osiguralo da ti podaci budu sveobuhvatni, potpuni i konzistentni. Nadležne institucije bi trebale osigurati prikupljanje relevantnih podataka o pruženim uslugama pravne pomoći i njihovoj dostupnosti. Potrebno je obuhvatiti sve vrste usluga koje su finansirane javnim sredstvima i koje su lako dostupne vladi, javnosti i ostalim učesnicima.

Potrebno je da se na svim nivoima uspostave odgovarajući sistemi praćenja. U okviru tih sistema za praćenje trebalo bi uzeti u obzir podatke i informacije o praćenju pravne pomoći, uključujući procjenu potreba, te podatke iz krivičnog, građanskog i upravnog prava. Svrha sistema za praćenje je osigurati odgovarajući pristup pravdi, te omogućiti da sistem pravne pomoći i različiti dijelovi pravosudnog sistema djeluju zajedno na efikasan način i osiguraju postizanje ciljeva politike.

U BiH je potrebno uspostaviti novi mehanizam koji će unaprijediti strateški razvoj pravne pomoći, uključujući preporuke Evropske komisije, vezane za pravnu pomoć i pristup pravdi. Novi mehanizam treba osigurati pružanje podrške svim nivoima, ostvariti saradnju sa svim nivoima i imati podršku svih nivoa. Njegov status bi trebao biti formalizovan na način koji omogućava rad s organima vlasti i ostvarivanje uticaja na svim nivoima. Vanjska podrška i finansiranje bi bili korisni za provođenje aktivnosti na uspostavljanju ovog mehanizma.

Svaki nivo treba osigurati da postoji efektivan sistem za praćenje kvaliteta pružanja pravnih usluga, što uključuje stručnu provjeru osiguranja kvaliteta prema dogovorenim standardima, u saradnji s advokatskim komorama.

Postoji potreba da uspostave uredi za pravnu pomoć na nivou Federacije BiH, Srednjobosanskom kantonu i Kantonu 10, gdje još nisu uspostavljeni.

Postoji potreba provođenja redovnih istraživanja javnosti i drugih vrsta istraživanja, čiji rezultati služe za mjerenje nivoa informisanosti o pravnoj pomoći na svakom nivou i obima dostupnih usluga pravne pomoći.

Zaštita ranjivih i marginalizovanih kategorija

Sudovi i tužilaštava u BiH trebaju biti organizaciono osposobljeni za primjenu Zakona o postupanju sa djecom i maloljetnicima kao i svim drugim marginalizovanim grupama u svim vrstama postupaka. VSTV BiH je u septembru 2020. godine formirao Radnu grupu za usaglašavanje CMS/TCMS-a sa zakonima o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. Ova radna grupa je u periodu od januara do maja 2021. godine radila na usaglašavanju CMS/TCMS-a sa ovim zakonima. Rezultati rada radne grupe odnosno sve identifikovane izmjene će biti provedene u CMS/TCMS-u do 31. 12. 2021. godine.

Osim prema djeci i maloljetnicima, pažnja bi se trebala posvetiti i žrtvama rodno zasnovanog nasilja, uključujući i žrtve seksualnog nasilja počinjenog u ratu, kao i nasilja u porodici, krivičnih djela iz mržnje, te trgovine ljudima.

Odgovarajuća pažnja bi se trebala posvetiti i analizi naknade štete u krivičnim i parničnim postupcima, kao i ostalim oblicima podrške oštećenima, kao što su pravna pomoć i psihološka podrška. Položaj koji oštećeni ima u toku krivičnog postupka bi se trebao detaljno analizirati, kako u cijelosti, tako i komparativno između različitih jurisdikcija u BiH.

Takođe, potrebno je izraditi i analizu u vezi sa zaštitom ugroženih svjedoka i svjedoka pod prijetnjom u krivičnim postupcima, uključujući i praktičnu primjenu takvih mjera pred različitim organima u BiH.

VSTV BiH treba započeti pratiti rad odjela za podršku svjedocima u pravosuđu u BiH. Za osoblje zaposleno u odjelima za unapređenje podrške svjedocima treba osigurati odgovarajuću obuku, kroz uspostavljanje i jačanje kapaciteta odjela za podršku svjedocima u pravosuđu u BiH.

3.2.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 3 – Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć je naznačeno da u reformskoj podoblasti Pravna pomoć treba unaprijediti sistem pravne pomoći.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Pristup pravdi, podoblasti Besplatna pravna pomoć, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Besplatna pravna pomoć razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

3.2.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Unaprijediti sistem pravne pomoći u BiH donošenjem ili izmjenama i dopunama zakona o pravnoj pomoći u BiH, nakon sveobuhvatne analize sadašnjeg stanja u ovoj oblasti i ojačati ljudske i materijalne kapacitete u uredima za pravnu pomoć u BiH

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD-a BiH će, uz pomoć donatorskog projekta, izraditi analizu sistema pravne pomoći u BiH, kojom će se izvršiti procjena:

- potreba za pravnom pomoći i načinu otklanjanja nedostataka, uzimajući u obzir usluge pravne pomoći koje su trenutno na raspolaganju,
- zajedničkog minimuma standarda za pružanje usluga pravne pomoći, dostupnih svim osobama u BiH, bez obzira na njihov boravak ili drugi status,
- primjerenosti angažmana po službenoj dužnosti sa ciljem uvođenja pravednijih, transparentnijih i objektivnijih sistema, koji uključuju dnevnu ili sedmičnu listu i sastanke sa registrovanim i kvalifikovanim pravnicima koji mogu voditi ove predmete profesionalno i blagovremeno,
- u kojoj mjeri trenutni kriteriji i finansijski pragovi sprečavaju pristup pravdi onima čija su sredstva iznad pragova, ali nisu u mogućnosti da plate advokata da ih brani ili zastupa,
- izvodljivosti i uticaja uvođenja sistema plaćanja dijela troškova pravne pomoći za osobe koje imaju dovoljno sredstava da plate određeni dio troškova svog predmeta, ali ne sve troškove,
- načina osiguranja dugoročnog finansiranja pravne pomoći koje provode nevladine organizacije i kako na najbolji način pružiti uslugu pravne pomoći na ekonomičan način sa različitim pružaocima usluga.

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD-a BiH će, uz pomoć donatorskog projekta, nakon izrade i usvajanja analize izraditi i usvojiti akcione planove, kako bi se osiguralo da sistemi pravne pomoći u BiH ispunjavaju zahtjeve Evropske unije, a ujedno su i finansijski održivi.

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD-a BiH će, uz pomoć donatorskog projekta, nakon usvajanja akcionih planova, izraditi i uputiti u proceduru usvajanja zakona ili izmjena i dopuna zakona o pravnoj pomoći, tako da osobe, koje bi na drugi način imale pravo na pravnu pomoć, mogu dobiti pristup pravnoj pomoći bez obzira gdje žive i bez obzira na nadležnost za rješavanje njihovog predmeta, kao što je već slučaj u nekim kantonima.

U svim fazama unapređenja sistema pravne pomoći Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD-a BiH će se pridržavati preporuka navedenim kod prikaza postojećeg stanja u sistemu pravne pomoći u BiH.

Nakon usvajanja izmjena i dopuna zakona o pravnoj pomoći, potrebno je ojačati ljudske i materijalne kapacitete ureda za pravnu pomoć na svim nivoima u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti zakona i podzakonskih akata o pravnoj pomoći BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i BD BiH i njihova usklađenost sa međunarodnim standardima	Djelimično usklađeno	U fazi usklađivanja	Potpuno usklađeno

Operativni cilj 2: Zaštititi ranjive i marginalizovane kategorije u sudovima i tužilaštvima u BiH

Sudovi i tužilaštava u BiH će biti organizaciono osposobljeni za primjenu Zakona o postupanju sa djecom i maloljetnicima kao i svim drugim marginalizovanim grupama u svim vrstama postupaka.

VSTV BiH je u septembru 2020. godine formirao Radnu grupu za usaglašavanje CMS/TCMS-a sa zakonima o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. Ova radna grupa je u periodu od januara do maja 2021. godine radila na usaglašavanju CMS/TCMS-a sa ovim zakonima. Rezultati rada radne grupe odnosno sve identifikovane izmjene će biti provedene u CMS/TCMS-u do 31. 12. 2021. godine.

Osim prema djeci i maloljetnicima, pažnja će se posvetiti i žrtvama rodno zasnovanog nasilja, uključujući i žrtve seksualnog nasilja počinjenog u ratu, kao i nasilja u porodici, krivičnih djela iz mržnje, te trgovine ljudima.

Odgovarajuća pažnja će se posvetiti i analizi naknade štete u krivičnim i parničnim postupcima, kao i ostalim oblicima podrške oštećenima, kao što su pravna pomoć i psihološka podrška. Položaj koji oštećeni ima u toku krivičnog postupka bi se trebao detaljno analizirati, kako u cijelosti, tako i komparativno između različitih jurisdikcija u BiH.

Takođe, izradit će se i analiza u vezi sa zaštitom ugroženih svjedoka i svjedoka pod prijetnjom u krivičnim postupcima, uključujući i praktičnu primjenu takvih mjera pred različitim organima u BiH.

VSTV BiH će započeti pratiti rad odjela za podršku svjedocima u pravosuđu u BiH. Za osoblje zaposleno u odjelima za unapređenje podrške svjedocima treba osigurati odgovarajuću obuku, kroz uspostavljanje i jačanje kapaciteta odjela za podršku svjedocima u pravosuđu u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti sistema zaštite ranjivih i marginalizovanih kategorija u sudovima i tužilaštvima u BiH	1	2	3

Reformna oblast 4 – Podrška ekonomskom razvoju

Specifični cilj za reformsku oblast 4 – Podrška ekonomskom razvoju je:

Definisati i provesti mjere kojim će sektor pravde u BiH doprinijeti stvaranju povoljnijeg okruženja za održiv ekonomski razvoj u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Procijenjeni nivo napretka u reformskoj oblasti Podrška ekonomskom razvoju	Postoji određen nivo napretka ¹⁷	Zadržan određeni nivo napretka	Ostvaren umjeren napredak

4.1 Reforma zemljišne administracije

4.1.1 Postojeće stanje

BiH još ne posjeduje u cijelosti moderan, digitalizovan sistem upravljanja zemljišnim knjigama i katastarskim podacima. Na žalost, dostupne evidencije nekretnina se još uvijek vode u papirnatom formatu ili se u nekim slučajevima uopće ne vode. Transfer postojećih evidencija u digitalnu formu je trenutno u toku na sudovima i očekuje se da će biti završen za nekoliko godina. Provođenje ovog zadatka će zahtijevati velike finansijske, ljudske i fizičke resurse. Nakon što bude završen, očekuje se da će program reforme zemljišne administracije uspostaviti osnovu za pouzdano i sigurno provođenje stvarnih prava, kao i za razvoj usluga zemljišne administracije, što su preduslovi za sigurnije i predvidljivije poslovno okruženje.

U okviru ove podoblasti potrebno je osigurati efikasan, siguran i održiv sistem evidencije nekretnina i prava na nekretninama koji će omogućiti pravnu sigurnost na tržištu nekretnina i osigurati sigurnost investitorima i stranim ulagačima putem pouzdane registracije prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama, pružanjem potpune informacije o tržišnoj vrijednosti i ograničenjima prava vlasništva i osiguranjem ažurnih tehničkih podataka o nekretninama.

U toku su aktivnosti izgradnje modernih, digitalizovanih sistema, integrisanog rukovođenja zemljišnim knjigama i katastarskim podacima u FBiH, odnosno uspostavljanje jedinstvene evidencije katastra nekretnina u RS-u. U cilju ostvarenja takvih sistema zemljišne administracije potrebno je osigurati: dostupnost digitalnih podataka svim korisnicima u cilju osiguranja neometanog pristupa i distribucije podataka putem elektronskih servisa, tačnost i kvalitet podataka u smislu njihovog kontinuiranog održavanja i ažurnosti i integrisanost, usklađenost i konzistentnost baza podataka zemljišnih knjiga i katastra, odnosno katastra nekretnina, te njihova interoperabilnost sa svim drugim registrima (adresni registar, registar pravnih i fizičkih osoba, te drugih registara).

Imajući u vidu da efektivni sistemi evidencije i upisa prava na nekretninama, sa uključenom procjenom vrijednosti nekretnina i načinom upotrebe zemljišta predstavljaju temelj od kojeg zavisi efikasnost tržišne ekonomije, nužno je rukovoditi se slijedećim principima razvoja sektora zemljišne administracije:

¹⁷ Izvještaj o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine.

- a) modernizovati i uskladiti zakonodavni okvir sektora zemljišne administracije kroz usklađivanje odnosno usvajanje novih osnovnih zakonskih i podzakonskih propisa u cilju integrisanja sistema zemljišne knjige i katastra u FBiH,
- b) osigurati održivost sektora kao osnovnu postavku efikasnog sistema zemljišne administracije,
- c) uložiti dodatne napore i osigurati resurse u cilju izgradnje i jačanja kapaciteta institucija i zaposlenih odgovornih za upravljanje sistemom zemljišne administracije,
- d) s obzirom na tendenciju elektronskog upravljanja transakcijama, nameće se neophodnost uključivanja kontrole kvaliteta u smislu provjere autentičnosti korisnika sistema, te garantovanja sigurnosti transakcija i zaštite privatnosti ličnih podataka svih korisnika.

4.1.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 4 – Doprinos ekonomskom razvoju je naznačeno da u reformskoj podoblasti Reforma zemljišne administracije treba definisati i provesti mjere kojim će sektor pravde u BiH doprinijeti stvaranju povoljnijeg okruženja za održiv ekonomski razvoj u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Doprinos ekonomskom razvoju, podoblasti Reforma zemljišne administracije, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Reforma zemljišne administracije razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

4.1.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Modernizovati i uskladiti zakonodavni okvir sektora zemljišne administracije kroz usklađivanje ili usvajanje novih zakona i podzakonskih propisa u cilju integrisanja sistema zemljišne knjige i katastra u FBiH

U okviru ovog operativnog cilja, modernizovat će se i uskladiti zakonodavni okvir sektora zemljišne administracije kroz usklađivanje ili usvajanje novih zakona i podzakonskih propisa u cilju integrisanja sistema zemljišne knjige i katastra u FBiH koji će osigurati efikasan, siguran i održiv sistem evidencije nekretnina i prava na nekretninama koji će omogućiti pravnu sigurnost na tržištu nekretnina i osigurati sigurnost investitorima i stranim ulagačima putem pouzdane registracije prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama, pružanjem potpune informacije o tržišnoj vrijednosti i ograničenjima prava vlasništva i osiguranjem ažurnih tehničkih podataka o nekretninama. Time će se osigurati održivost sektora kao osnovne postavke efikasnog sistema zemljišne administracije.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti i funkcionalnosti zakonodavnog okvira zemljišne administracije u FBiH sa međunarodnim standardima	2	3	4

Operativni cilj 2: Osigurati resurse i jačati kapacitete institucija i zaposlenih odgovornih za upravljanje sistemom zemljišne administracije

Kvalitet usluga zemljišne administracije direktno je povezan sa kvalitetom pružalaca usluga. Neophodni su savremeno tehničko znanje, menadžerske sposobnosti i pristup koji na prvo mjesto stavlja klijente. Svjetska banka je kroz završene projekte „Registracija zemljišta“, „Registracija nekretnina“, kao i projekat koji je trenutno u provođenju „Dodatno finasiranje registracije nekretnina“, pored obuke pravnika i zemljišno-knjižnih referenata, podržala i obuku kadrova koji rade na katastru, a isto je urađeno i kroz projekat CILAP, koga finansira SIDA. U navedenim projektima koje finansira Svjetska banka na početku projekta urađen je Okvirni plan obuke, koji se svake godine dostavlja u decembru detaljno razrađen za narednu godinu. Takav plan između ostalog sadrži naziv, opis i tip obuke, nosioca obuke, ciljanu grupu za obuku, broj učesnika, lokaciju i okvirno vrijeme održavanja.

Time je osigurana kontinuitet profesionalne obuke i u budućnosti, kako bi kadrovi koje rade u oblasti zemljišnih knjiga i katastra imali optimalan nivo kvalifikacija.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo zrelosti institucija za upravljanje sistemom zemljišne administracije	2	3	4
Indeks registracije nekretnina	2	3	4

4.2 Privredno pravo

4.2.1 Postojeće stanje

Pravni okvir

Postojeće zakone u oblasti prava o privrednim društvima potrebno je, nakon temeljite analize, izmijeniti i dopuniti, sa ciljem usklađivanje sa pravnom tekovinom EU.

U sistemu registracije poslovnih subjekata u BiH treba izraditi analizu potrebnih izmjena Okvirnog zakona o registraciji poslovnih subjekata i izvršiti usvajanje potrebnih podzakonskih akata. Takođe, potrebno je izraditi analizu primjene Zakona o registraciji poslovnih subjekata u FBiH, RS-u i BD BiH. Postoji potreba da se analizira mogućnost uspostavljanja „posrednika“ kod registracije poslovnih subjekata, sa preporukama za dalji rad. U skladu sa nalazima i preporukama iz navedenih analiza treba pripremiti i uputiti u proceduru usvajanja potrebne zakonske i podzakonske akte.

Nakon temeljite analize sadašnjih odredbi potrebno je pokrenuti izmijene i dopune zakona o likvidaciji i stečaju u FBiH i BD BiH.

One-stop-shops i digitalizacija privrednih registara

U FBiH i BD BiH potrebno je uspostaviti one-stop-shops za potrebe registracije privrednih društava.

U BD-u BiH je u potpunosti operativan i zaživio integrisani sistem registracije poslovnih subjekata i preduzetnika, te je dostupan pod <https://bizreg.osbd.ba>. FBiH planira uspostaviti integrisani sistem registracije poslovnih subjekata do kraja 2021. godine.

U BiH ne postoji centralni registar privrednih društava niti veza između entiteta i BD BiH između registara privrednih društava, a ne postoje ni mehanizmi koji omogućavaju koordinaciju i saradnju sa registrima država članica Evropske unije ili drugih zemalja.

Postojeće elektronske evidencije privrednih registara u BiH treba kompletirati i unaprijediti na način da se svi podaci elektronski unose i učine dostupnim notarima, sa mogućnošću da notari na osnovu tih zvaničnih podataka izdaju potvrde o činjenicama iz registra.

U BiH treba uspostaviti mogućnost svim sudovima da imaju uvid u bazu podataka UIO, IDDEEA i ostalih organa uprave. Takođe, treba stvoriti tehničke mogućnosti, u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema i obavezati sudove za informisanje nadležnih poreskih uprava, zavoda za statistiku i drugih nadležnih organa u pogledu podataka koji se upisuju u sudski registar.

Za potrebe prakse potrebno je uspostaviti portal privrednih registara na kojem će se moći izvršiti uvid u sve javne podatke privrednih registara, u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema, te unaprijediti povezanost i koordinaciju registara privrednih društava između entiteta i BD BiH.

U BiH je izvršeno skeniranje i digitalizacija arhivske građe poslovnih registara u sudovima. FBiH; RS i BD BiH imaju skenirane arhive i registre poslovnih subjekata, odnosno baze koje su povezive jedna s drugom, te imaju i opremu da nastave digitalizovati dokumente, ali je neophodno je osigurati odgovarajući podzakonski okvir.

U privrednim sudovima i privrednim odjeljenjima sudova potrebno je razmotriti reorganizaciju poslovnih procesa i uspostavljanje trijažnog sistema, u skladu s uporednim evropskim praksama.

Privredno pravosuđe

Svjetska banka je na zahtjev Vlade FBiH 2016. godine izradila Studiju izvodljivosti sa paketom preporuka za bolje upravljanje privrednim predmetima na sudovima u FBiH. Studija je razmatrala i nekoliko opcija za uspostavljanje privrednih sudova u FBiH, po uzoru na RS. Studija je pokazala da troškovi uspostavljanja privrednih sudova u FBiH ne bi opravdali očekivano povećanje efikasnosti u rješavanju predmeta, obzirom na složenu političko-teritorijalnu organizaciju FBiH.

4.2.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 4 – Doprinos ekonomskom razvoju je naznačeno da u reformskoj podoblasti Privredno pravo treba definisati i provesti mjere kojim će sektor pravde u BiH doprinijeti stvaranju povoljnijeg okruženja za održiv ekonomski razvoj u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Doprinos ekonomskom razvoju, podoblasti Privredno pravo, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Privredno pravo, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

4.2.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Razviti usklađen zakonski okvir o privrednim društvima i njihovoj registraciji u BiH sa pravnom tekovinom Evropske unije

Nakon temeljite analize, postojeći zakoni o privrednim društvima i njihovoj registraciji će se izmijeniti i dopuniti, sa ciljem usklađivanje sa pravnom tekovinom EU.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo međusobne usklađenosti zakona i podzakonskih akata o privrednim društvima i registraciji privrednih društava FBiH, RS-a i BD BiH i njihova usklađenost sa međunarodnim standardima	Analiza stanja u sektoru pravde u BiH	U fazi usklađivanja	Potpuno usklađeno

Operativni cilj 2: Razviti usklađen zakonski okvir o likvidaciji i stečaju u FBiH i BD BiH

Nakon temeljite analize, postojeći zakoni o likvidaciji i stečaju u FBiH i BD BiH će se izmijeniti i dopuniti, sa ciljem usklađivanje sa pravnom tekovinom Evropske unije.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo usklađenosti zakona i podzakonskih akata o likvidaciji i stečaju FBiH i BD BiH i njihova usklađenost sa međunarodnim standardima	Analiza stanja u sektoru pravde u BiH	U fazi usklađivanja	Potpuno usklađeno

Operativni cilj 3: Podržati uspostavljanje one-stop-shop-ova (jednošalterskih sistema) za potrebe registracije privrednih društava u FBiH i BD BiH

U FBiH i BD BiH će se uz podršku već započetih donatorskih projekata nastaviti uspostavljanje *one-stop-shops* za potrebe registracije privrednih društava.

Postojeće elektronske evidencije privrednih registara u BiH će se kompletirati i unaprijediti na način da se svi podaci elektronski unose i učine dostupnim notarima, sa mogućnošću da notari na osnovu tih zvaničnih podataka izdaju potvrde o činjenicama iz registra.

U BiH će se uspostaviti mogućnost svim sudovima da imaju uvid u bazu podataka UIO, IDDEEA i ostalih organa uprave. Takođe, stvorit će se tehničke mogućnosti, u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema i obavezati sudove za informisanje nadležnih poreskih uprava, zavoda za statistiku i drugih nadležnih organa za podatke koji se upisuju u sudski registar.

Za potrebe prakse uspostaviti će se portal privrednih registara na kojem će se moći izvršiti uvid u sve javne podatke privrednih registara, u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema, te unaprijediti povezanost i koordinacija registara privrednih društava između entiteta i BD BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo funkcionalnosti one-stop-shopova u BiH	1	2	3

Reformaska oblast 5 – Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor

Specifični cilj za reformsku oblast 5 – Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor je:

Unaprijediti koordinaciju i učiniti efektivnijim uloge i odgovornosti institucija sektora pravde u BiH kojima se osigurava efektivniji, otvoreniji, odgovorniji i s EU standardima usklađen sistem pravde u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Procijenjeni nivo napretka u reformskoj oblasti Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor	Postoji određen nivo napretka ¹⁸	Zadržan određeni nivo napretka	Ostvaren umjeren napredak

5.1 Koordinacija i EU integracije

5.1.1 Postojeće stanje

Koordinacija u sektoru pravde u BiH

Uprkos pretpostavkama ugrađenim u ranije dvije SRSP u BiH i dalje ostaju izazovi koordinacije, dobrog rukovođenja i odgovornosti u sektoru pravde u BiH. Iskustva drugih zapadnoevropskih zemalja sa složenom državnom strukturom pokazuju da su odgovarajući mehanizmi za koordinaciju i konsultacije i kapaciteti nadležnih institucija ključni preduslovi za funkcionalan i usklađen sektor. Ovi mehanizmi su zasnovani na redovnoj i struktuisanoj razmjeni informacija i čvrstoj mreži formalnih i neformalnih odnosa između nadležnih institucija sektora.

U sektoru pravde u BiH i dalje nedostaju takvi mehanizmi i kapaciteti. Njih je potrebno učiniti u potpunosti operativnim, a kapacitete dovoljno snažnim za razvoj i upravljanje politikama u sektoru pravde u BiH. Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD BiH trebaju razviti i održavati ravnotežu izvršne vlasti i partnerskih odnosa između različitih institucija sektora pravde u BiH, u mjeri u kojoj je to moguće, naročito u pogledu funkcija i uloga Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD BiH naspram VSTV-a BiH i sudova i tužilaštava u BiH. Potrebno je uspostaviti čvršću osnovu za razvoj prakse kompromisa, kako na političkom, tako i na tehničkom nivou u sektoru pravde u BiH, što bi trebalo rezultirati saglasnim i usklađenim sektorskim pristupom ustanovljavanju problema, njihovom rješavanju i ustanovljavanju prioriteta.

EU integracije

U 2020. godini započela je izrada Programa integrisanja BiH u Evropsku uniju. U radne grupe za njegovu izradu uključena su i Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD BiH, posebno u radne grupe za poglavlja 4, 6, 23 i 24. Već na početku rada pokazalo se da su kapaciteti Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD BiH nedovoljni. Integrisanje funkcija za EU integracije u svakodnevne operacije na profesionalnom nivou se pokazalo izazovnim. Praksa je potvrdila da koordinacija nadležnih institucija sektora pravde u BiH sa Direkcijom za evropske integracije (DEI) od presudnog značaja. DEI je pripremila pregled pravnih propisa Evropske unije i pregled preporuka Evropske komisije za sva poglavlja pravne tekovine. Očekuje se da će pritisak i obim poslova koje procesi EU integracije sa sobom nose u narednom periodu rasti, pa će biti potreban izuzetan napor da se proces koordinira i provede horizontalno i vertikalno.

¹⁸ Izvještaj o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine.

5.1.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 5 – Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor je naznačeno da u reformskoj podoblasti Koordinacija i EU integracije treba unaprijediti rukovođenje i uskladiti djelovanje institucija sektora pravde u BiH jačanjem njihovih uloga i odgovornosti kojima se osigurava efektivniji, otvoreniji, odgovorniji i s EU standardima usklađen sistem pravde u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor, podoblasti Koordinacija i EU integracije, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Koordinacija i EU integracije razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

5.1.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Unaprijediti koordinaciju i komunikaciju u sektoru pravde u BiH razvojem mehanizama za upravljanje postupkom provođenja, praćenja i procjene provođenja SRSP-a u BiH

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH će unaprijediti koordinaciju i komunikaciju u sektoru pravde u BiH uspostavljanjem mehanizama za upravljanje postupkom provođenja, praćenja i procjene provođenja SRSP u BiH (MK, TS SRSP-a u BiH, FRG-ovi i izvještaji) upotrebom digitalnih tehnologija i razvojem aplikacija.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo međusobne institucionalne koordinacije i komunikacije Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH	1	2	3

Operativni cilj 2: Unaprijediti kapacitete institucija sektora pravde u BiH za usklađivanje zakonodavstva BiH sa pravnom tekovinom Evropske unije i provođenje strategija i politika Evropske unije u sektoru pravde u BiH

U narednom periodu završit će se izrada Programa integrisanja BiH u Evropsku uniju i njegovo usvajanje. Za provođenje Programa, kao i strategija i politika Evropske unije, bit će unaprijeđeni kapaciteti Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD BiH za poglavlja 4, 6, 23 i 24.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo osposobljenosti Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH za obavljanje funkcija EU integracija	1	2	3

5.2 Kapaciteti za izradu analiza i politika

5.2.1 Postojeće stanje

Bez strateškog političkog vodstva nije moguće efikasno provesti bilo kakve reforme. Sa druge strane, strateško političko vodstvo se ne može osigurati ukoliko ne postoji podrška odgovarajuće strukture za izradu strateških dokumenata i politika, dobri mehanizmi i procedure koordinacije i konsultacija, planovi provođenja, te mehanizmi za praćenje i procjenu. U suprotnom, reformska nastojanja ostaju nepovezana, loše informisana i provedena na rascjepkan način što uzrokuje rasipanje oskudnih budžetskih sredstava i vremena.

Strateško planiranje i izrada politika, kao i upravljanje sa njihovim dinamičkim vezama su odgovornosti ministara i kolektivno izvršnih organa na različitim nivoima vlasti u BiH. Donošenje planova, izrada analiza potrebnih za izradu planova i aktivnosti koje su potrebne za provođenje planova karakteristični su zadaci državnih službenika. U skladu sa time, kako bi mogla efikasno odgovoriti svojim obavezama, Ministarstvima pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV-u BiH i PK BD BiH je potrebna profesionalna i stručna državna služba.

Ministarstvo pravde BiH je krajem 2006. godine uspostavilo SSPKPEI, provodeći aktivnosti reforme javne uprave u dijelu izrade politika i koordinacijski kapaciteti, sa mandatom da pomogne rukovodstvu M?P BiH u vezi s obavezama srednjoročnog i godišnjeg planiranja, koordiniranjem relevantnih aktivnosti na nivou MP BiH i sektora pravde u BiH, a radi postizanja efikasne i efektivne horizontalne i vertikalne koordinacije. Takođe, u VSTV-u BiH je uspostavljen Odjel za evropske integracije i strateško planiranje. U Federalnom ministarstvu pravde je uspostavljen Sektor za strateška planiranja, evropske integracije i upravljanje ljudskim resursima. U Sekretarijatu Ministarstva pravde RS-a uspostavljeno je Odjeljenje za obuku, koordinaciju projekata i evropske integracije. Ovi poslovi se u PK BD BiH obavljaju u okviru Stručne službe.

SSPKPEI je centralna koordinaciona jedinica za aktivnosti strateškog planiranja, izradu politika, donatorsku koordinaciju i EU integracije unutar MP BiH, kao i na sektorskom nivou, u skladu sa članovima 13. i 16. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH. Ministarstva pravde kantona trenutno nemaju ovakve organizacione ili ljudske kapacitete, ali bi trebali slijediti primjere Ministarstava pravde u BiH na jačanju mehanizama koordinacije i konsultacija na međusektorskom tehničkom nivou i uspostaviti slične, iako manje jedinice ili funkciju u instituciji čiji bi primarni zadatak bio saradnja sa drugim sličnim jedinicama u sektoru pravde u BiH na procesu strateškog planiranja, izrade politika i nacrtu zakona ili prijedloga podzakonskih akata. Strateško planiranje i izrada politika je funkcija podrške upravljanju organizacijom i provođenju mandata nadležne institucije. Ista predstavlja ključ razvoja kapaciteta institucija za izradu analiza i politika.

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH povremeno razmjenjuju informacije, a relevantne statističke podatke prikupljaju nesistematično, često za potrebe programiranja projekata pomoći ili izradu propisa. Nijedna od navedenih institucija sektora pravde u BiH ne posjeduje centralnu bazu podataka koja bi podupirala njihove aktivnosti strateškog planiranja, izrade politika i izrade nacrtu zakona ili prijedloga podzakonskih akata.

Nakon što je VSTV BiH organizovao obuke tokom 2021. godine je u svim sudovima u BiH započeta praksa izrade strateških planova.

5.2.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 5 – Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor je naznačeno da u reformskoj podoblasti Kapaciteti za izradu analiza i politika treba unaprijediti rukovođenje i uskladiti djelovanje ključnih nadležnih institucija sektora pravde u BiH jačanjem njihovim uloga i odgovornosti kojima se osigurava efektivniji, otvoreniji, odgovorniji i s EU standardima usklađen sistem pravde u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor, podoblasti Kapaciteti za izradu analiza i politika, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Kapaciteti za izradu analiza i politika razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

5.2.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Uspostaviti i unaprijediti kapacitete institucija sektora pravde u BiH za strateško planiranje i izradu analiza i politika, zasnovane na sistematično prikupljenim statističkim podacima, uključujući i kapacitete Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH za izradu zakona i podzakonskih akata zasnovanu na odgovarajućim procjenama uticaja

U narednom periodu Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH, PK BD BiH i pravosudne institucije u BiH će unaprijediti svoje kapacitete za strateško planiranje i izradu analiza i politika, zasnovane na sistematično prikupljenim statističkim podacima, uključujući i kapacitete Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH za izradu zakona i podzakonskih akata zasnovanu na odgovarajućim procjenama uticaja.

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH će biti kontinuirano uključeni u strateške procese, ne samo kroz dostavljanje primjedbi, prijedloga i izvještaja u procesu izrade i provođenja strateških dokumenata, nego i kroz sveobuhvatnije konsultacije, stalne kontakte i koordinaciju sa Ministarstvom pravde BiH i ostalim nadležnim institucijama u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo zrelosti Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV-a BiH, PK BD BiH i pravosudnih institucija u BiH za strateško planiranje, a kod Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i PK BD BiH za izradu analiza i politika, zakona i podzakonskih akata	1	2	3

5.3 Donatorska koordinacija

5.3.1 Postojeće stanje

Tamo gdje su aktivnosti više donatora u istom sektoru nekoordinirane, postoji rizik od, ne samo dupliranja napora koji se ulažu, nego i uzajamne opstrukcije, te realizacije projekata koji su u sukobu jedan sa drugim. Krajnji rezultat je rasipanje sredstava. Svaki donator ima vlastite projekte, programe, interese, koncepte, strukture i procedure, što povećava potrebu za koordinacijom. Zato će donatorska koordinacija biti važna sve dok postoji donatorska pomoć sektoru pravde u BiH.

Iako je ostvaren značajan napredak tokom posljednjih godina, donatorska koordinacija u BiH još uvijek predstavlja izazov. I dalje je najveća slabost nedostatak kapaciteta u sektoru pravde u BiH za dijalog sa donatorskom zajednicom o proceduralnoj i stvarnoj integraciji pomoći, u kojoj donatori slijede SRSP u BiH, kao politike i prioritete utvrđene u sektoru pravde u BiH.

Zato je potrebno dalje jačanje kapaciteta za koordinaciju donatorskih projekata Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV-a BiH i PK BD BiH.

Slijedeća faza donatorske koordinacije predviđa prijelaz sa pristupa koji je podrazumijevao donatorsko vodstvo do pristupa u kojoj Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH upravljaju procesom koordinacije donatora.

Institucije sektora pravde u BiH su već započele unapređivati osjećaj vlasništva u pogledu donatorskih sredstava kroz niz aktivnosti, uključujući: uspostavljanje donatorskog foruma na nivou sektora pravde u BiH i održavanje redovnih sastanaka sa donatorima, izradu baze podataka u kojoj su mapirani svi postojeći i planirani donatorski projekti u sektoru pravde u BiH i povezani s aktivnostima reforme sektora pravde u BiH i razvijanje mehanizma za koordinaciju institucija sektora pravde u BiH za utvrđivanje prioriteta u finansiranju koje se predstavljaju donatorima.

Proces EU integracija, reforme javne uprave i reforme sektora pravde u BiH zavise od kapaciteta za upravljanje projektima. EU kao najveći donator putem instrumenta za pretpristupnu pomoć pruža značajna sredstva institucijama sektora pravde u BiH. Moć apsorpcije donatorske pomoći i njene iskoristivosti direktno je proporcionalna osposobljenosti institucija za identifikacijom prioriteta za donatorskim finansiranjem, programiranjem, planiranjem, razvojem i budžetiranjem projektnih ideja putem kojih će se rješavati ključna pitanja reforme sektora pravde u BiH, a koja proizilaze iz SRSP-a u BiH. Za potrebe prethodne dvije strategije putem ove funkcije izrađen je Finansijski plan za dodatnim finansiranje reformskih aktivnosti. U skladu sa preporukama Evropske unije u oblasti reforme javne uprave Finansijski plan treba biti plan koštanja aktivnosti SRSP u BiH.

5.3.2 Specifični cilj

U specifičnom cilju za reformsku oblast 5 – Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor je naznačeno da u reformskoj podoblasti Donatorska koordinacija treba unaprijediti rukovođenje i uskladiti djelovanje ključnih nadležnih institucija sektora pravde u BiH jačanjem njihovim uloga i odgovornosti kojima se osigurava efektivniji, otvoreniji, odgovorniji i s EU standardima usklađen sistem pravde u BiH.

U Izvještaju o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine, usvojenog od strane Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana je procijenjeno da strateški programi iz oblasti Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor, podoblasti Donatorska koordinacija, imaju određeni nivo napretka u provođenju reformskih aktivnosti, ali je potrebno nastaviti značajno prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, kao i upravnih i izvršnih kapaciteta u svim strateškim programima, kako bi se pravni sistem BiH u podoblasti Donatorska koordinacija razvio, unaprijedio i uskladio sa pravnom tekovinom EU, te efikasnije primijenio.

5.3.3 Operativni ciljevi

Operativni cilj 1: Unaprijediti i razviti koordinaciju i upravljanje donatorskom pomoći u sektoru pravde u BiH osposobljavajući kapacitete Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH za projektno upravljanje i pružanje podrške na izradi Finansijskog plana za provođenje aktivnosti SRSP-a u BiH

U narednom periodu Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH će unaprijediti i razvijati svoje kapacitete za koordinaciju i upravljanje donatorskom pomoći, oslanjajući se na podršku domaćih i međunarodnih partnera, prvenstveno DEI-ja, sa kojima će nastaviti provođenje aktivnosti na uspostavljanju i standardizaciji sektorskog pristupa programiranju i upravljanju donatorskom pomoći. Dio aktivnosti će se posvetiti razvoju kapaciteta i osposobljavanju za izradu Finansijskog plana za provođenje aktivnosti SRSP-a u BiH.

Pokazatelj	Početna vrijednost (2020.)	Kontrolna vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)
Nivo zrelosti Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV-a BiH i PK BD BiH za koordinaciju i upravljanje donatorskom pomoći	1. početni	2. standardni	3. razvijeni

POGLAVLJE 7: FINANSIRANJE PROVOĐENJA SRSP U BIH

7.1 Troškovi provođenja SRSP-a u BiH

Za provođenje operativnih ciljeva predviđenih SRSP-om u BiH bit će potrebni odgovarajući ljudski i materijalni resursi, odnosno finansijska sredstva. Obzirom na prirodu reformskih aktivnosti, najveći dio potrebnih resursa odnosi se na redovni angažman zaposlenih u institucijama odgovornim za provođenje. Ljudski resursi su, u manjoj ili većoj mjeri, već osigurani. Njihovi troškovi odnose se na bruto primanja zaposlenih u institucijama na svim nivoima vlasti u BiH i finansirat će se kroz redovna budžetska izdvajanja. Obzirom da SRSP-om u BiH nije predviđeno dodatno zapošljavanje, nisu planirani dodatni troškovi ljudskih resursa. Manji dio potrebnih materijalnih resursa takođe je osiguran u institucijama odgovornim za provođenje SRSP-a u BiH. Troškovi materijalnih resursa, kao što je kancelarijski materijal, komunalije i korištenje postojećih objekata i opreme takođe će se finansirati kroz redovna budžetska izdvajanja institucija sektora pravde u BiH.

Za provođenje određenih aktivnosti bit će potrebni dodatni materijalni resursi, uključujući materijal i usluge, kao što su stručne usluge, putovanja, smještaj, zakup, materijal za obuku itd. i kapitalna ulaganja, kao što je nabavka opreme, objekata i softvera. Procjena troškova SRSP-a u BiH sadrži samo troškove ovih dodatnih resursa za koje će biti potrebna dodatna finansijska izdvajanja. Troškovi postojećih resursa koji će se nastaviti koristiti i za koja neće biti potrebna dodatna finansijska izdvajanja nisu procijenjeni, iako se pretpostavlja da će njihov udio u ukupnim troškovima reforme biti čak i veći od udjela dodatnih troškova.

Razlog ovakvog pristupa su poteškoće u prikupljanju informacija potrebnih za sačinjavanje kredibilne procjene postojećih troškova. U skladu sa konkretnim zahtjevima za informacijama i raspoloživim resursima, Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona i RS-a, kao i PK BD BiH će razmotriti mogućnost procjene ukupnih troškova prilikom izrade akcionih planova.

Procjena dodatnih troškova bazirana je na principima realizma i efikasnosti. Dodatni resursi planirani su samo za one operativne ciljeve čije provođenje i ostvarenje rezultata nije moguće sa postojećim resursima, a pribavljanje dodatno potrebnih sredstava je realno moguće.

Procjenjuje se da će ukupni dodatni troškovi provođenja SRSP-a u BiH iznositi oko ___ mil. KM.

Indikativna procjena dodatnih troškova provođenja aktivnosti SRSP-a u BiH u periodu od 2021. do 2027. godine

Reformska oblast	Dodatni troškovi	%
1 - Pravosuđe		
2 - Izvršenje krivičnih sankcija		
3 - Međunarodna pravna pomoć i pravosudna saradnja i pravna pomoć		
4 - Podrška ekonomskom razvoju		
5 - Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor		
UKUPNI TROŠKOVI (u mil. KM)		100

Procijenjeni udio kapitalnih ulaganja u ukupnim troškovima je ___ % (___ mil. KM), dok se preostalih ___ % (___ mil. KM) odnosi na troškove materijala i usluga.

Kako bi se omogućila procjena dugoročnih efekata na budžet, u skladu sa Principima javne uprave, posebno su procijenjeni jednokratni i stalni troškovi reformskih mjera. Većina dodatnih troškova od ___ mil. KM (___ %) su jednokratni troškovi provođenja. Stalni troškovi u iznosu od ___ mil. KM (___ %) odnose se na ___ u periodu ___ godine.

7.2 Izvori finansiranja

Postojeći troškovi provođenja SRSP-a u BiH finansirat će se iz budžeta BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a i BD BiH, kroz redovna budžetska izdvajanja za troškove zaposlenih, materijala i usluga.

Dodatni troškovi u iznosu od ____ mil. KM finansirat će se kroz:

1. Dodatna budžetska izdvajanja kroz budžetske alokacije institucijama odgovornim za provođenje SRSP-a u BiH,
2. Projekte donatorske pomoći, uključujući projekte IPA __ i projekte drugih donatora i međunarodnih organizacija, a u dugoročnom periodu, očekuje se podrška kroz IPA __ korištenjem mehanizma sektorske budžetske podrške Evropske unije.

Indikativni plan finansiranja dodatnih troškova provođenja aktivnosti SRSP-a u BiH u periodu od 2021. do 2027. godine (u mil. KM) (Popuniti tabelu i uraditi grafikon u obliku pite)

Stavka	RO 1	RO 2	RO 3	RO 4	RO 5	UKUPNO	%
1. Potrebna sredstva							
2. Osigurana/planirana sredstva							
Budžetska sredstva							
Donatorska sredstva							
(2.-1.) Nedostajuća sredstva							
Planirano iz budžeta							
Planirano iz donacija							

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH će blagovremeno djelovati prema Ministarstvima finansija u BiH, Direkciji za finansije BD BiH i izvršnim organima na svojim nivoima vlasti, donatorima i međunarodnim organizacijama u cilju osiguranja nedostajućih sredstava.

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH su odgovorna za podnošenje budžetskih zahtjeva Ministarstvima finansija u BiH i Direkciji za finansije BD BiH.

Ministarstva finansija u BiH i Direkcija za finansije BD BiH će, na osnovu odluka izvršnih organa na svojim nivoima vlasti, definisati iznose i načine finansiranja u budžetima.

Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH će zajednički nastupati prema donatorima.

U skladu sa Principima javne uprave, očekuje se da će reforma sektora pravde u BiH biti definisana kao jedan od prioriteta u dokumentima okvirnog budžeta (DOB), odnosno da će budžetski dokumenti svih nivoa vlasti u BiH sadržavati približan iznos sredstava planiranih za podršku reformama sektora pravde u BiH, u skladu s akcionim planovima.

U cilju praćenja ukupnih ulaganja u reforme sektora pravde u BiH, Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, VSTV BiH i PK BD BiH će, zajedno sa Ministarstvima finansija u BiH i Direkcijom za finansije BD BiH, preduzeti aktivnosti za uspostavljanje odgovarajućeg sistema praćenja troškova provođenja SRSP-a u BiH na svojim nivoima vlasti. Na ovaj način bi se omogućio uvid u stvarna izdvajanja, po nivoima vlasti u BiH i ukupno za BiH. Time bi se poboljšao kvalitet budžetskih i planskih dokumenata, omogućila izrada kvalitetnijih prijedloga projekata i unaprijedilo donošenje odluka o finansiranju.

POGLAVLJE 8: UPRAVLJANJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA

8.1 Upravljanje provođenjem SRSP-a u BiH

Specifični i operativni ciljevi utvrđeni u ovom dokumentu daju okvir za aktivnosti koje za cilj imaju rješavanje najvažnijih pitanja iz sektora pravde u BiH u predstojećem sedmogodišnjem periodu, koji su usaglašeni među institucijama sektora pravde u BiH, kroz pristup koji se zasniva na konsenzusu i konsultacijama. S obzirom na složenost zakonodavnih i upravnih okvira unutar kojih sektor pravde u BiH funkcioniše, potrebno je usvojiti sličan postupak za praćenje napretka, po pokazateljima provođenja navedenim u SRSP u BiH.

Odgovornost za provođenje specifičnih i operativnih ciljeva predviđenih SRSP u BiH i aktivnosti iz Akcionog plana je na nadležnim institucijama sektora pravde u BiH. Politički i strateški nadzor provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana će se vršiti kroz MK, koje će biti održavane dva puta godišnje. MK će prisustvovati ministri pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, kao i predsjednici VSTV BiH i PK BD BiH. Osim što će pratiti provođenje SRSP u BiH i davati političke i strateške smjernice za nju, MK se mogu iskoristiti i kao forum za diskusiju o drugim relevantnim pitanjima iz sektora pravde u BiH koja izlaze van strateškog okvira SRSP u BiH, ali izazivaju zabrinutost u sektoru pravde u BiH. Ukoliko su dobro pripremljene i održane, MK mogu poslužiti za poboljšanje koordinacije i saradnje među institucijama sektora pravde u BiH.

Osnovni principi u provođenju operativnih ciljeva i aktivnosti u sektoru pravde u BiH su: pouzdanost, predvidljivost, odgovornost, transparentnost, finansijska održivost i učešće građana u donošenju i provođenju politika i propisa.

Za sve reformske oblasti koje su utvrđene u SRSP-u BiH, svaka MK će prvo razmotriti napredak ostvaren na provođenju Akcionog plana tokom prethodnih šest mjeseci i odlučiti da li je potrebno uvoditi promjene za narednih šest mjeseci. Ukoliko je aktivnosti iz Akcionog plana potrebno izmijeniti ili dopuniti, članovi MK imaju nadležnost da to učine. Od najveće je važnosti da MK postanu prepoznatljiv događaj za institucije sektora pravde u BiH i da se za njih osigura široka podrška. SSPKPEI, zajedno sa osobljem za strateško planiranje VSTV-a BiH, entitetskih ministarstava pravde i PK BD BiH, je zadužen za pripremanje MK, te obavlja i ulogu administrativno-tehničkog sekretarijata i savjetodavnog tijela.

Za svaku od reformskih oblasti, bit će ponovo imenovane FRG. Članovi FRG-ova će biti odgovorni za izradu vlastitih akcionih planova institucija sektora pravde u BiH iz kojih su imenovani i zaduženi za vođenje aktivnosti koje su utvrđene unutar određene reformske oblasti. Ministar pravde BiH ima ovlaštenje za imenovanje FRG-ova, na osnovu prijedloga institucija sektora pravde u BiH. Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a VSTV BiH i PK BD BiH, koje predstavljaju sekretari ili pomoćnici ministara ili druge slične pozicije u slučaju PK BD BiH, zavisno od reformske oblasti o kojoj se radi, trebali bi biti članovi FRG-ova, zajedno sa predstavnicima drugih nadležnih institucija iz sektora pravde u BiH.

Sastanci FRG-ova će se održavati polugodišnje, a članovi FRG-ova trebaju koristiti ovaj forum za diskusije i o drugim pitanjima relevantnim za sektor pravde u BiH, pored onih pitanja koja su utvrđena SRSP u BiH i Akcionim planom. SSPKPEI, zajedno sa osobljem za strateško planiranje VSTV-a BiH, entitetskih ministarstava pravde i PK BD BiH, će obavljati ulogu administrativno-tehničkog sekretarijata za rad FRG-ova, osiguravajući da se utvrđene aktivnosti preduzimaju, prate i o njima izvještava u skladu s utvrđenim vremenskim rokom, da bi se ostvario očekivani ishod.

SSPKPEI će, zajedno sa osobljem za strateško planiranje VSTV-a BiH, entitetskih ministarstava pravde i PK BD BiH, obavljati ulogu administrativno-tehničkog sekretarijata za rad TS SRSP u BiH, koji koordinira rad FRG-ova.

Pored toga, SSPKPEI će, zajedno sa osobljem za strateško planiranje VSTV-a BiH, entitetskih ministarstava pravde i PK BD BiH, spomenutim tijelima biti odgovoran i za cjelokupnu koordinaciju svih aktivnosti predviđenih SRSP u BiH, uključujući prikupljanje podataka u svrhu praćenja i procjene.

S obzirom na kritičnu prirodu uloge koordiniranja za uspješno provođenje SRSP u BiH, od velike je važnosti da SSPKPEI i Odjel za evropske integracije i strateško planiranje VSTV-a BiH budu u potpunosti kadrovski popunjeni, kao i da Ministarstva pravde FBiH i RS-a završe uspostavljanje manjih, sličnih jedinica ili imenovanje osoblja koje će pomoći u postupku upravljanja rezultatima i izradi budućih dugoročnih planskih dokumenata. Takođe je važno da ove jedinice ulože vrijeme, energiju i resurse u stalnu izgradnju svojih analitičkih kapaciteta za praćenje i procjenu napretka u odnosu na planove i izradu novih planova i politika u sektoru pravde u BiH.

8.2 Inicijative po pitanju politika koje predviđa SRSP u BiH

Osim uspostavljanja efektivne organizacije upravljanja, uspješno provođenje SRSP u BiH u velikoj mjeri zavisi od kapaciteta institucija sektora pravde u BiH, naročito Ministarstava pravde BiH, FBiH i 10 kantona i RS-a, VSTV-a BiH i PK BD BiH, da izrađuju analize i prateće preporuke u smislu politika za najvažnija pitanja utvrđena u SRSP u BiH. Održiva reforma u sektoru pravde u BiH zavisi o razvoju kapaciteta i postupaka za vršenje cjelovitih pregleda relevantnih politika unutar sektora pravde u BiH i predlaganje odgovarajućih politika koje su potrebne za rješavanje ovih pitanja.

Potrebno je koordinirati inicijative za izradu analiza politika, ali i pružiti i podršku donošenju odluka na MK.

Slično tome, SRSP u BiH izričito predviđa niz zakonskih inicijativa kao način rješavanja suštinskih pitanja u sektoru pravde u BiH. Treba, međutim, napomenuti da je donošenje propisa samo jedan od mnogih vidova politike koje se mogu upotrijebiti da se podrže utvrđeni strateški pravci djelovanja. Svim zakonodavnim inicijativama trebale bi prethoditi ili bi ih trebala pratiti, analiza politike ili širi proces konsultacija, a po mogućnosti oboje. Ovo je potrebno da bi se osiguralo da su rješenja ili mjere iznesene u zakonu u skladu sa najboljom međunarodnom praksom i u skladu sa praktičnim potrebama i mogućnostima djelovanja.

S obzirom na sadašnju praksu u BiH i činjenicu da su kapaciteti za izradu politika još uvijek nedovoljno razvijeni, SRSP u BiH predviđa posebne operativne ciljeve, kako za izradu analiza politika, tako i za izradu propisa, uz napomenu da ih ne bi trebalo izrađivati niti usvajati bez dobre analize koja to podržava. Izrada javnih politika, uključujući i izradu propisa, će se odvijati unutar interesornih radnih grupa sastavljenih od predstavnika različitih nivoa vlasti u BiH. Šire konsultacije sa nadležnim institucijama u BiH, profesionalnom zajednicom i drugim zainteresovanim organizacijama, pojedincima i najširoj javnošću u sklopu izrade analiza politika i inicijativa za donošenje propisa neće se samo preporučivati, nego zahtijevati.

8.3 Praćenje i izvještavanje o provođenju SRSP-a u BiH

Okvir za praćenje i izvještavanje o provođenju SRSP-a u BiH podrazumijeva uspostavljanje logičkog sistema općeg, specifičnih i operativnih ciljeva i pokazatelja njihovog ostvarenja, putem kojeg se prati i izvještava o napretku u provođenju SRSP-a u BiH na svakom od nivoa vlasti u BiH i ukupnom napretku za BiH.

Svrha ovog okvira je identifikacija poslova i zadataka prikupljanja, analize i objedinjavanja informacija o provedenim reformskim aktivnostima, načinu i dinamici prikupljanja i razmjene informacija, kao i formatu i strukturi izvještaja o ostvarenom napretku prema pokazateljima uspjeha. Praćenje i izvještavanje omogućit će korektivno djelovanje i usmjeravanje nastavka reforme.

SRSP u BiH i prateći akcioni planovi uključuju mjerljive pokazatelje rezultata, ishoda i efekata provođenja.

Početne vrijednosti pokazatelja na nivou specifičnih ciljeva u 2020. godini definisane su na osnovu procjene iz Izvještaja o izvršenoj procjeni provođenja SRSP u BiH za period od 2014. do 2020. godine i drugih dostupnih podataka. Kontrolne vrijednosti pokazatelja predstavljaju prosječne očekivane ishode na kraju 2024. godine, kada će se izvršiti srednjoročna procjena provođenja SRSP-a u BiH i dati prijedlozi za njeno revidiranje. Ciljane vrijednosti pokazatelja predstavljaju prosječne očekivane efekte na kraju 2027. godine.

Praćenje provođenja SRSP-a u BiH zasniva se na akcionom planovima za provođenje, koji u osnovi sadrže slijedeće elemente:

- 1) Specifične (posebne) ciljeve, kojima se realizuje opći cilj i očekivani ishodi sektora pravde u BiH, u skladu sa SRSP-om u BiH, a za koje su definisani očekivani efekti,
- 2) Operativne ciljeve u okviru specifičnih ciljeva, koje se zasnivaju na reformskim oblastima i podoblastima SRSP-a u BiH i predstavljaju „*podnaslove dokumenata kojima se grupiraju usklađeni, međusobno povezani rezultati*“, za koje su definisani očekivani ishodi,
- 3) Rezultate aktivnosti, koji su osnovne jedinice mjerenja stepena provođenja akcionog plana, a koji su utvrđeni pretežno na nivou konkretnih „*kratkoročnih*“ rezultata i predstavljaju izlazni rezultat neke aktivnosti,
- 4) Aktivnosti, koje ne predstavljaju iscrpnu listu aktivnosti za ostvarenje jednog rezultata, već osnovne aktivnosti koje se mogu prepoznati, a koje su okrupnjene da se izbjegne nepotrebna fragmentacija,
- 5) Rokove za realizaciju aktivnosti koje doprinose ostvarenju rezultata,
- 6) Odgovorne institucije sektora pravde u BiH za ostvarenje rezultata,
- 7) Partnerske institucije u ostvarenju rezultata, koje mogu nositi primarnu odgovornost za određenu aktivnost ili biti samo partneri u realizaciji.

Matrica akcionih planova, kao dijelova SRSP-a u BiH, je orijentisana na rezultate konkretnih aktivnosti i pruža osnovu za uspostavljanje praćenja na osnovu rezultata. Praćenje zasnovano na rezultatima je proces praćenja u kojem se fokus stavlja na ciljeve i rezultate SRSP-a u BiH, što omogućuje poređenje koliko se uspješno SRSP u BiH ostvaruje u odnosu na cilj.

Definisanje rezultata ključno je za sistem praćenja zasnovanog na rezultatima. Izgradnja ovog sistema je proces u kojem se unose vrijednosti, aktivnosti i izlazni rezultati proistekli iz definisanih rezultata. Pokazatelji polazne, kontrolne i ciljane vrijednosti predstavljaju ključne elemente okvira praćenja u provođenju SRSP-a u BiH, a proističu iz rezultata i zasnovani su na njima.

Pokazatelji su kvantitativne ili kvalitativne vrijednosti koje predstavljaju jednostavan i pouzdan alat za praćenje stepena napretka u provođenju rezultata, tj. prikaz promjena koje se odnose na SRSP u BiH ili procjenu efekata institucije nadležne za provođenje SRSP-a u BiH.

Spisak pokazatelja rezultata, ishoda i učinaka će sačiniti Ministarstvo pravde BiH prije izrade akcionih planova.

Prikupljanje podataka je veoma važan korak na osnovu kojeg državni službenici zaduženi za proces praćenja mogu pripremiti izvještaje o provođenju operativnih ciljeva i aktivnosti za potrebe izvještavanja. Prikupljanje podataka o provođenju reformskih aktivnosti je preduslov ostvarivanja funkcije praćenja u svrhu osiguranja uslova za kvalitetno i blagovremeno provođenje planiranih aktivnosti te izvještavanje prema izvršnim organima na različitim nivoima vlasti u BiH.

SRSP u BiH teži uvođenju sistematizovanog i uporedivog sistema praćenja i izvještavanja, te će se u tu svrhu koristiti jednoobrazni formati prikupljanja podataka i informacija i izvještavanja shodno matrici akcionih planova. Članovi FRG-ova nadgledaju i koordiniraju prikupljanje podataka od nadležnih institucija unutar pojedinačnog nivoa vlasti, koje radi objedinjavanja dostavljaju SSPKPEI-ju MP BiH.

Izvještavanje je važan korak u procesu praćenja i predstavlja izradu konciznih i konkretnih izvještaja na osnovu prethodno prikupljenih podataka o napretku u provođenju rezultata SRSP-a u BiH. Izvještavanje je potrebno vršiti u određenim vremenskim intervalima, u dogovorenom obliku i formi. Izvještavanje o provođenju zasnivat će se na rezultatima aktivnosti iz akcionih planova i provodit će se u vidu šestomjesečnih i godišnjih izvještaja. U izvještaju o napretku bit će vidljiv pojedinačni napredak svih nivoa vlasti u BiH i sadržavat će usaglašene preporuke za efikasnije provođenje. U obrascu za izvještaj predvidjet će se i poseban analitički dio o realizaciji ciljeva kojima rezultati doprinose.

Praćenje napretka na ostvarenju specifičnih i operativnih ciljeva će pripremati SSPKPEI MP BiH, uz pomoć Odjela za strateško planiranje VSTV-a BiH, entitetskih jedinica ili osoblja za strateško planiranje i PK BD BiH, prema mjerljivim pokazateljima navedenim u SRSP-u BiH.

Kako bi se olakšalo praćenje provođenja SRSP-a u BiH za sve nivoe vlasti u BiH bit će pripremljen informatički alat za praćenje, u koji će se unositi podaci od značaja za praćenje provođenja SRSP-a u BiH, a koji su prethodno prikupljeni od institucija nadležnih za prikupljanje relevantnih podataka i izvještavanje o napretku u provođenju SRSP-a u BiH. Sistem će omogućiti praćenje provođenja na svakom nivou vlasti u BiH i praćenje ukupnog provođenja reforme u BiH.

S obzirom na složeno zakonodavno i upravno uređenje, nije iznenađujuće da u BiH još uvijek nedostaje obiman sistem prikupljanja, razmjene i analiziranja informacija o upravljanju efektima za cjelokupni sektor pravde u BiH. Ipak, to ne znači da su praćenje i procjena SRSP u BiH nemogući. Pokazatelji provođenja koji su definisani u SRSP u BiH osmišljeni su imajući na umu trenutnu nerazvijenost sistema za upravljanje efektima u cijelom sektoru pravde u BiH, kao i skromne kapacitete unutar nadležnih institucija sektora pravde u BiH, naročito ministarstava pravde, da analiziraju informacije o efektima koje se tiču politika.

U svjetlu gore opisanih instrumenata za provođenje SRSP u BiH, jedinice ili osoblje za strateško planiranje na državnom i entitetskim nivoima, naročito SSPKPEI, mogu održavati relativno jednostavan sistem praćenja osnovnog napretka u odnosu na SRSP u BiH. Putem upitnika ili direktnih konsultacija sa nadležnim institucijama sektora pravde u BiH, kao i putem redovnih sastanaka FRG-ova, jedinice ili osoblje za strateško planiranje mogu osigurati za MK ulazne informacije u vezi sa statusom provođenja specifičnih i operativnih iz SRSP u BiH i aktivnosti iz Akcionog plana. Slično tome, godišnja procjena, zasnovana na polugodišnjim izvještajima o napretku, koje će pripremati SSPKPEI, uz pomoć Odjela za strateško planiranje VSTV-a BiH, entitetskih jedinica ili osoblja za strateško planiranje i PK BD BiH može se iskoristiti kao osnova za reviziju Akcionog plana SRSP-a u BiH.

Na osnovu ulaznih informacija koje budu dolazile od pojedinačnih institucija ili putem FRG-ova, napredak aktivnosti iz Akcionog plana može se svrstavati u jednu od slijedeće četiri faze:

1. **ZAVRŠENO** – aktivnost je završena, u skladu sa vremenskim rokovima i pokazateljima provođenja utvrđenim u Akcionom planu SRSP-a u BiH ili je napredak stabilan i ne očekuju se nikakvi zastoji u provođenju. Aktivnosti koje imaju status „završeno“, ne zahtijevaju dodatne korake i trebaju se ocjenjivati u smislu uticaja koji su imale na provođenje specifičnih i operativnih ciljeva ili će ga potencijalno imati kada budu u potpunosti provedene,
2. **U POSTUPKU** – provođenje aktivnosti kasni, što zahtijeva davanje obrazloženja od strane odgovorne institucije, raspravu i donošenje zaključka FRG-a po tom pitanju,
3. **ODLOŽENO** – aktivnost nije pokrenuta, što zahtijeva davanje obrazloženja od strane odgovorne institucije, raspravu i donošenje zaključka MK, po tom pitanju,
4. **PREKINUTO** – provođenje aktivnosti treba prekinuti i dalje je ne provoditi, što zahtijeva davanje obrazloženja od strane odgovorne institucije, raspravu i donošenje zaključka MK, po tom pitanju.

Ovakva vrsta procjene može se napraviti bez previše teškoća i na brz način će osigurati pregled napretka, te omogućiti procjenu dinamike provođenja svakog specifičnog i operativnog cilja čijem ostvarenju doprinose.

Ovakvo izvještavanje o napretku će se pripremati najmanje dva puta godišnje za članove MK i članove FRG-ova i treba biti osnova za utvrđivanje dnevnog reda ovih sastanaka.

8.4 Evaluacija

Evaluacija ili ocjena SRSP-a u BiH podrazumijeva korištenje prikupljenih i analiziranih podataka i saznanja dobivenih postupkom praćenja kako bi se ocijenila uspješnost, efektivnost, napredak i uticaj SRSP-a u BiH do 2024. godine i nakon njenog provođenja do kraja 2027. godine. Evaluacija predstavlja logički nastavak procesa praćenja. Evaluacija treba pružiti pouzdane i korisne informacije koje će imati efekat „naučenih lekcija“ i koje će zatim moći biti uključene u proces donošenja odluka i izrade budućih politika. U najboljem slučaju evaluacija će pružiti uporedni uvid u *ex ante* i *ex post* situaciju (situaciju prije i poslije provedene SRSP u BiH) i analizu pozitivnih i negativnih dešavanja tokom niza intervencija od kojih se sastoji SRSP u BiH.

Funkciju koordinacije interne evaluacije vršit će članovi TS SRSP-a u BiH unutar svog nivoa. Podaci interne evaluacije nivoa vlasti u BiH bit će dostavljeni SSPKPEI-ju MP BiH radi objedinjavanja.

Osim sistema internih evaluacija, čiji je nedostatak moguća pristranost odnosno nedostatak objektivnosti u sagledavanju neuspjeha politike, zbog čega je poželjno angažovati nezavisne, vanjske evaluatore, potrebno je osigurati nezavisno vanjsko vrednovanje uključivanjem obrazovnih i drugih stručnih institucija, civilnog društva, relevantnih međunarodnih organizacija i nezavisnih kontrolnih tijela. Eksternu evaluaciju mogu vršiti specijalizovane firme, konsultantske, revizorske kuće i nevladine organizacije na zahtjev Vijeća ministara BiH, Vlada FBiH i 10 kantona, Vlade RS-a i PK BD BiH, nadležnih institucija ili donatora. Troškovi eksterne evaluacije osigurati će se putem vanjskih izvora finansiranja, tj. kroz saradnju sa donatorima. Prednost eksternih evaluacija je nezavisnost i neutralnost u djelovanju, čime se povećavaju izgledi da i sami zaključci i preporuke budu sadržajni i konstruktivni pri daljem planiranju koraka u provođenju politike.

POGLAVLJE 9: VEZE IZMEĐU SRSP U BIH I SREDNJOROČNIH PLANOVA RADA

Sektor, u smislu koji je korišten za potrebe izrade SRSP u BiH, čini grupa javnih službi koje se mogu svrstati u jednu široku kategoriju kao što je zdravstvo, obrazovanje ili transport. Ne postoji jedinstvena definicija u evropskoj ili međunarodnoj praksi o tome koje institucije čine sektor pravde, dosta toga zavisi o specifičnim ustavnim, pravnim i institucionalnim uređenjima koja postoje u različitim zemljama. Međutim, u svrhu SRSP u BiH, sektor pravde u BiH uključuje slijedeće institucije, mada nije isključivo ograničen na njih: sudove, tužilaštva, VSTV BiH, Ministarstva pravde BiH, FBiH i 10 kantona, RS-a, PK BD BiH i zavode za izvršenje krivičnih sankcija FBiH i RS-a. Institucije koje se bave alternativnim rješavanjem sporova, alternativnim sankcijama i pružanjem pravne pomoći, kao i CEST-ovi FBiH i RS-a, takođe se smatraju dijelom sektora pravde u BiH.

Institucije sektora pravde u BiH su od ranije pripremale određene funkcionalno orijentisane strategije i planove. Međutim, svi oni su izrađeni iz perspektive pojedinačne institucije, uz upotrebu različitih metodologija, dok je veoma malo pažnje posvećeno razumijevanju strukture i dinamike cjelokupnog sektora pravde u BiH. Mada strategije i planovi osiguravaju okvire na visokom nivou, koji mogu voditi neke aspekte planiranja i budžetiranja u sektoru pravde u BiH, do izrade i usvajanja SRSP u BiH za period od 2008. do 2012. godine, nije postojala strategija usmjerena isključivo na sektor pravde u BiH, kao usklađen sistem sačinjen od većeg broja međusobno povezanih institucija.

Različite zemlje su usvojile različite modele izrade strategije za sektor pravde, koji su različitog stepena složenosti, zasnovane na njihovim specifičnim političkim, društvenim i ekonomskim okolnostima, te kapacitetima institucija. Sektorski pristup bi u najmanju ruku trebao rezultirati boljom komunikacijom i saradnjom između institucija koje su uključene u formulisanje i pružanje usluga u sektoru pravde u BiH. Kao što je predviđeno SRSP-om u BiH, uspostavljanje MK, TS SRSP u BiH i FRG-ova, radi razmatranja pitanja od općeg zajedničkog interesa koja su definisana u ovom dokumentu, takođe će osigurati redovnu komunikaciju i konsultacije u vezi pitanja od zajedničkog interesa. Sa druge strane, SRSP u BiH može rezultirati uvođenjem složenijih sektorskih planova za kapitalna ulaganja, zajedničkog upravljanja ili jednakih pokazatelja efekata.

Tačne prednosti koje će proizaći iz sektorskog pristupa zavise o nivou i vrsti saradnje i zajedničkog rada koji se budu odvijali. Takođe će u velikoj mjeri zavisiti o tome do kojeg stepena reformske inicijative usaglašene kroz postupak izrade SRSP u BiH i iskazane kroz ovaj dokument će biti unijete u srednjoročne planove rada i godišnje programe rada svake od pojedinačnih institucija koje čine sektor pravde u BiH. Izrada nove SRSP u BiH ne znači da su srednjoročni planovi rada suvišni, oni su presudni za uspješno provođenje SRSP u BiH i nastojanje da se operativni ciljevi, onako kako su navedeni u ovom dokumentu, prenesu u srednjoročne planove rada, godišnje programe rada i godišnje budžete institucija sektora pravde u BiH.

SRSP u BiH osigurava okvir unutar kojeg bi se trebali izrađivati ili revidirati pojedinačni srednjoročni planovi rada institucija sektora pravde u BiH. Očekuje se da će svaka institucija sektora pravde u BiH osigurati da njeni srednjoročni planovi rada i godišnji programi rada uzmu u obzir odgovornosti date u okviru SRSP u BiH, iako će biti potrebno uključiti i dodatne inicijative koje su specifične za datu instituciju, koje nisu predviđene u SRSP u BiH.

POGLAVLJE 10: KONSULTACIJE VOĐENE PRILIKOM IZRADE SRSP-a U BIH

Izrada nacrtu SRSP-a u BiH se odvijala u veoma otežanim uslovima, pruzrokovanim prvenstveno pandemijom virusa Covid 19, zbog čega je u nekoliko navrata rad bio organizovan na daljinu, nedovoljnom broju kvalifikovanog osoblja za izradu veoma složenog strateškog dokumenta i nedostatkom IKT za efektivnu i veoma potrebnu komunikaciju na daljinu (audio ili video oprema) u uslovima kada sastajanje većeg broja osoba u zatvorenom prostoru podliježe mnogim restrikcijama.

Rad Radne grupe za izradu SRSP-a u BiH se odvijao u najvećem dijelu kroz kontakte putem e-maila i slanje pisanih komentara Ministarstvu pravde BiH, koje je pripremalo radne materijale i slalo ih članovima Radne grupe, međunarodnim organizacijama u BiH, profesionalnoj zajednici u BiH, drugim nevladinim organizacijama i donatorima u BiH.

I u ovakvim uslovima postignut je zadovoljavajući stepen saradnje i konsultacija, te olakšavanje uključivanja ulaznih informacija koje su dolazile od institucija sektora pravde u BiH, profesionalne zajednice u BiH, međunarodnih organizacija u BiH, donatora koji djeluju u sektoru pravde u BiH, nevladinog sektora i javnosti u BiH, itd.

Tabela u nastavku nudi pregled glavnih aktivnosti koje su se odvijale u svakoj od faza procesa izrade SRSP-a u BiH.

Faza	Aktivnosti
Faza 1: od juna 2020. do marta 2021. godine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pregled postojećeg pravnog okvira, strategija i drugih dokumenata od strane MP BiH, čiji se popis nalazi u Prilogu 2, ▪ Analiza relevantnih institucija sektora pravde u BiH od strane MP BiH, ▪ Izrada Izvještaja o izvršenoj procjeni provođenja SRSP-a u BiH za period od 2014. do 2020. godine od strane MP BiH, ▪ Izrada Analize stanja u sektoru pravde u BiH od strane MP BiH, ▪ Formiranje Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana od strane Vijeća ministara BiH, ▪ Imenovanje članova Radne grupe za izradu nove SRSP u BiH i Akcionog plana, na prijedlog institucija iz sektora pravde u BiH i nevladinog sektora, od strane ministra pravde BiH.
Faza 2: od marta do kraja aprila 2021. godine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Slanje putem e-maila od strane MP BiH Izvještaja o izvršenoj procjeni provođenja SRSP-a u BiH za period od 2014. do 2020. godine članovima Radne grupe za izradu SRSP-a u BiH i Akcionog plana, međunarodnim organizacijama u BiH, profesionalnoj zajednici u BiH, drugim nevladinim organizacijama i donatorima u BiH na davanje primjedbi i prijedloga putem e-maila, ▪ Analiziranje i usvajanje od strane MP BiH većine dobivenih primjedbi i prijedloga od strane učesnika kojima je izvještaj prosljeđen i izrada zapisnika o provedenim aktivnostima, učesnicima, njihovim primjedbama i prijedlozima i njihovom prihvatanju, osim jednog prijedloga, ▪ Slanje putem e-maila od strane MP BiH Analize stanja u sektoru pravde u BiH članovima Radne grupe za izradu SRSP-a u BiH i Akcionog plana, međunarodnim organizacijama u BiH, profesionalnoj zajednici u BiH, drugim nevladinim organizacijama i donatorima u BiH na davanje primjedbi i prijedloga putem e-maila, ▪ Analiziranje i usvajanje od strane MP BiH većine dobivenih primjedbi i prijedloga od strane učesnika kojima je analiza prosljeđena i izrada zapisnika o provedenim aktivnostima, učesnicima, njihovim primjedbama i prijedlozima i njihovom prihvatanju.

Faza	Aktivnosti
Faza 3: početak maja do kraja juna 2021. godine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izrada prvih pet poglavlja i dijela šestog poglavlja za reformsku oblast 1 – Pravosuđe prednacrta SRSP-a u BiH (prvi dio prednacrta SRSP-a u BiH) od strane MP BiH, ▪ Slanje putem e-maila od strane MP BiH prvog dijela prednacrta SRSP-a u BiH članovima Radne grupe za izradu SRSP-a u BiH i Akcionog plana, međunarodnim organizacijama u BiH, profesionalnoj zajednici u BiH, drugim nevladinim organizacijama i donatorima u BiH na davanje primjedbi i prijedloga putem e-maila, ▪ Izrada preostala četiri poglavlja i dijela šestog poglavlja za preostale četiri reformske oblasti prednacrta SRSP-a u BiH (drugi dio prednacrta SRSP-a u BiH) od strane MP BiH, ▪ Izrada pokazatelja rezultata, ishoda i efekata SRSP-a u BiH od strane MP BiH, ▪ Analiziranje i usvajanje od strane MP BiH većine dobivenih primjedbi i prijedloga od strane učesnika kojima je prednacrt SRSP-a u BiH prosljeđen i izrada zapisnika o provedenim aktivnostima, učesnicima, njihovim primjedbama i prijedlozima i njihovom prihvatanju, ▪ Održavanje sastanka Radne grupe za izradu SRSP-a u BiH putem video konferencije.
Faza 4: početak jula do kraja novembra 2021. godine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Slanje putem e-maila od strane MP BiH pokazatelja rezultata, ishoda i efekata SRSP-a BiH članovima Radne grupe za njenu izradu, međunarodnim organizacijama u BiH, profesionalnoj zajednici u BiH, drugim nevladinim organizacijama i donatorima u BiH na davanje primjedbi i prijedloga putem e-maila, ▪ Izrada Akcionog plana SRSP-a u BiH od strane MP BiH, ▪ Analiziranje i usvajanje od strane MP BiH dobivenih primjedbi i prijedloga od strane učesnika kojima je Akcioni plan SRSP-a u BiH prosljeđen i izrada zapisnika o provedenim aktivnostima, učesnicima, njihovim primjedbama i prijedlozima i njihovom prihvatanju, ▪ Sastanci sa predstavnicima Sekretarijata VSTV-a BiH i uvažavanje primjedbi i prijedloga Sekretarijata VSTV-a BiH na Akcioni plan i pokazatelje rezultata, ishoda i efekata SRSP-a BiH, ▪ Održavanje sastanka sa članovima Radne grupe u Tesliću, uz finansijsku podršku Udruženja „Vaša prava u BiH“.
Faza 5: _____	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Održavanje javnih konsultacija o prednacrtu SRSP-a u BiH putem web platforme eKonsultacije, ▪ Razmatranje i usvajanje opravdanih primjedbi i prijedloga dobivenih kroz proces javnih konsultacija i njihove unosenje u nacrt SRSP-a u BiH, ▪ Utvrđivanje prijedloga SRSP u BiH i akcionih planova od strane MK, ▪ Pribavljanje mišljenja nadležnih institucija u BiH na nacrt SRSP-a u BiH, ▪ Upućivanje prijedloga SRSP-a u BiH i akcionih planova Vijeću ministara BiH, Vladama FBiH i RS-a i PK BD BiH.

(Unijeti sadržaj Izvještaja o provedenim javnim konsultacijama)

PRILOG 1 – ČLANOVI I SASTANCI RADNE GRUPE ZA IZRADU SRSP-A U BIH

PRILOG 2 – BIBLIOGRAFIJA

A. STRATEŠKI DOKUMENTI/ČLANCI/ANALIZE/IZVJEŠTAJI

1. Akcioni plan za provođenje SRSP u BiH za 2019. i 2020. godinu, http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/strateska_planiranja/strategija/default.aspx?id=2786&langTag=bs-BA
2. Analitički izvještaj, kao prilog Saopćenju Evropske komisije Evropskom parlamentu i Vijeću o mišljenju (SWD(2019) 222 final), od 29. 05. 2019. godine, <https://europa.ba/wp-content/uploads/2019/06/Analiti%C4%8Dki-izvje%C5%A1taj-Mi%C5%A1ljenje-Komisije-o-zahtjevu-Bosne-i-Hercegovine-za-%C4%8Dlanstvo-u-Evropskoj-uniji.pdf>
3. Analitički izvještaj: Balkan barometar 2020. godine, Vijeće za regionalnu saradnju, <https://www.rcc.int/pubs/95/balkan-barometer-2020-public-opinion-survey>
4. Centar za društvena istraživanja Analitika, *Kvalitet odgovora pravosuđa u BiH na korupciju: Ključni nalazi trogodišnjeg monitoringa i analize*, 2018. godina, <https://www.analitika.ba/sites/default/files/Kvalitet%20odgovora%20pravosudja%20na%20korupciju%20-%20policy%20memo.pdf>
5. Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), „Indikatori efikasnosti“, 2020. godina, https://public.tableau.com/app/profile/cepej/viz/EfficiencyDashboardv1_0EN/EfficiencyDashboard
6. Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), Izvještaj „Evropski pravosudni sistemi – CEPEJ Izvještaj – 2020 Krug procjene (podaci 2018. godine) – “ (Report "European judicial systems - CEPEJ Evaluation report - 2020 Evaluation cycle (2018 data) <https://rm.coe.int/evaluation-report-part-2-english/16809fc059>
7. Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), *Smjernice za statističke podatke u pravosuđu CEPEJ-a (GOJUST)*, Strazbur, 2008. godina, <https://rm.coe.int/commission-europeenne-pour-l-efficacite-de-la-justice-cepej-evropska-k/1680747561>
8. Evropska komisija, „Izvještaju Evropske komisije za BiH za 2020. godinu“, 2020. godine, https://europa.ba/wp-content/uploads/2020/10/Izvjestaj_za_BiH_za_2020_godinu.pdf
9. Evropski Komitet za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT), Izvještaj vlasti BiH na komentare i upite Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja, 2015. godine, <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Izvjestaj%20vlasti%20BiH%20na%20paragraf%2073%20CPT%20Izvj%C5%A1taja1.pdf>
10. Izvještaj vlasti Bosne i Hercegovine na preporuke i komentare Evropskog Komiteta za prevenciju, 2015. godine <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Izvjestaj%20vlasti%20BiH%20sept-okt%202015.pdf>
11. Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH, Banja Luka, *Specijalni izvještaj o stanju ljudskih prava u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u BiH*, 2012. godina, https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2013020401175963bos.pdf

12. Istraživački sektor Sekretarijata Zajedničke službe Parlamentarne skupštine BiH, *Propisi o oduzimanju imovine stečene krivičnim djelom i upravljanju tom imovinom*, 2012. godina,
<https://www.parlament.ba/Publication/Read/3952?title=propisi-o-oduzimanju-imovine-stecene-krivicnim-djelom-i-upravljanju-tom-imovinom-&pageId=0>
13. Istraživački sektor Sekretarijata Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, *Propisi o sudskim i tužilačkim vijećima/savjetima*, 2015. godina,
<https://www.parlament.ba/Publication/Read/3930?title=propisi-u-sudskim-i-tuzilackim-vijecima/savjetima&pageId=0>
14. Istraživački sektor Sekretarijata Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, *Uporedna analiza organizacije sudova u osam evropskih država*, 2015. godina,
<https://www.parlament.ba/Publication/Read/4723?title=uporedna-analiza-organizacije-sudova-u-osam-evropskih-drzava-&pageId=0>
15. Istraživački sektor Sekretarijata Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, *Propisi o tužilaštvima u osam evropskih država*, 2016. godina,
<https://www.parlament.ba/Publication/Read/4718?title=propisi-o-tuzilastvima--u-osam-evropskih-drzava&pageId=0>
16. Istraživački sektor Sekretarijata Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, *Obračun plata i pravo na druge naknade sudija, tužilaca i drugog stručnog osoblja u sudskim i tužilačkim institucijama u odabranim evropskim državama*, 2017. godina,
<https://www.parlament.ba/Publication/Read/12069?title=obracun-plata-i-pravo-na-druge-naknade-sudija,-tuzilaca-i-strucnog-osoblja-u-sudskim-i-tuzilackim-institucijama-u-odabranim-evropskim-drzavama&pageId=0>
17. Istraživački sektor Sekretarijata Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, *Alternativni krivični postupak u politici krivičnog procesuiranja u jugoistočnoj Evropi*, 2018. godina,
<https://www.parlament.ba/Publication/Read/13780?title=alternativni-krivicni-postupak-u-politici-krivicnog-procesuiranja-u-jugoistocnoj-evropi&pageId=0>
18. Ministarstvo pravde BiH, „Analiza stanja reformi u sektoru pravde“,
19. Ministarstvo pravde BiH, „Izveštaj o procjeni provođenja SRSP u BiH i Akcionog plana za period od 2014. do 2020. godine“, 2020. godina,
20. Izveštaj o lakoći poslovanja Svjetske banke za 2020. godinu, Ease of Doing Business Report,
<https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/b/bosnia-and-herzegovina/BIH.pdf>
21. Izveštaj o praćenju i provođenju SRSP u BiH i Akcionog plana OCD za 2019. i 2020. godinu,
<https://pravnapomoc.app/ba/documentsdetails?id=20>
22. Izveštaj stručnjaka o pitanjima vladavine prava u BiH, Evropska komisija, Brisel, 05. 12. 2019. godine (Priebe izvještaj),
<https://europa.ba/wp-content/uploads/2019/12/Izveje%C5%A1taj-stru%C4%8Dnjaka-o-pitanjima-vladavine-prava-u-BiH.pdf>

23. Ured za reformu javne uprave, „*Funkcionalna analiza sektora pravosuđa u BiH*“, finansirana od strane Evropske komisije, 2005. godina, <https://parco.gov.ba/wp-content/uploads/2016/09/funkcionalni-pregled-sektora-pravosuđa-u-bih-završni-izvešta-latinicna-verzija.pdf>
24. Kratka procjena sektora pravosuđa u BiH, <http://measurebih.com/kratka-procjena-sektora-pravosudja-u-bih>
25. Mačkić, Erna (2018) *Transparentnost pravosuđa u BiH u domenu procesuiranja koruptivnih krivičnih djela*. Osvrt 4/2018, Centar za društvena istraživanja Analitika, <https://www.analitika.ba/bs/publikacije/transparentnost-pravosuda-u-bosni-i-hercegovini-u-domenu-procesuiranja-koruptivnih>
26. Ministarstvo pravde BiH, „Mapiranje donatorske pomoći uz programe strategije za reformu sektora pravde u BiH u 2020. godine“, 2020. godine http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/koordinacija/default.aspx?id=3930&langTag=bs-BA
27. Misija OSCE u BiH, „*Praćenje procesuiranja predmeta korupcije u BiH: Prva procjena*“, 2018. godina, <https://www.osce.org/files/f/documents/5/4/373207.pdf>
28. Misija OSCE u BiH, „*Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima*“, „*Praćenje procesuiranja predmeta korupcije u BiH: Druga procjena*“, 2019. godina, https://www.osce.org/files/f/documents/8/3/417533_1.pdf
29. Misija OSCE u BiH, „*Treći godišnji izvještaj o odgovoru pravosuđa na korupciju: Sindrom nekažnjivosti*“, 2020. godina, <https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/471006.pdf>
30. Misija OSCE u BiH, *Tematski izvještaj: Institut dodatnih sudija kao potencijalna prijetnja principu nezavisnosti sudstva u BiH*, 2021. godina, <https://www.osce.org/files/f/documents/c/2/481954.pdf>
31. Misija OSCE-a u BiH, *Analiza odgovora pravosuđa na izazove diskriminacije u BiH*, 2018. godine, <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/400553>
32. Mišljenja o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u BiH Komisije za demokratiju kroz pravo (Venecijanska komisija), broj 648/2011 od 18. 06. 2012. godine (CDL-AD(2012)014), http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/integracije/Misljenje%20VK%20-%20HJ.pdf

33. Mišljenje Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji (COM(2019) 261 final) od 29. 05. 2019. godine,
<https://europa.ba/wp-content/uploads/2019/06/Misljenje-Komisije-o-zahtjevu-Bosne-i-Hercegovina-za-%C4%8Dlanstvo-u-Evropskoj-uniji.pdf>
34. Poglavlje 3: Pravo poslovnog nastanjivanja i sloboda pružanja usluga,
35. Poglavlje 6: Pravo privrednih društava, www.dei.gov.ba,
36. Poglavlje 23: Pravosuđe i osnovna prava, www.dei.gov.ba,
37. Poglavlje 24: Pravda, sloboda i sigurnost, www.dei.gov.ba,
38. Strategija za reformu sektora pravde u BiH za period 2014. – 2018. godine,
http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/strateska_planiranja/strategija/13%201%20SRSP%20u%20BiH%20-%20BJ.pdf
39. Strateški okvir za reformu javne uprave u BiH 2018.-2022., Odluka o usvajanju Strateškog okvira za reformu javne uprave u BiH, „Službeni glasnik BiH“, broj 85/18,
<http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/jDneFUUVVsQ=>
40. USAID projekat „Podrška aktivnostima praćenja i evaluacije u BiH“, *Indeks efektivnosti pravosuđa, Izvještaj za 2019. godinu*“, 2020. godina,
<http://www.measurebih.com/judicial-effectiveness-index>),
41. USAID i APIK Dijagnostička analiza integriteta pravosudnog sektora u BiH i mogućih rizika od korupcije ili neetičnog ponašanja u pravosudnom sistemu (USAID / APIK 2015),
<http://measurebih.com/uimages/Final20Report209620Performance20Evaluation20of20USAID20JA.pdf>
42. VSTV BiH, „*Godišnji izvještaj o radu VSTV BiH za 2020. godinu*“, 2020. godina,
https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p_id_doc=75016

B. OSTALO

1. Odgovori institucija BiH na Upitnik Evropske komisije za Političke kriterije, <https://www.dei.gov.ba/bs/odgovori-na-upitnik-ek>
2. Odgovori institucija BiH na Upitnik Evropske komisije, <https://www.dei.gov.ba/bs/odgovori-na-upitnik-ek>
3. Perić, Branko (2019) *Pravosuđe u BiH – Stanje i perspektive*. Transparency International, 2019. godina, https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2019/12/Pravosudje-u-BIH_Stanje-i-perspektive-2019.pdf
4. Preporuke Evropske komisije zasnovanih na stručnoj analizi disciplinskih postupaka u pravosuđu BiH, <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=10001&modul=7693&kat=10144&kolona=115100>
5. Preporuke Evropske komisije zasnovanih na stručnoj analizi Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=10001&modul=7693&kat=10144&kolona=115100>
6. Preporuke Evropske komisije zasnovanih na stručnoj analizi postupaka i kriterija za imenovanje sudija i tužilaca u BiH, <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=10001&modul=7693&kat=10144&kolona=115100>
7. Preporuke Evropske komisije na osnovu stručne analize početne obuke i stručnog usavršavanja sudija i tužilaca u BiH, <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=10001&modul=7693&kat=10144&kolona=115100>
8. Preporuke Evropske komisije zasnovane na stručnoj analizi finansijskih izvještaja sudija i tužilaca u pravosuđu BiH, <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=10001&modul=7693&kat=10144&kolona=115100>
9. Preporuke Evropske komisije zasnovane na stručnoj analizi ocjenjivanja rada sudija i tužilaca u pravosuđu BiH, <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=10001&modul=7693&kat=10144&kolona=115100>
10. Preporuke sedmog plenarnog sastanaka “*Strukturiranog dijaloga o pravosuđu između EU i BiH*”, 2014. godina, https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=27865
11. Preporuke osmog plenarnog sastanaka “*Strukturiranog dijaloga o pravosuđu između EU i BiH*”, 2014. godina, https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=27866

12. Preporuke Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost, održan online 17. i 18. 12. 2020. godine,
https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/peti-sastanak-pododbora-za-pravdu-slobodu-i-sigurnost-saopcenje_1608303875.pdf
13. Privremena istražna komisija Predstavničkog doma za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine, Preporuke i zaključci sa održane 32. sjednice,
<http://www.parlament.ba/Content/Read/72?title=Privremene/Adhockomisije&lang=bs>
14. Zakon o VSTV BiH, integralni tekst,
<https://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije vijesti.jsp?ins=141&modul=1172&kat=1178>